

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

תוכן הענינים

- ג..... סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה
- ג..... --- סעי' א' – פרישה מהרגל עבירה ---
- ג..... מקור וטעם הרחקות, ולמי נוגע
- ו..... ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה
- ט..... --- סעי' ב' – נגיעה והושטה ---
- ט..... נגיעה ע"י דבר אחר
- י..... שמא יגע
- י..... נגיעה בבגדים
- יא..... זריקה כלפי מעלה
- יב..... הושטה וזריקה שלא מיד ליד
- יג..... תינוק
- יג..... דבר גדול וכבד
- יד..... שונות
- יד..... --- סעי' ג' – אכילה עמה ---
- טו..... לא יאכל עמה על שולחן אחת
- טז..... אכילה עראי
- יח..... דיני היכר
- כ..... כשיש עוד סועדים
- כא..... --- סעי' ד' – קערה אחת ושיירים ---
- כא..... קערה אחת
- כג..... שיורי אוכל
- כו..... הלכה לו
- כו..... --- סעי' ה' – מיטה וספסל ---
- כו..... לא ישב על מיטה שלה
- כח..... בגדר מיטה, ובגדר מיוחדת
- כט..... ספסל ארוך שמתנדדת
- לא..... טיול
- לב..... --- סעי' ו' – מיטה אחת ---

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

לב.....	מיטה אחת
לג.....	--- סעי' ז' – לא יסתכל ---
לג.....	איסור הרהור.....
לו.....	הסתכלות במקומות מכוסים.....
לו.....	מקומות מכוסים.....
לט.....	קול אשה.....
מג.....	--- סעי' ח' – בגדי נדה ---
מג.....	יחוד בגדים לנדה.....
מד.....	--- סעי' ט' – להתקשט ---
מד.....	בקושי התירו לה.....
מה.....	--- סעי' י' – מלאכות שאשה עושה לבעלה ---
מה.....	מזיגת הכוס.....
נ.....	--- סעי' י"א – הצעת המיטה ---
נ.....	הצעת המיטה.....
נא.....	--- סעי' י"ב – מים לפניו ידיו לרגליו ---
נא.....	ליצוק מים.....
נב.....	--- סעי' י"ג – שיגור הכוס ---
נב.....	איסור שיגור הכוס.....
נד.....	--- סעי' י"ד – מתי נוהגין הרחקות ---
נה.....	אפ' בימי ליבונה.....
נה.....	--- סעי' ט"ו, ט"ז י"ז – הרחקות בחולה ---
נה.....	דיני הרחקות בחולה.....
נז.....	נדה בבהכנ"ס ובית החיים.....

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

--- סעי' א' – פרישה מהרגל עבירה ---

חייב אדם לפרוש מאשתו בימי טומאתה עד שתספור ותטבול. (ואפילו שהתה זמן ארוך ולא טבלה, תמיד היא בנדתה עד שתטבול) (ב"י בשם הפוסקים). ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה (אפילו בדברים) (טור וב"י בשם רשב"א מאבות דר"נ) שמא ירגיל לעבירה; אבל מותר להתייחד עמה, דכיון שבא עליה פעם אחת תו לא תקיף יצריה (ל' עצמו).

מקור וטעם הרחקות, ולמי נוגע

- (א) הלכות אלו צריכין להיות שגור על פיו, כי א"א לשאול כל שאלה אל הרב, מחמת רבוי ותדירות השאלות.
- (ב) חז"ל ברוב חכמתם ידעו שאילולי הני הרחקות, האדם עלול ליכשל באיסור נדות. והמציאות מעיד שאלו טיפשים שחשבו שהם יותר חכמים מחז"ל, ולכן לא שמרו דיני הרחקות כראוי, נכשלו באיסורים החמורים מכל. והנוהג את ביתו ע"פ דקדוק חז"ל, משרה שלום ואהבה דקדושה אל תוך ביתו, ומוסיף יראת שמים בביתו, כי כל תנועה ותנועה עושה ע"פ התורה ק"ק והבורא ית'.
- (ג) מרגלא דפומיה דמלמדי חתנים, שמכל איסור הרחקות, מכלל לאו אתה שומע הן, מה כדאי לעשות בימי היתר, כדי להרבות חיבה ואהבה.
- (ד) באשה נדה, תשמיש הוא איסור דאורייתא, כדמבואר בקרא. ושאר קרבות כחיבוק ונישוק ונגיעה של חיבה, נחלקו בו רמב"ם ורמב"ן אם הוא דאורייתא [רמב"ם] או דרבנן [רמב"ן]. והרחקות, לכו"ע אינם אלא מדרבנן [מלבד שיחה בטלה, שנרחיב עליה לקמיה בס"ד].
- (ה) כ' בשו"ת הרשב"א, בשאר נשים הואיל ויש איסור יחוד אין צורך בהרחקות, משא"כ באשתו, הואיל ומותר ביחוד עמה, יש צורך בהרחקות^א. ומביא עוד טעם אחר, בשאר נשים אין לבו גס בה, ולכן אי"צ הרחקות, משא"כ אשתו הואיל ולבו גס בה יש צורך בהרחקות.
- (ו) נמצא, שאר נשים שיש בהם איסור יחוד אין בהם דיני הרחקות. אמנם, הרמ"א באה"ע סי' כ"א סעי' ה' מביא י"א שיש הרחקות בשאר נשים ואח"כ מביא יש מקילין^ב. וע' גר"א שתלה הספק בהשאלה האם הוא משום שלבו גס בה, או משום היתר יחוד.
- (ז) באג"מ השואל שאל לגבי פגישות, ורוצה שהבחורה תכין לו סעודה, והשיב ר' משה, דאם אין יחוד, ואין נגיעה דרך חיבה, אין איסור הרחקות, מדינא מותר לאכול אפ' מקערה אחת, כשאין לחוש להרהורים.
- (ח) וממשיך, דכ"ז מצד הדין, אבל אינו הנהגה ראויה, ואם היא מוצאת חן בעיניו, וכו', ותמים תהיה עם ה' אלוקיך, ויסמוך שזה שהזדמנו לו מן השמים, ושהבחינות האלו לא מועילים.

^א כלומר, הרחקות הם כדי להתייר יחוד.

^ב עיי"ש היטב מש"כ וכן נוהגים, על איזה ציור דיבר.

^ג יו"ד א' צ'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ט) בקיצור, ר' משה מסיק להקל בהרחקות עם שאר נשים.
- (י) מאידך, השל"ה על הטור באה"ע שם כ' דיש הרחקות לאשתו, וק"ו לשאר נשים. והערוה"ש באה"ע שם סק"ז הירא לדבר ה' מתרחק בהרחקות גם משאר נשים.
- (יא) ומשמע מערוה"ש דבכל הרחקות דיבר, כגון הושטה לאשה אחרת.
- (יב) לדינא, שרי, אבל כל גדר צניעות הוא גדר קדושה, ואין לזלזל בה.
- (יג) הרב אלעזר משה הורוביץ על גמ' שבת שנביא לקמיה מסתפק, חופת נדה שאין בה היתר יחוד, האם יש הרחקות. ותלה על ב' טעמים הנ"ל; לבו גס בה"י, וא"כ יהיה הרחקות, אבל אם מצד היתר יחוד היינו אומרים שאין חובת הרחקות.
- (יד) ועל עצם טבעת קידושין יש להקל מטעמים שונים, 'אשתו והרחקתו באין כאחת', וישתדל לא לגעת בה כששם את הטבעת. ע"ע באר היטב אה"ע סי' ס"א בשם מהרי"ל שיפיל על אצבעה, אך מסיים דאנן לא נהיגן כן, אלא מניחין ומשתדלין לא לגעת, ואח"כ נתקדשה, ונאסרה לו.
- (טו) וכן היקל ר' אלישיב בתשובה^ד, דאין לגרום להם צער בדבר שהבאר היטב היקל. בדה"ש ונטעי גבריאל החמירו בזה. וכמדומני הנמהג להקל. וכ"ז בטבעת, אבל שאלתן, מהו עם שאר הרחקות אחרי הנישואין, האם חל עליהן, או"ד אין כאן היתר יחוד. כך הסתפק רא"מ הורוביץ.
- (טז) מכל אלו הנ"ל שפקפקו בטבעת קידושין, והקילו מטעמים הנ"ל, חזינן שלא היו מקילין אחר הנישואין ממש.
- (יז) והיה מקום לומר דאם היה שעה"ד גדול, היה מקום לדון ולצדד להקל בהרחקות, כיון שלטעם א' אין איסור. אמנם, אין שעה"ד כ"כ, כי מסירת הכתובה אינו דבר הכרחי, ויכולים לעשות ע"י אחר שלא ירגישו בה אחרים.
- (יח) ובתורה הוראה' בשם ר' משה מבואר כהנ"ל, דעדיף שהקורא הכתובה ימסור לה, אלא שאם אינו אפשרי, יש מקום להקל [כבוד הבריות, בושא] הואיל ואין להם היתר יחוד.
- (יט) תפל"מ' כ' דנוהגין הרחקות בחופת נדה מלבד הטבעת, משום לא פלוג. וגם, מביא שם בעלי נפש להראב"ד שחופת נדה יש בו איסור יחוד ואיסור הרחקות.
- (כ) נמצא, כשיש לנו א' מהראשונים שמחליט על שאלה שלנו, סגר עלינו את הדרך, ואין להקל, ויקפיד להעביר את הכתובה ע"י אחר. ור' משה הנ"ל שהבאנו שצידד להקל, מסתבר לומר דאילו היה רואה דברי הראב"ד לא היה מיקל. וכן, רא"מ הורוביץ לא היה מיקל אילו היה רואה דברי הראב"ד.
- (כא) ועל עצם השאלה, האם יש מקום להקל בהרחקות ברבים מחמת הבושה וכבוד הבריות, ידוע התשובה של ר' משה"י שמצדד השואל אולי יש מקום להקל כי לא יבא לידי קורבה הואיל והוא ברבים^ט, ומטעם בזיון וכבוד הבריות. ואחרי תשובה ארוכה להוכיח שיש

^ד ואומרים, שהרב שך הרגיש שחתן וכלה שלבו גס בה יש מקום לנהוג הרחקות.....

^ה ג' קצ"א.

^ו ה' כ"ד.

^ז קצ"ב ד'.

^ח ב' ע"ז.

^ט חידוש, כי פשוט הרחקות כמו הושטה אינם משום חשש קירבה עכשיו, אלא שיש 'מצב' של אי קירבה כדי שלא יבא לידי עבירה בטעות בהמשך. ובמשך הסימן נראה צדדים לכאן ולכאן.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

הרחקות אפ' כשיש אחרים שם, השיב ר' משה דאין בזיון להיות נדה, דידוע לכל שאשה שאינה זקנה או מעוברת מתרחקת מבעלה י"ב ימים בחודש, ובזמן חז"ל היו לובשות בגדי נדה. ומשום אלו שאינם שומרי תו"מ, אין לה להתבייש שהיא מקיימת דברי התורה וכו', עיי"ש מתק דבריו.

(כב) בקיצור, דעת ר' משה שאין לה על מה להתבייש, ואינו בזיון. אבל לא השיב לנו מה לעשות כשהיא למעשה מתביישת, ולמעשה כשיש כבוד הבריות, האם נוכל להקל בהרחקות ברבים.

(כג) ולמעשה, אין שום מורה הוראה שיש בו יר"ש שיתיר הרחקות מטעם זה. אך יש שמועה בשם רש"י^א שהלבנת פני חבירו ברבים הוא רציחה, ואין לרצחה עבור הרחקות, כגון לקבל ממנה כשהיא הושיטה לו כבר, אך צריכין הרבה זהירות לנטות ממה שכתוב בשו"ע, ע"כ השמועה. וצריכין לברר שמועה זו, ואח"כ לדון מתי נוכל לאמרו.

(כד) ואע"פ שלא נקל בהרחקות לגמרי במקום כבוד הבריות, מ"מ הלומד סימן זו עד בוריה ידע מתי יש קולא ומתי יש עוד דעות, ובאיזה ציור יכול לסמוך עליו.

(כה) מצוה טאנץ לחופת נדה, לכאן אין לך כבוד הבריות גדול מזו. ושמעתי, שמכבים את האורות, והחתן רוקד בפניה בלי לאחוז בהגרטל בכלל. אך, היו שמועות סותרות, שאמרו שהחתן והכלה שניהם אוחזים בהגרטל, ומונח על הרצפה למטה ביניהם^א.

(כו) דרכ"ת סק"ט מביא רמב"ן פ' ויצא כשרחל אמרה דרך נשים עלי, שיש נזהרים שלא ליהנות ממעשה ידיה של נדה, כי רוח רעה שורה עליהם, ולכן האשה יש לה 'חופש' לי"ב יום מבישולים וכביסה וכו'. וכ' דלא נוהגין כן.

(כז) ובסק"ח מביא בשם מקו"ח שמביא רמב"ן פ' תזריע שמביא ברייתא שנדה יש ליזהר מלדרוך על עפר שדרכה עליה, מהבל פיה. וע' שבה"ל^ב דכ' שאין לנו ברייתא כזו.

(כח) ועוד, הרמב"ם במורה נבוכים^ג כ' דאצל אומות העולם נדה היא בנדוי, אבל יהודים רק יש כמה הרחקות שחייבו חז"ל והתורה, אבל השאר כגון הבל פיה, יהודים מותרים, ואו"ה מחמירים!

(כט) ביום הווסת, ביארנו במק"א שאי"צ לנהוג הרחקות.

(ל) וכשיש לאשה 'שאלה', וממתנת להוראת הרב, האם מחוייבת בהרחקות, או"ד נגיד ספק דרבנן לקולא. שבה"ל כ' דאי"ז אלא ספק שוטים, ולכן אין מקום לקולא. והכי הוראה המקובלת, והכי נהוג.

(לא) אמנם, ישנם צירויים, דע"פ החלטת המורה הוראה יש מקום להקל בהרחקות בספק נדה, כגון יולדת שלא ברור איפה היא אוחזת בדיוק, והאם טיפול מסויים אסרתה, שיתכן בצירור זה הרב יקל בצירוף ההיתירים של חולה.

(לב) אשתו נדה שמת ל"ע, פ"ת סק"ב אי"צ לנהוג הרחקות. [בכל מקרה לא מנשקים מתים].

(לג) לענין מסירת גט לאשתו נדה, האם אמרי' גיטו וגרושתו באים כאחת. דנו בזה.

^א ע' שו"ש.

^א וכן התיר האמת ליעקב. מכח הבושה. ואולי גם בצירוף ר' משה שנביא לקמיה לגבי עגלה כבידה, דהסברא שייכת גם לכאן.

^ב ד' צ"ז.

^ג ג' מ"ז.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(לד) **ידוע המעשה** בגמ' שבת י"ג. "תנא דבי אליהו, מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה, ומת בחצי ימיו. והיתה אשתו נוטלת תפיליו ומחזרתם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, ואמרה להם כתיב בתורה כי הוא חייך ואורך ימך, בעלי ששנה הרבה וקרא הרבה, ושימש תלמידי חכמים הרבה, מפני מה מת בחצי ימיו. ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי אצלה והיתה מסיחה כל אותו מאורע ואמרתי לה, בתי, בימי נדוּתך מה הוא אצלך, אמרה לי, חס ושלום, אפילו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי לבוּניך מהו אצלך. אכל עמי, ושתה עמי, וישן עמי בקירוב בשר, ולא עלתה דעתו על דבר אחר. ואמרתי לה ברוך המקום שהרגו, שלא נשא פנים לתורה", שהרי אמרה תורה ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב".

(לה) ואח"כ ממשיך הגמ' לבאר מה בדיוק עשה, האם באמת ישן עמה בקירוב בשר. ורוב משך הסימן הם אסורים ופירושים שונים בנויים על גמ' זו.

(לו) **קירבה שלא כדרך תאוה. מעשה שהיה, אחרי פיגוע ל"ע, היה גבר שהיה Coma, Vegetable, והרופאים אמרו לאשתו ללטף אותו וכו', כדי להועיל בהחלמתו. אלא, שאשתו היתה נדה. ושאלו מה לעשות כי זה חיבה וקורבה ממש, ואמרו, הואיל והיא מלטף אותו, ולא להיפך, יש להקל. וזה תמיה, כי יש הרחקות בודדות שיש חילוק בינו לבינה, כגון שיירים, אבל שאר הרחקות לא מצינו חילוק^{טו}.**

(לז) ועוד, מלבד הרחקות, זהו איסור קרובה לעריות ממש שאסרה תורה. ואומרים בשם גדול א' שלהרמב"ן שקורבה לערוה הוא דרבנן שפיר יש להקל. ואפ' להרמב"ם שס"ל דזה דאורייתא, לכאן' הנ"מ בקורבה דרך תאוה, אבל קורבה דרך רפואה, אין זה הקורבה שאסרה תורה. עכ"ד.

(לח) ותמהני, דמכח סברא כזו אנו מתירים איסורי דאורייתא? הרי לומר סברא כזו צריך להיות תנא או אמורא, או להביא ראיה אלימתא מאוד, אבל סברא בעלמא בדברים כה חמורים, תמהני פה קדוש איך יאמר דבר כזה.

ולא ישחוק ולא יקל ראש עמה

(לט) מקור איסור זו, כ' גר"א, הוא מאבות דר' נתן, יכול יחבקנה ונשקנה וידבר עמה דברים בטלים, ת"ל לא תקרבו^{טז}. מבואר, שאיסור דאורייתא הוא, כמו חיבוק ונישוק.

(מ) ודברים בטלים שקאמר, היינו דברי רצוי ודברי חשק ודברים המרגילים לעבירה, שהוא זנות בפה. ואי"ז גזירה אטו, אלא זה בעצם איסור שאסרה תורה. וקשה מאוד ליתן כללים מה נכלל בזה, כי שונה מאדם לאדם, וצורה לצורה, ומזמן לזמן. ובאמת, כל אדם יכול להפוך כל דבר יומיומי להרגל עבירה, וכן יכול להפוך כל דבר 'רומנטי' לעסקים רגילים.

(מא) פ"ת מביא תפא"י, קירוב הדעת ואהבה, מותר בימי נידתה, ומשובח. והאיסור הוא הרגל עבירה, ודברים 'אינטמיים'.^{טז} והגדר דק דק מאוד.

(מב) למשל, י"א"י שאסור לשחק עמה שחמט Chess, משום שחוק וקלות ראש. ואין מישהו בדורנו שמבין את זה, ואצלנו זה מביא לידי גיחוך, אבל בזמניהם נראה שבכך היה פיוס

^{טו} ואמר ע"ז הגר"א ארלנגר זצ"ל, דמכאן רואים חומר הענין למי שלומד הרבה בפילפולים שונים, אבל הלכה למעשה לא חש לו ללמוד.

^{טז} מצינו חילוק לגבי חולה, א"כ זה חילוק טוב, אבל הנ"מ רק הרחקות, אבל לא קורבות, וכדלקמיה.

^{טז} וגם יש משום ולא תתורו, ומשום ונשמרתם מכל דבר רע.

^{טז} Flirtatious.

^{טז} משמרת הטהרה ח' י"ד 'אין לך הרגל עבירה יותר מזה'. וכן מביא ר"ש איידער בשם ר' משה שטוב לימנע. וכן אסר שו"ש.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

ורצוי והרגל עבירה. ומחמת כן, סוגיין הוא קשה במיוחד לתת גדרים, ונשתדל ככל האפשר, בעז"ה.

(מג) לדוגמא, להגיד 'I Love You', הדבר ישתנה כשאומר דרך עראי, לעומת כשיאמר בכוונה עצומה. וכן, אם מעולם לא אמר לה את זה בימי נידותה, זה שחוק וקלות ראש, משא"כ מי שאומר כן ערב ובוקר וצהריים. ולכן צריך האדם לשקול היטב, בלי שום נטיות, וכל שהוא מסופק בו, לכה"פ נכלל בתע"ב דלקמיה.

(מד) הרמב"ן כ' דכל המרבה להרחיק בהרחקות תע"ב. וכרו"פ כ' לא תוסיפו פן תגרעו. ובעז"ה במשך דברינו נבאר מה בכלל לא תוסיפו, ומה בכלל תע"ב. ופשוט, דכל חומרא שבאה על חשבון אשתו, אין מקום לחומרא, אלא השאלה הוא דברים שבינו לבין עצמו.

(מה) ביארנו, איסור זה הוא איסור עצמי, ולא מקילין במקום שלא יבא לידי תשמיש בפועל. כגון סמוך לטבילתה אין מקום להקל כלל. מלמהד"ד, לחבקה ולנשקה לפני הטבילה. וה"ה שחוק וקלות ראש.

(מו) וכן הורה ר' אלישיב, ואמר שזה שו"ע מפורשת דאוסרה 'עד שתטבול', ולא היקל שניה אחת לפני!

(מז) ולכן, אם א' מהם במדינת הים, לדבר שטלפון שחוק וקלות ראש אסור מדאורייתא, כחיבוק ונישוק לפני טבילה. ותמהני על מה שראיתי בשם גדול א' לצרד להקל בזה.

(מח) ואינו דומה למש"נ בס"ד לגבי קולת הנוד"ב שהוא יהיה ה'בלן' עבור טבילתה, דיש לחלק בין הרחקה מדרבנן, דתולה מתי יבא לידי קורבה והרהור, ובין איסור דאורייתא שהוא איסור כשלעצמו. ופשוט.

(מט) מחמאות, אינו איסור, ואינו רשות, אלא חובה, כמש"כ בכתובה 'ואוקיר'. אבל המפריז ומרבה בה בצורה של פיוס, יכלל באיסור זו.

(נ) 'את נראה יפה' 'שמלה זו יפה עליך', בדרך כלל שרי, אם לא שעושה בצורה של פיוס ורצוי.

(נא) סעודה 'רומנטי', ל"ש במסעדה, ל"ש בביתו, ל"ש בגינה, אם מתקיים מחשבתו עבר על איסור זו.

(נב) נשיקה באויר, Blow A Kiss, נכלל באיסור זו, כ"כ באר משה"ט. וכן 'כמעט' לגעת אותה, בכוונה, נכלל באיסור זו. וכן, להגיד לבנו או בתו לתת לאמא נשיקה ממני, אסור.

(נג) ריקוד בפניו, באר משה"ט אוסר לה לרקוד בפניו. ולכאו' תלוי אם הוא צורה של הרגל עבירה. וכן הוא בפניה, תולה בצורה.

(נד) לנשק תינוק שהשני אוהו, דרכ"ת סקי"א אוסר. ומובן, והכי נקטינן. לשחק עמה מותר, אם לא שעושה בצורה של הרגל עבירה.

(נה) יש משחקים, שמלבד איסור הושטה [שיתכן שיהיה מקום להקל ע"פ מה שנבאר במקומו בס"ד] יתכן שיהיה בו משום קלות ראש. כגון Air Hockey, Ping Pong, Tennis. כ"ע"ע אמת ליעקב, ור"ש איידער.

^ט ב' קל"ט ג'.

^י ד' קכ"ז.

^{כא} ומאוד יתכן שבדור הבאה יגחכו גם על זה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (נו) לנפוח נוצות מעל בגד של השני, פ"ת סק"ד בשם מנחת יעקב אוסר. פ"ת מביא מקילים, ומביא כרו"פ דאין להחמיר בזה. ולמסק', התוה"ש מסיים דהמחמיר תע"ב. ונראה דכך הוא מסק' פ"ת עיי"ש בסו"ד. וכן עיקר. אך רש"ז בשו"ש הבין שלמסק' יש להקל.
- (נז) בא"ח^{כב} לאוורר אותה ע"י הנפת חפץ, הוא דרך חיבה. ולכאו', מאוורר קטן שלנו בכלל זה. וכן מייבש שיער, אסור. וכל אלו שונים מנוצות דלעיל, דהתם הוא מעשה עבדות, ואילו כאן הוא שירות, ויחס. ולכוון אליה מאוורר גדול, או מזגן, שרי, כי אין יחס, ואין הושטה, ואין נגיעה.
- (נח) לתת מתנה, התפא"י התיר ע"פ מש"כ למעלה קירוב הדעות והלבבות מותרת, רק הרגל עבירה אסורה. וכן היקל רש"ז בשו"ש^{כג}. ויש מי שרצה לחלק בין ימיהם לימינו, ואין חילוקו חילוק, ואם באת לחלק, אדרבה, יש יותר מקום להקל בזמננו.
- (נט) והנה, לא מיבעיא פרחים או מתנה לכבוד יו"ט דמותרת, אלא אפ' מתנה ליום הולדת, יום נישואין, או אפ' סתם, הכל מותר. אלא, כמש"כ למעלה, אפשר להפוך כל דבר לפיוס ורצוי, וא"כ יתכן שצורה מסויימת יאסר. למשל, להביא ורדים אדומים מיוחדים כשהיא בדרכה לטבול, או שנותן מתנה בצורה של 'אתנן זונה', יאסר. וכדברינו מבואר גם בשיעורי שבה"ל.
- (ס) מי של"ע היה לו ריב עם אשתו, כשמפייסה, יזהר שלא יגיע דברי פיוס שלו להרגל עבירה. ומשום שא"א לדקדק בזה, הלואי שלא יריב עמה בכלל....
- (סא) לדבר על עסקי תשמיש, אין לך הרגל עבירה גדולה מזו. אמנם, אם השיחה היא שיח 'טכני', למשל לענין מניעת הריון, או שאר נושאים רפואיים, אינם דברי חשק.
- (סב) כמש"כ למעלה, הלכות אלו אינם מצד הרחקות, אלא מצד קירבה לעריות, וא"כ שייכים לכל אשה שאסור לבא עליה. כגון ארוסתו. אסור לתת מתנות בצורה של פיוס, וה"ה לכל הנ"ל. ויהיה דברים שאינם הרגל עבירה לאשתו, אך יהיו הרגל עבירה לארוסתו, כגון להגיד אני אוהב אותך אסור לגמרי בארוסתו בכל מקרה. וע"ע בספר שכ' הגרפ"א פאלק זצ"ל להבהיר ענין זה.
- (סג) בושם ואיפור, מותרת לה להשתמש באלו כדרך בנות ישראל קדושות, באופן שנראה יפה, אך אינו מגרה יצה"ר, ואינו גורר אנשים אחרים להסתכל או לשים לב אליה, ע"ע מש"כ בסעי' ט'.
- (סד) בהל' ברכת הריח באו"ח סי' רי"ז, אינו מברך על בושם שאשה מתבשמת בה, ואסור לגבר להריח בושם של אשה בקום ועשה, משום דגורם הרהור. והט"ז שם ה"ה אינה מבושמת בהבושם עכשיו, רק מונח על השולחן, או שהוא בבגדיה, אסור להריח, דה'יחס' בין הבושם להאשה גורם הרהור.
- (סה) ועפי"ז, כ' מ"ב שם, ה"ה לאשתו נדה. וכ"פ פ"ת כאן.
- (סו) ואם אינו מריח את הבשמים שהיתה לבושה בהם, אלא מה שעתידיה ללבוש, כגון הבקבוק על השולחן [דאילו המ"ב איירי בבשמים שהיתה לבושה בהם בעבר], החו"ש כאן אסר. וערוה"ש היקל.

^{כב} פ' צו כ"ב.

^{כג} אך כ' דמנהג אנשי ירושלים לא לתת מתנות עבור יום הולדת וכדו'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(סז) והנה, אם גורם הרהור עליה, כו"ע יאסרו. והשאלה כאן האם הרחת הבקבוק נחשב כיחס להאשה, שהחז"ש ס"ל דיש יחס כיון שהוא בקבוק שלה, וערוה"ש ס"ל דאין יחס, ודינה כהרחת בקבוק מהחנות, דאינו אסור מצד היחס, אך יתכן שיהיה אסור אם גורם הרהור. כצ"ל. לדינא, שומעין להקל, אך הכל כפי שהוא אדם, וישער עצמו היטב.

(סח) להריח בשמים שהיא אוחזת בזמן הבדלה, החז"ש אסר. ולדידי, לא נראה כן. חדא, דכשהבעל מבדיל, הוא צריך לאחוז בבשמים. רק, כשמישהו אחר מבדיל, והיא אוחזת לידו, או הוא לידה, האם מותר להריח. ואינני רואה בזה איסור, מה הבעיה להריח בשמים שהיא אוחזת, הא אין כאן הושטה או זריקה או נגיעה, ואינו בשמים של אשה.

(סט) אלא ע"כ, היה כאן תלמיד טועה, אם לא שחשש כאן שמא יגע, אך אינו נראה כן. ולכן מותר.

(ע) נטעי גבריאל מתיר לאשה להריח בושם של גבר, ולא חוששין להרהור.

(עא) להקשיב איש ואשתו לאזניות יחד, או אפ' שני זוגות ע"י מפצל, אפ' כשאין הושטה, מ"מ לכאו' זה קורבה יתרה, ואינטימי.

(עב) ג'קוזי ובריכה, אפ' שניהם לבושים ומכוסים, לכאו' זה מציאות של שחוק וקלות ראש. ומסתמא אפ' כשיש ילדים בבריכה עמהם, עדיין הוא שחוק, אבל אינו מוכרח להיות כן. ובריכה, אם היא גדולה, ועושים רק כושר, אפ' רק הוא והיא, יתכן שלא יהיה שחוק וקלות ראש. וצריך השערת הדעת מיוחדת בזו.

(עג) כשאין איסור של לא ילבש, אין איסור ללבוש בגדים של אשתו/בעלה.

(עד) להחזיק שניהם כל א' ביד א' של ילד, אינו אסור. ויש לדון אולי אפ' להקפיצו כן שרי, ע"ע לקמיה מצד חי נושא את עצמו. ויתכן שזה יבא לידי שחוק וקלות ראש.

--- סעי' ב' – נגיעה והושטה ---

לא יגע בה אפילו באצבע קטנה, ולא יושיט מידו לידה שום דבר ולא יקבלנו מידה, שמא יגע בבשרה. (וכן על ידי זריקה מידו לידה או להיפך, אסור). (ב"ז ס"ס קנ"ט והגהות ש"ד בשם המהר"ם).

נגיעה ע"י דבר אחר

(א) בסעי' הזו מבואר דיש איסור נגיעה, איסור הושטה, ואיסור זריקה. ומבואר, שהושטה אסורה לא מחמת שמרגיש א' את השני, אלא משום חשש שמא יגע.

(ב) ולא מובא כאן, לא בשו"ע ולא בנו"כ, ולא בפוסקים שחיו באירופה, שום איסור של נגיעה ע"י דבר אחר. כגון, בעל שנוחר, האם אשתו יכול לדחפו ע"י נעל בית. או כגון, באמצע תספורת, אשתו הספר פירסה נדה, האם יכולה להמשיך, כי רק נוגע בו ע"י דבר אחר, ואינה מושיטה או זורקת לו, ואינו דרך חיבה, לכאו' אין מקור לאסור, אם לא בשבעים שנים האחרונים. וע"ע מש"כ בהמשך הסימן לגבי לא יצוק לו מים, דמבואר מהט"ז לכאו' להתיר.

(ג) לדינא, כל פוסקי זמננו מורים לאסור, אך בשעה"ד, כגון מקום חולה, או צורך גדול, או כבוד הבריות, יש לצדד להקל.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ד) ובפרט, דבהל' אבילות מי שהיה באמצע תספורת והודיעוהו שמת לו מת, אינו חייב לעצור באמצע, משום כבוד הבריות. חז"ל חשבו את זה ככבוד הבריות, א"כ גם אנן נקל כאן, כשאין עוד ברירה.
- (ה) וכן מבואר בשיעורי שבה"ל, סומא, אשתו יכולה לעזור בנגיעה ע"י דבר אחר.
- (ו) ובאוטובוס ומטוס, ההנהגה הראוייה כשא"א לשבת מרוחק א' מהשני, הוא לשים איזה תיק או מעיל ביניהם, ולכן אם יהיה נגיעה לא יהיה אלא נגיעה ע"י דבר אחר.

שמא יגע

- (ז) הבאנו למעלה האי תנא דבי אליהו, והרא"ש^{כד} שם יש לו גירסא אחרת, שמא הושיט לך, ונגע באצבע קטנה. כלומר, הרא"ש גורס שאליהו אמר ברוך המקום שהרגו על מי שהושיט לה ונגע באצבע קטנה בטעות!! שומר נפשו ירעד מזה!!
- (ח) עכ"פ, מחמת הנ"ל השו"ע אסר הושטה שמא יגע, ורמ"א אסר אף זריקה^{כה}. וצ"ל, לא משום דיש בזה חשש נגיעה, אלא דכשחז"ל אסרו הושטה, ג"ז היה בתוך התקנה, כל שמעביר מיד לידה, ישירות.
- (ט) הש"ך כ' ה"ה דבר ארוך. כלומר, אע"פ דבזה אין חשש שמא יגע, מ"מ לא פלוג חכמים בתקנתיהו [ועוד, מי יכריע מהו דבר ארוך].
- (י) להושיט בשנוי לא מהני. והו"א, דבזה יש היכר שיזהרו לא לגעת, כמו שמהני שנוי בהרחקות אחרות במשך הסימן, קמ"ל דאינו מועיל.
- (יא) ונתבאר, דלאו כל מידי דיש חשש שמא יגע אסרו חז"ל, אלא אסרו פעולות מסויימות, ואמרו דעל אלו אנו חוששין ואוסרים מכל וכל. אבל שאר דברים, על האדם להחליט בעצמו לעצמו, האם יש כאן חשש שמא יגע, או שיכול ליזהר בזה, אבל אין כאן איסור כללי.
- (יב) וזה לאפוקי מאלו שאמרו דמסעי' שלנו אנו רואים לאסור ללכת יחדיו במטריה אחת, או להסתכל יחד על ספר או אלבום. אלא, יתנהג בזהירות שלא יגע, אבל אין פעולות אלו אסורות. וכן באמת מבואר ברמ"א סו"ס ה'.
- (יג) וע"ע באר משה^{כו} שהתיר במטריה ואסר באלבום. ואם באת לחלק, אדרבה ואיפכא. וכן צ"ע על שיעורי שבה"ל, עיי"ש. והאמת כמש"כ, שמדינא צריך לנהוג בזהירות. ותלוי על מזג אויר, גודל מטריה, וגודל אשתו.
- (יד) משנה הלכות^{כז} מתיר לבעל לעשות כפרות לאשתו, ואין חשש שמא יגע!
- (טו) כ' שו"ע, לא יקבלנו מידה. דהיינו, איסורים הללו שייכים בין לו בין לה.

נגיעה בבגדים

- (טז) פ"ת סק"ג מביא בשם תשב"ץ דאסור ליגע באשתו נדה בבגדיה. וכ"ה ברוקח^{כח}. והמקור הוא מגירסא אחרת בהאי תנא דבי אליהו, 'שמא נגע בבגדה'. ואיסור הזו, היינו שנוגע

^{כד} כתובות ה' כ"ד.

^{כה} וספרדים בוריקה, ר' עובדיה כ' דמותר, אך המחמיר תע"ב. בא"ח פ' צו מחמיר בזה.

^{כו} א' נ' י"ב, ב' ס"ד ה'.

^{כז} ט"ז מ"א.

^{כח} סי' שי"ח, בסו"ד.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

בבגדיה בעודה לבושה בהן, לא מיבעיא בגד דק, אלא אפ' בגד עב שנוגע שלא נגד בשרה, והיא לא מרגישה את זה, כגון מעיל פוך, שמלת ערב, אסור [כנוסח פ"ת: יש להתרחק].

(יז) והיכא שאינו נוגע בידו, אלא דרך בגדו ג"כ, שלא בכוונת נגיעה, כגון לתמונה בחתונה כשיש לה שמלה רחבה מאוד, או בטיסה לשבת על חוטי הציצית, וכדו', לא ראינו מי שיאסור.

(יח) ובדה"ש כ' שערור"ש סק"כ אסר בכה"ג. אמנם, לא היה הכרח ללמוד הערור"ש כך, והיה אפשר ללמוד שיאסר כשנוגע בידו על בגדיה. ובאמת הכי משמע בערור"ש סק"ה. וכן למד ר"ש איידער.

(יט) אך, הברכ"י כ' דיש ליוהר בזה.

(כ) נמצא, בשעה"ד, כשא"א ע"י נגיעה ע"י ד"א, והוא נגיעה מבגד לבגד, וא' מהבגדים הוא שלא כנגד הבשר, ואינו בכוונת נגיעה, ואין יחס, יש מקום להקל. וכ"פ חו"ש.

זריקה כלפי מעלה

(כא) פ"ת סק"ד מביא יש מתירין לזרוק לא כלפי אשתו כמתכוון לזרוק לידה אלא כלפי מעלה, והיא פושטת ידה ומקבלתו. ומביא סד"ט דאע"פ שיש להקל מעיקר הדין מ"מ אין להתיר.

(כב) וכן החמיר הערור"ש. נמצא, אע"פ שהיתר זו קיימת לזרוק כלפי מעלה, אין לסמוך עליה אלא בשעה"ד. אבל בלא"ה אין להקל.

(כג) [והנה, יש כמה מהלכים שונים להבין הטעם בהיתר זו, ועפ"י ההבנה יל"ע מה גדרו של כלפי מעלה, כלומר, כמה גבוה צריך לזרוק, ולא יזה כיוון.

(כד) יש שאמרו, דכלפי מעלה אינו כוחו אלא כח המשיכה לחוד. ועפ"י"ז, כל עוד שהזורק עדיין עף לכיוון השני, הר"ז באה מכוחו ואסור. ואינו מותר אלא כשהוא זורק למעלה ישר, ונופל למטה ולא לצדדים. וגם, יהיה מותר להפיל ליד אשתו, כי אין זה כוחו אלא כוחו של כח משיכה.

(כה) א"נ, ההיתר של כלפי מעלה הוא משום 'אי-יחס' שאינו בא ממנו אלא מכיוון שני. ועפ"י"ז, לזרוק Rebound שרי כי אינו ישירות. אך, יהיה אסור להפיל ליד אשתו, כי זה ישירות.

(כו) א"נ, וכך שמעתי ממו"ר הגר"ע וואזנער שליט"א, כל שזורק לכיוון אחרת, ולא לכיוון אשתו, והיא צריכה לתפוס ממקום אחר, זה נקרא שלא כלפי אשתו.

(כז) ואולי, כל המהלכים אמת, או שלכה"פ לחשוש לכולם, ואינו מותר אלא לזרוק למעלה ישר, ויפיל למטה.

(כח) או"ד, כל שזורק משונה מהרגיל, נקרא זריקה כלפי מעלה ושרי. ושאלתי כמה מרבתי ומחברי, ולכל א' היה פשוט כאיזה מהצדדים, אך ראייה לא היה בידם.]

(כט) יש מי שחילק בין זכוכית לשאר דברים, ושזכוכית חמיר טפי. ואין חילוקו חילוק, ואם באת לחלק אדרבה איפכא מסתבר, דזריקה בזכוכית תהיה יותר קל כי זה השנוי הכי גדול.

(ל) יל"ע, זרקה לו דבר 'שביר', ישר ולא כלפי מעלה, האם מותר לקבלו, או שצריך להניחו ליפול ולישבר.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(לא) והנה, דעת שו"ע להקל לגמרי בזריקה. במקום בושה, הפס"מ, אולי יש לצדד להקל^{כט}, כפי המצב.

הושטה וזריקה שלא מיד ליד

(לב) להניח דבר על ברכיה, או היא על ברכיו, לתוך תוך שבידה או על ברכיה, כל מלמדי חתנים וכלות מלמדים לאסור. אמנם, אין הדבר פשוט כ"כ, דאינו מידו לידה, א"כ לא אסרו שו"ע להדיא. ונרחיב ע"ז בעז"ה.

(לג) תורת השלמים סק"ב כ' דמשמע דלזרוק לבגדה שרי, ואח"כ כ' דמותר לנפח נוצות מבגדה. ומסיים דהמחמיר תע"ב. ויל"ע, אי האי תע"ב קאי גם ארישא של זריקה לתוך בגדה.

(לד) נמצא, לזרוק לתוך בגדה, Lap שלה, מדינא יש מקום להקל, וכ"ש לתוך תיק, וה"ה אפ' להפיל, אבל יש בזה מקום לחומרא. כגון לזרוק מפתחות לתיק שעל ברכה.

(לה) ויל"ע, מה דין הושטה לתוך בגדה, כגון להניח דבר להדיא על ברכה.

(לו) והנה, התוה"ש דייק קולתו מהרמ"א שאסר רק זריקה מידו לידה אבל לא לבגדה. ויש לעשות אותו דיוק בשו"ע, שהושטה אינו אלא מידו לידה, ולא לבגדה. אמנם, התוה"ש ידע את זה, ומאיזה טעם שיהיה דייק כן רק מרמ"א ולא משו"ע. וא"כ, יראתי להקל בזה.

(לז) וכ"ז הושטה על בגדה ממש, כגון חצאית, אבל שמיכה, שאינו מניח על רגלה ממש, אלא לצדדים או בין רגליה, מותר. כגון לשים תינוק על מטה שלה. וכשקשה לה להזיז רגליה, כגון אחרי ניתוח קסרי, חו"ש^ל מתיר להניח על רגליה ממש, כיון שאינו לידה ממש. ומסתמא החשבון להקל הוא כמש"כ, לדייק משו"ע כמו שתוה"ש דייק מרמ"א.

(לח) אמנם, היכא שאוחזת התיק בידה, או שאר דבר שאוחזת בידה כגון סלסלה, [או כיס שבבגדה], כגון שקית זבל, קדירה של טשולנש, זה נראה לי חמיר טפי, כי זה 'כידא אריכתא'. וא"כ, בשקית זבל, יניחו על הרצפה, ותאחזו אותו פתוח. קדירה של טשולנט חמיר טפי. ולא שנא נתינה לא שנא לקיחה. ואעפ"כ, יש מקום להקל כשהוא שעת הדחק גדול.

(לט) כשהיא אוחזת או דוחפת עגלה [של תינוק או של קניות], מותר להפיל דברים בפנים, ואולי אף להניח דברים בפנים. ע"פ הוראת ר' אלישיב. והטעם שזה קיל טפי, דאי"ז כאוחזת בכלל, אלא מונח ע"ג קרקע, ורק היא מזיזה, א"כ יש פחות יחס, ויותר מרוחק מכל ציורים הנ"ל.

(מ) להיות קוואטע"ר בימי נדה, שלא ע"י אחר, ושלא ע"י הנחה על שולחן ביניהם^{לא}, כולם דנים בזה, אך אינני רואה היתר בדבר, אפ' כשיש שני כריות, והבעל לוקח השני ומשאיר הראשון ביד אשתו.

(מא) [שוב שמעתי וראיתי שיש מקילין לעשות עצה הנ"ל, של ב' כריות, ע"ע חיד"א, ושמעתי דכן מורה הגר"י גנס שליט"א במקום צורך גדול.]

(מב) דלת שנסגרת מעצמה, מותר למסור להשני, כי אי"ז הושטת חפץ מידו לידה.

^{כט} ואולי יש דיוק ברמ"א להקל.

^ל ב' י"ב.

^{לא} שמעתי שהסגולה של זש"ק יש בו יותר תוקף כשעושים בהיתר בימי איסור. ומפי השמועה בשם רש"ז, להעביר התינוק דרך אחר, דאין לעשות כן מפני שנראה משונה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(מג) אומרים בשם ר' משה, שזריקה מרוחק א' מהשני, מותרת. וקשה לי להאמין שאמר דבר כזה. [תלמידיו מביאים שאמר דזריקה מרוחק כ"כ שאינם יכולים אפ' להגיע א' אל השני אילו היו פושטים ידיהם, אין חשש נגיעה ושרי. הוסיפו ואמרו, הואיל וגדר של זריקה כלפי אינו ברור, וכמש"כ, זהו העצה היעוצה. ובעיני קצת קשה לשביק היתר דמפורש בנו"כ, ולתפוס חידוש נורא דסתימת הפוסקים אינו כן.]

תינוק

- (מד) פ"ת מביא שתי תשובות מהתשב"ץ, ובשניהם מזכיר המושג של חי נושא את עצמו.
- (מה) שבה"ל מק' על עצם הדמיון, מה ענין שבת אצל חשש שמא יגע, סוף סוף יש חשש. ולכן שבה"ל מחמיר בהושטה של תינוק. וס"ל דתשב"ץ שהיקל הוא רק משום שהיקל בזריקה.
- (מו) וכ"ז נחא בתשב"ץ, אבל בפ"ת שהחמיר בזריקה והיקל כהתשב"ץ, ע"כ למד התשב"ץ דלא כזה. ואולי למד התשב"ץ שאינו דמיון אמיתי, אלא הוא מליצה בעלמא, וכל שיש להתינוק כח משל עצמו, מותר.
- (מז) כגון, כשהילד מושיט ידים להורה השני, מותר, כי אין כאן יחס, משא"כ בתינוק בו יומו, ומשא"כ בתינוק שאינו משתף פעולה^{לב}.
- (מח) לטפל בילד; להאכילו, לקנח פיו/אף, מוצץ, כובע, טיפות בעין, לחבר דברים לבגדיו, ליטול ידיו; מותר, כי זה ודאי מייחס אל התינוק ולא אל מי שאוחזו.
- (מט) רש"ז במנח"ש^{לג} מבאר התשב"ץ בענין אחר, דהואיל ויש לו כח משל עצמו, א"כ לא כללו בכלל באיסור הושטה. עיי"ש מש"כ. לדינא לא סומכין ע"ז, אבל כדאי הוא לצרף להניח התינוק על רגלי אמו במטה, כמש"כ למעלה בשם חו"ש, כ"ש במקום בושה.
- (נ) לאחוז ידו של הילד, כשהילד אוחז את אמו ביד השני, מותרת, דלא כשיעורי שבה"ל, כי אין כאן יחס בכלל. ואולי יש מקום להחמיר לעשות 1 2 3 Whee, ע"פ ר' משה דלקמיה. ועמש"כ בזה למעלה, דיתכן שיהיה בזה שחוק וקלות ראש.

דבר גדול וכבד

- (נא) להרים או לדחוף יחד דבר כבד, ס"ל לר' משה^{לד} דאי"ז הושטה או זריקה מהבעל לאשתו, א"כ אין איסור בדבר, מ"מ ס"ל שראוי להחמיר. ור"ש איידער העיד דהקיל במקום הצורך.^{לה}
- (נב) [ויש לצרף עוד סברות, דכשהוא ברבים יש בושה, טרוד במלאכתו, וכו'.] א"כ, יש לנו קולא גדולה שירימו יחד עגלה כבידה, כגון במדרגות כשאין מעלית והתינוקות ישנים, או לרדת מהאוטובוס, או לדחוף יחד כשהוא בבוץ וכו'. וכל א' ישקול מהו שעה"ד לפני שסומך על קולא זו. [דלא כמנח"י דאסר משום דמרגיש אותה כשידחפו יחד, דהא חזינן מסוגיין דאי"ז הבעיה. אלא השאלה האם נכלל בהושטה, וע"ז יש ר' משה.]

^{לב} הכי הוראה המקובלת. דלא כמו ששמעתי שמותר מכשיגיע לגיל שיכול להושיט ידיו, אלא כשבפועל מושיט ידיו. ודלא כשו"ש דהחמיר מכל וכל.

^{לג} תנינא ע"ה.

^{לד} ב' ע"ה.

^{לה} בשו"ש כ' דחס ושלום להקל בזה. לדינא, נקל כר' משה בשעה"ד, אלא שנחמיר בגדר מה נקרא שעה"ד.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (נג) ויל"ע, האם קולא זו מהני במפה על שולחן, האם גם בזה יש להקל. לכאו', הסברות של עגלה שייכים גם כאן, וכאן אף עדיפי משם, דשם מרגיש השני כשמרים או משפיל, ואילו מפה, אינם דווקא מרגישים א' השני.
- (נד) ואעפ"כ ס"ל למו"ר לאסור כי כאן יש יחס יותר מעגלה¹⁷.
- (נה) ובדבר כבד שיש יחס כלשהו שעושים פעולה ביחד, ע"ז קאמר ר' משה שיש להחמיר. אבל דבר שאין יחד בכלל, מותר. כגון, היא מדברת על טלפון עם חוט ארוך [בזמן שהיה קיים], מותר לו להרימו כדי ללכת מתחתיו.
- (נו) וכן, מיקל שבה"ל לתלות בגדים על חבל כביסה בעוד שהיא עושה כן, אע"פ שמרגישים א' את השני, כי אין כאן לא הושטה ולא זריקה, ולא שום יחס.
- (נז) לדחוף עגלה אליה, זו אל זו, לכאו' אינו הוטשה ואינו זריקה, וכ"ש מזריקה כלפי מעלה כי תמיד מונח ע"ג קרקע [תלוי איך לומדים זריקה כלפי מעלה], וא"כ מסברא היינו מקילים. אך כולם מלמדים לאסור בכה"ג.
- (נח) לגלגל עגלה במישור, והיא תיקח את זה מותר. ובעליה, אם דוחף למעלה ויורד, הוא לכה"פ זריקה כלפי מעלה. ובירידה, הוא מפיל מידיה והיא תופסת, מותרת.
- (נט) יל"ע, תינוק בנדנדה, האם יכולים הוא והיא לדחפו יחד. לכאו' זה ר' משה, ואין להקל, כיון שכאן אין צורך בכלל.
- (ס) ולדחוף האב מקדימה, והאמא מאחורה, מסתברא לומר דאי"ז הושטה מזו לזו, אלא כל דחיפה ודחיפה הוא מעשה בפנ"ע, וכל א' עושה מעשה אחרת לאחר הראשון, אבל הושטה אינו. כך נראה, הגם שאינו מוכרח.
- (סא) ויל"ע, מה הדין לאחוז הנדנדה שהיא תוכל להשים את התינוק בתוכו. האם זה כהנחת חפץ בתיק, או שעדיף מזה או גרוע ממנו.

שונות

- (סב) דן הפ"ת, וכ"ה בערוה"ש, האם אשה יכולה להדליק את הסיגריה שלו. ואסרו. וה"ה אסורה לה להחזיק אש שהוא יחמם עצמו לידה. ס"ל דיש כאן יחס שדומה להושטה וזריקה.
- (סג) ומסתימת הפ"ת משמע לאחוז נר של הבדלה של בורא מאורי האש, שרי, מדלא אסרתו להדיא, כי זה הציור היותר מצוי. ועוד, זה אינו הדלקה או חימום, רק אור בעלמא.
- (סד) וה"ה שאר אור, מותר לו לאחוז אור כדי שהיא תראה, וה"ה פנס, אפ' שלא לצורך מצוה.
- (סה) לשפוך יין הבדלה על נר שהיא אוחזת, לכאו' כלול בזריקה ואסור. והיה מקום לחלק, אבל האמת נראה לאסור.

--- סעי' ג' – אכילה עמה ---

לא יאכל עמה על השולחן אא"כ יש שום שינוי שיהיה ה שום דבר מפסיק בין קערה שלו לקערה שלה, לחם או קנקן, או שיאכל כל אחד במפה שלו. הגה: וי"א הא דצריכין הפסק בין קערה שלו

¹⁷ ואני העני לא ראיתי חילוק בזה. ובספר עזר השולחן הביא הא דמפה כדוגמא לר' משה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

לקערה שלה היינו דוקא כשאינן אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה, אבל אם אוכלין בקערה אחת כשהיא טהורה סגי אם אוכלת בקערה בפני עצמה, וא"צ היכר אחר, (הגהות אשרי בשם ר"י והגהות אלפסי), וכן נוהגין. י"א שאסור לו לאכול משיורי מאכל שלה, (מצא בקונטרס דהלכות נדה), כמו שאסור לשתות משיורי כוס שלה, וכמו שיתבאר.

לא יאכל עמה על שולחן אחת

- (א) בכל התורה כולה מצינו שחז"ל חששו יותר לקורבה בשעת אכילה. למשל, יין בישול ופת עכו"ם, בב"ח בשולחן אחת, אמירה לעכו"ם מצינו אדם להוט וכו', וע"ע או"ח סי' קצ"ט לגבי זימון עם עם הארץ גמור, ומש"כ הביה"ל שם.
- (ב) בכל הסוגיא של אכילה עם אשתו נדה, יש לחקור אם החשש שיבא לידי קורבה עכשיו בשעת הסעודה, או שיש לחוש שע"י הסעודה יבא לידי קירוב שיבא לידי קלקול אחר הסעודה. ויש ראיות לכאן ולכאן.
- (ג) בסוגיא של אכילה עם אשתו נדה יש כמה נושאים: שולחן אחת, היכר, שיירי אוכל, שיירי משקה, הגשה, ודיני יין. ומקצת נושאים אלו נתבאר בסעי' זו, מקצתם בסעי' הבאים. וקצתם במשך הסימן.
- (ד) אי' במשנה בשבת לא יאכל הזב עם הזבה, ומכאן אנו לומדים גם לנדה. הרמב"ם"ל למד דכוונת המשנה לומר שמקערה אחת יש חשש קורבה, אבל משולחן אחת ס"ל לרמב"ם דשרי. וכך הבין הערוה"ש מסברא, דאינו יחד אלא כשהוא בקערה אחת.
- (ה) הראב"ד שם, וכן שאר ראשונים – רמב"ן רשב"א רא"ש, חולקים, וס"ל דגם שולחן אחת מקרי אכילה עמה. וכ"פ הטור והשו"ע. הרא"ש כ' דבקערה אחת לא מהני היכר, דזה ממש אכילה יחד.
- (ו) יש מביאים מאירי, דהא דראשונים ס"ל דיש איסור בשולחן אחת, היינו בשולחן של זמן המשנה כדמבואר בפסחים, שהיה שולחן פרטי, א"כ אם שיתף את אשתו הוא חיבה, משא"כ שולחן גדול שלנו שהדרך לשתף שאר אנשים, אין איסור בשולחן אחת.
- (ז) ואומרים, שאילו היה לפני עיני הב"י האי מאירי, היה נחית יותר לדעת הרמב"ם.
- (ח) אך, כמובן, טענה זו היא שטויות, כי כל הראשונים שהבאנו למעלה, היו להם שולחנות בדיוק כמו שיש לנו, כדמבואר בדבריהם בפסחים, ומדלא חילקו, ע"כ גם שולחן שלנו הוא שולחן אחת, והשו"ע לא היה משנה דברו אם היה רואה המאירי.
- (ט) הדרכ"מ סק"ב כ' דהמנהג בכל מקום שראה הוא שאוכלין שולחן א' ולא בקערה אחת. כדעת הרמב"ם. ויל"ע, איך הרמ"א ראה את זה, איך ידע שלא היה שם היכר. ויל"ע האם זה ראייה לדיני היכר.
- (י) הסד"ט מיישב מה שראה הרמ"א, דמה שראה היה במקומו, היינו בפולין, שבימי היתר אכלו בקערה אחת, א"כ שתי קערות היה היכר עבורם, כמש"כ הרמ"א עצמו כאן. משא"כ אצלנו באשכנז, שבימי היתר אוכלין משני קערות, אין היתר לאכול מב' קערות וכדברי הרמב"ם, כי לא קיי"ל כן, אלא צריכין היכר או שנוי.
- (יא) ישוב זו של הסד"ט, אינו מוכרח ברמ"א, ולכאו' אינו משמע כן.

¹⁷ ר"א ח'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(יב) ובעיקר דברו ודברי הרמ"א כאן דאם בימי היתר אוכלים מקערה אחת אי"צ היכר, האם לעולם צריכין לאכול מקערה אחת, או סגי ברוב סעודות, או רוב מנות, או רוב ארוחת ערב מהני לארוחת ערב. כלומר, האם צריכין לאכל מרק מאותה קערה בימי היתר כדי לקבל היתר זו? וקורנפלקס יחד בבוקר?

(יג) ערוה"ש סק"ז כ' ד'ע'תה' בזמננו לא נוהגין להחמיר אלא סומכין על הרמב"ם.

(יד) הערוה"ש שם כ' דאע"פ בב"ח בעינן היכר כשהוא ב' קערות, מ"מ כאן יש מקום לומר דאי"צ, דבב"ח חמיר טפי משום דיש לחשוש שיטעום א' מהשני, וזו גופא הוא האיסור, משא"כ כאן האיסור הוא שמא יאכל ממנה, ואח"כ יבאו לידי תקלה^{לח}, ועוד, בב"ח, כל א' אוכל מאכל אחר מחבירו, א"כ יש יותר 'חשק' לאכול מהשני, משא"כ כאן אוכלים אותו דבר, א"כ אין חשש כ"כ.

(טו) ולפי טעם השני, כשאוכלין יחד ב' מנות שונות, זה עוף וזה שניצל, יש צורך בהיכר אפ' בנדה.

(טז) [בעיקר הסוגיין יל"ע, הרמב"ם ס"ל בב"ח בעינן היכר, כמש"כ ערוה"ש, ורק כאן לא. וק', הא שני דינים אלו נלמדים מאותו משנה בשבת, א"כ איך יש מקום לחלק. ויש לעיין בזה].

(יז) כשיש היכר ביניהם מצד בב"ח, מהני גם לענין נדה, כמש"כ באריכות בס"ד בהל' בב"ח סי' פ"ח.

אכילה עראי

(יח) יל"ע, באיזה אכילה יחד חייבוהו היכר. בב"ח אין חילוק כמה אוכלים, ואפ' ארוחה קלה יחד בעינן היכר, כ"כ בדה"ש.

(יט) והיה מקום לומר, הנ"מ בב"ח דיש חשש דא' יאכל מהשני, אבל בנדה, החשש הוא הקורבה, וזה רק באכילה גמורה, וסעודה, ולא באכילה מהירה וקלה.

(כ) ור' אלישיב אמר דאכילה שאינה קביעותא על ספסל בגינה אי"צ היכר. ויל"ע מדוע אי"צ, האם הוא משום דהוא אכילה קלה, או משום שהוא ספסל, או משום שהוא גינה, או משום כולם ביחד. ואין מי שיודע התשובה לשאלה זו.

(כא) וציץ אליעזר^{לט} כ' דהאיסור של אכילה יחד/חיוב היכר היינו באכילה יחד, ולא בשתייה יחד. ובאמת, בגמ' אמרו לא יאכל ולא אמרו לא ישתה, א"כ מדויק כדבריו. ומובן וכמש"כ. אבל, לדיק מיניה לאכילה קלה לכאן אי אפשר, דשתייה הוא דבר בפנ"ע, ולא אתי לאחלופי, אבל אכילה, יתכן מאוד שלא חלקו חז"ל בתקנותיהם, וכל אכילה יחד אסרו.

(כב) והוסיף, בשלמא אכילה שייך לאכול א' מהשני, משא"כ בשתייה. והיקל אפ' ביין. [מרק הוא אוכל]. יתכן ששתייה חמה חמיר טפי.

(כג) ר' עובדיה מביא א' מהראשונים בשם ספר המנהג דכ' אכילה לאו דווקא, וה"ה שתייה ומסיק דאולי מים אינו בכלל שתייה יחד. והנה, אם מצאנו א' מהראשונים שלמד המשנה כזה, אין מקום לדון כצי"א, ולא נקל כלל.

^{לח} חידוש. דהיה מקום לומר האכילה יחד הוא חשש קורבה עצמה שיבא לידי תקלה אח"כ, ואי"צ שיאכלו זה מזה.
^{לט} ח' כ"ג ג'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(כד) ואע"פ שבש"ך סק"ח מבואר דיש יותר מקום להקל בשתייה, ולהחמיר בשתייה הוא חידוש יותר גדול^מ, וא"כ, מכל שאר ראשונים שסתמו אכילה משמע דשתייה שרי, מ"מ לא הייתי מעיז להקל נגד א' מהראשונים מפורשות.

(כה) אמנם, המעיין בספר המנהג יראה דשפיר יש מקום לדון בזה, ושפיר יש מקום להקל כהצי"א. כי שם למד המשנה כדעת הרמב"ם, דלא יאכל עמה בקערה אחת, ולא ישתה עמה בכוס אחת. דהיינו, אע"פ שהשווה שתייה לאכילה, מ"מ לא אמר כן אלא בדעת הרמב"ם. ולא מצינו שום ראשון שלמד דלא כהרמב"ם אלא כשאר ראשונים, שהשווה ביניהם.

(כו) וא"כ, הסברא נותנת דרך בדעת הרמב"ם אמר כן, משא"כ לאנן, אין מקור לאסור. וא"כ, שפיר יש מקום להקל בשתייה, לא מיבעיא מים, אלא אפ' שאר משקים מדינא שרי. ושתייה חמה שיש יותר קביעות, לכא' לכה"פ יש תע"ב, וכ"ש אלכוהול, וכדו'.

(כז) [והנה, אפ' מי שקובע עצמו עם אשתו ללכת לאיזה מקום יפה, ולשתות יחד קולה, מדינא אי"צ היכר, כי הקביעות אינו מצד השתייה אלא מצד המצב. ואילו היו הולכים יחד כדי לעשן סגריה לא היינו מחייבים היכר, כי רק אוכל אסור, ה"ה כאן רק אוכל ולא שתייה. מ"מ, יש תע"ב כשהוא קביעות הואיל ומצינו שראשון אחד השווה שתייה לאכילה.]

(כח) ע"כ בענין שתייה, אבל יל"ע, האם באכילה יש מושג של ארוחה קלה שאי"צ היכר^{מא}.

(כט) ויש אלו שמקילין בכל אכילה בספסל ומטוס ורכב וכו' משום שאין כאן שולחן, וש"ע אסר שולחן.

(ל) ואני אתפלא ומתמיה, אה"נ שולחן ערוך כ' שולחן א', אבל הוא בא בשם ראשונים לרבות שולחן א' כאכילה יחד, ולא רק קערה אחת, אבל עיקר האיסור הוא אכילה יחד. וא"כ, כשאוכל יחד, ואין כאן שולחן, אין טעם וריח להקל כלל. שולחן אינו חוק, אלא אכילה יחד אסור, אכילה שלא ביחד שרי. ושולחן היא יחד. אבל היכא שהוא יחד אבל אין שולחן, מהכ"ת להקל בזה.

(לא) וכי יקילו כשאוכלים יחד על שני שולחנות שהניחו צמודים זו לצד זו, בטענה שאינו שולחן אחת? ויגידו, דהנחה יחד כשולחן אחד. ואני אומר מהכ"ת, השולחן אינו האוסר, אלא היחד הוא האוסר. ואם הוא שולחן אחד, ויושבים מטרים א' מהשני, האם יאסרו משום שולחן א'? ודאי לא^{מב}, אלא מותר^{מג} מפני שאין זה יחד.

(לב) ושבה"ל^{מד} אסר כשאוכלים יחד והאוכל בידם ולא על השולחן או כשאינן שולחן. וכדברינו זה מובן, כי זה אכילה יחד עמה, ולא איכפת לן השולחן^{מה}.

(לג) ופיקניק על הדשא, ודאי אסורה, אע"פ שאין כאן שולחן. ומחברי זמננו יגידו שכאן הדשא הוא השולחן. וזה חידוש.

^מ א' אג"מ א' צ"א דיש קולות בשתייה שאינם באכילה.

^{מא} שו"ש ס"ל שכן. וצ"ע, וכמש"כ.

^{מב} מראה כהן ה' כ' כ' דבב"ח מרוחק מהני משום שלא יאכל ממנה, משא"כ בנדה אסור בכל מקרה משום שיש קורבה. ולפמש"כ, אין קורבה אלא כשהם יחד.

^{מג} כ"ב שבה"ל. והשיעור, כ' שם כל שיכול להגיע לאוכל שלה אינו מרוחק מדי. והיה מקום לפקפק בהשיעור.

^{מד} ו' קל"ז ג'.

^{מה} וצ"ע דברי החו"ש עמ' רכ"ט, דכשאינן שולחן שרי, וכשיש שולחן לא מהני לאחוז בידם. ובעיני זה פלא שיהיה תולה על השולחן. ואם באת לחלק, איפכא מסתברא, דכשיש שולחן ולא משתמשין בו, אדרבה, זה ריחוק הכי גדול, והיכר הכי גדול.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (לד) ועפי"ד, היה מקום להתיר עמידת שומר, כי עכשיו אינו יחד עמה. ורעק"א בב"ח ס"ל דאצל בב"ח שומר לא מהני. והיה מקום לומר דזה רק שם דהחשש הוא מהר מאוד, משא"כ כאן, יש Kill The Chill תמיד וא"כ ליכא למיחש לתקלה.
- (לה) וחז"ש כ' דלא מהני שומר, כי יש לחשוש לתקלה אחר הסעודה, מהא שאכלו יחד^מ. ובאמת, מלבד שזה חידוש, לכאו' לא אכלו יחד בכלל מעיקרא, ולא ניחוש לכלום. לדינא, אין לסמוך על היתר זו.
- (לו) והאמת נראה, דאה"נ שולחן אינו מעלה ואינו מוריד, ואם יש אכילה ביחד עמה אסורה ואם לאו, מותרת. וכל אוכל שאוכל עמה, צריך היכר, ל"ש קטן ל"ש גדול, אפ' כמה עוגיות יחד. אלא, יתכן ויהיה צורת אכילה שאינה נחשבת אכילה יחד, אלא אוכלים בחפזון, במטרת מלוי כריסם בצורה הכי מהירה.
- (לז) כגון, אם אוכלים שווארמה או פלאפל, ברוב מקרים הוא אינו קביעות אלא במהירות וחפזון, ואי"צ היכר כי הצורה של האכילה הוא מהר, ואינו 'אכילה עמה'. ואינו האוכל שקובע, אלא הצורה.
- (לח) וכן, רוב פעמים אכילה על ספסל אי"צ היכר כי רק חוטפים משהו לאכול. אבל יתכן שיקבעו עצמם על הספסל, ואז יצרכו היכר. וכן רכב, בדרך כלל אינו אכילה עמה, אלא תוך כדי נסיעה כי לא היה זמן לאכול כבן אדם, אבל יש ציור של אכילה ברכב שאכן חייבת היכר.
- (לט) מטוס, אין ההיתר מצד שאינו שולחן אחד, אלא משום דאינו אוכל יחד, אלא כל א' אוכל באפי נפשיה, או משום שג"ז אינו סעודה עמה, אלא בחיפזון.
- (מ) נמצא, אין כללים, ואינו תלוי על האוכל אלא בצורה. ואם ציור מסויים ע"פ רוב הוא קביעות, לא נקל אפ' אם הוא אוכל מהר. אך אם ע"פ רוב אינו קביעות ואינו אכילה עמה, נקל כשבאמת כך, ולא כשהוא אכן אוכלת עמה. כן נראה ברור.
- (מא) היכר אינו אלא כשאוכלים יחד, ולא כשא' אוכל והשני מסתכל. ואם השני שותה, לכאו' זה עמה.

דיני היכר

- (מב) אם משנים מקום אכילתן, כגון שהיה להם מקומות קבועים, ועכשיו משנים, בשו"ע ונו"כ אינו מוזכר שזה מועיל כהיכר. אך מובא בב"י בשם רבינו ירוחם. סד"ט קיצשו"ע ודרכ"ת פסקו דיכולים לסמוך ע"ז לכתחילה.
- (מג) מקומות קבועים, אי"צ שיקבעו בפה, אלא כל שדרכם לשבת כך. וכן, אם בימות החול יש קבע, ובשבת יש קבע אחרת, שנוי בחול ולאכול כשל שבת מהני, וכן בשבת.
- (מד) לקבוע מכאן ואילך, לא מהני, כי אינו שנוי.
- (מה) כשיש 'בלגן' על השולחן, ס"ל למו"ר דלא מועיל היכר כי אינו ניכר השנוי משום דבלא"ה יש הרבה חפצים על השולחן. ובעיני זה היה חידוש נפלא, אך מו"ר הגר"י הסכים להגר"ש.
- (מו) פשטיה נוסח שו"ע ההיכר חייב להיות ממש ביניהם, וכ"ה בסי' פ"ח. אך כ' שבה"ל דכל שאינו מרוחק כ"כ נחשב ביניהם, ואי"צ ביניהם ממש. אבל מודה דאם יושבים זה לצד זה,

^מ עברו ואכלו יחד, לחז"ש, מה יעשו עכשיו? יעמידו שומר ללילה הקרובה?

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

לא מועיל שיהיה לידו שלא לצד אשתו. וכן, אינו מועיל אם הוא 'עמוק' מדי על השולחן. ואם הוא במקום של הכוסות, מהני. יותר מזה, אינו ידוע הגדר בדיוק.

(מז) בסי' פ"ח מוזכר בהט"ז דבעינן שיהיה להיכר גובה קצת. לאפוקי מכרטיס וכדו'. וכן יש לנהוג כאן, ולהשתמש בשעון או שאר דבר שיש בו גובה. אמנם, שו"ע כ' 'שום דבר', וכ"ה בחכמ"א וערוה"ש. מאידך, הט"ז אינו חולק, אלא מסביר דברי שו"ע. ואם היה מח' היינו יוכלים להקל, אבל הט"ז ס"ל דאינו מח' אלא לכך כווננו.

(מח) א"כ, ינהוג כהט"ז, אבל דבר שאין לו גובה יכול לסמוך עליו כשיש שאר צירופים או בשעה"ד.

(מט) דבר הרגיל להיות בשולחן, אינו מועיל כהיכר, גם אם לא משתמשים בו. וכ' חו"ש, דאם מזיזו שרי. ופשוט, שצריך להזיזו באופן שניכר, דאל"ה אינו היכר.

(נ) ליחד כוס שאינם משתמשים בו כהיכר, אינו מועיל אלא אם אילולי דיני היכר היו מסירים אותו, דאל"ה אינו היכר.

(נא) מבואר בסי' פ"ח, קנקן שאינו רגיל להיות על השולחן, יכול להיות היכר אף אם משתמשים בו, כי בדרך כלל היו מסירין אותו.

(נב) פלאפון, מלבד דאין לו גובה, אינו היכר משום שרגיל להיות שם. וגם, יש לחוש שיסירו באמצע.

(נג) יל"ע, האם יכול לשנות היכר באמצע הסעודה. [אינני רואה טעם לאסור את זה].

(נד) מי צריך לדעת מה ההיכר. כלומר, על מי חוששין שיבא לידי תקלה. ואם חוששין לשניהם, האם מהני לכה"פ בשבילו כשרק הוא יודע מזה.

(נה) ונראה, שהאיסור כאן הוא חשש קורבה, ולכן פשוט ששניהם צריכין היכר. ואי"צ שיהיה אותו היכר לשניהם, אלא שניהם בעינן היכר כדי שלא יתקרבו יותר מדי.

(נו) אמנם, פלא בעיני מה שראיתי בחו"ש^{מז} דמדמה להל' יחוד וחוששין רק עבורו, ולכן רק הוא צריך, והיא לא צריכה לדעת ממנו כלל. והדמיון בעיני הוא פלא, דביחוד חוששין שמא יפתה אותה, אבל כאן החשש הוא קירבה, וזה שווה לשניהם.

(נז) ואם היה אומר דהיכר לשום א' מהני, הייתי מבין, דאם א' נזהר שלא לקרב יותר מדי, שוב אינה אכילה יחד עמה, אבל לחייב אותו יותר ממנה, אינני רואה בזה מקום בסוגיין.

(נח) כוסות או קערות מיוחדות, לימי נדות, לכאו' מהני כהיכר. Placemats מיוחדות לימי נדה מהני, ומותר גם אם משתמשים בהם כשאוכלים זה בשר וזה חלב.

(נט) להפוך את המפה מהני. וע' בדה"ש סי' פ"ח לפרטי דינים אלו, שמחלק אם הופך ומקפל מתחת דאינו ניכר, ובין היכא שמקפל למעלה, דאז ניכר. מפה מיוחד לכל השולחן מהני ג"כ.

(ס) ואע"פ שאין לאלו גובה קצת, מ"מ ניכרים היטב. וע"ע מש"כ בסי' פ"ח הבנה אחרת במפות שונות, שהוא מדין היכר אע"פ שאינו בעצם היכר.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(סא) עדי בדיקה, פתק עם Code Word, מהני כהיכר כי הם ניכרים היטב. כלומר, הענין של גובה קצת הוא כדי שיהיה ניכר היטב, וזה בכלל. וכ"ש דבר נמוך עם Flashing Lights יהני.

(סב) ספר יהני כהיכר, אם אינו דרכו להיות שם. וספר של קדושה, יזהר מדיני ספרי קודש.

כשיש עוד סועדים

(סג) פ"ת סק"ה בשם משאת בנימין כ' דשאר מסובין עדיפי מהיכר. ולא חש לבאר טעמו. ומסברא, טעמו מובן, דאכילה של הוא והיא יחד נקראת אכילה עמה, וכל שיש שם אחר, ל"ש אורח, ל"ש שוויגע"ר, ל"ש ילד, אינו אכילה עמה לחוד.

(סד) חיד"א מביא מהר"י קשטרו שפוסק כמש"כ. וכ"ה בחו"י. ר' משה^{מח} כ' פשטיה דשו"ע נגד החיד"א. ויל"ע, איפוא רואה פשטיה דשו"ע כן?

(סה) מאידך, הרשב"א במשמרת הבית ס"ל דאין שום היתר של סועדים אחרים, ואפ' יש אחר היושב בינו לבינה, נחשב אכילה עמה [הבין, אכילה גם עמה אסורה], וצריך היכר ממש בדיוק כמו שחייב כשהוא והיא אוכלים לבד.

(סו) ודעת הרא"ה הוא כעין פשרה, דכשיש משהו ביניהם אי"צ היכר. אבל אם האחר הוא ליד א' מהם, צריך היכר.

(סז) לדינא, לא חששו הפוסקים לדעת הרשב"א, אלא נקטו כרא"ה, ומעיקר דדינא סמכו על המקילין לגמרי.

(סח) שבה^{למט} נקט כרא"ה, ואפ' תינוק ביניהם מהני, כדין היכר. והק' עליו הקנה בושם^י איך מהני כהיכר, הא אינו על השולחן. ויש ליישב השבה^ל בקל, דאין כוונתו שהתינוק הוא היכר, אלא שלא גרע מהיכר, ואה"נ, אינו היכר ממש.

(סט) ולכן, לדינא, כל שיש תינוק ביניהם, אי"צ היכר, כ"ז שלא ברח^{נא} נב.

(ע) וכשאין משהו יושב ביניהם, לכתחילה יניחו היכר, אבל יכול להקל בדיני היכר, כגון להתיר אפ' דבר שאין לו גובה. בשעה"ד, כגון בושא, יש מקום להקל לא להצריך היכר בכלל, כדברי החיד"א^{נב}.

(עא) ויל"ע, איזה גיל מהני לזה, להקל כשהוא לידם. ומסתברא, דכל שהוא עוד סועד, מהני, כי עכשיו אינו הוא והיא לבד. אמנם, השבה^ל שם כ' דמתחיל מבן ה' לט' שנים, כל א' לפי חורפיה. והבנתו, דבגיל הזה לא יעשו חיבה בפניו^{יד}.

(עב) ולא הבנתי, היכי דמי, אם הוא אדם שיעשה חיבה בפני ילדיו, א"כ כל גיל לא יהני, ואם אינו עושה כן, כל גיל יהני, א"כ מדוע תלוי בגילאים אלו. ועוד, החשש אינו שמא יחבק וינשק באמצע הסעודה, אלא שהסעודה יבא לקירבה יותר מדי כיון שהוא והיא לחוד, וכל שיש סועד אחר יהני.

מח ב' ע"ז.

מט ה' קב"ד ג'.

י ג' ע"ג.

נא מה נקרא ברח? דקה אחת או שתיים?

נב ושאני מפלאפון שאסרנו למעלה משום דיבואו להסירו, דכאן, כשהוא נמצא עדיין אינם ביחד.

נג שו"ש החמיר, ולא היקל כמש"כ.

יד דלא כחו"ש שהבאנו למעלה שהחשש שהחיבה יבא אח"כ.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(עג) וכך נראה להורות, כשיש משהו ביניהם, אפ' תינוק בן יומו, לא גרע מהיכר. כשיש משהו לידם, כל שהוא סועד, אפ' מאכילו^נ, הוי אחר, ויש להניח היכר, ויש להקל מהו היכר, ובדיעבד אי"צ היכר.

(עד) דיני קערה אחת ושיירים, נבאר בסעי' הבאה, אע"פ ששיירי מאכל וקערה נתבאר ברמ"א בסעי' זו.

--- סעי' ד' – קערה אחת ושיירים ---

לא ישתה משירי כוס ששתתה היא. הגה: אם לא שמפסיק אדם אחר ביניהם (טור בשם סמ"ג), או שהורק מכוס זה אל כוס אחר אפילו הוחזר לכוס ראשון (הגהמ"י בשם רא"ם ורוקח סימן שי"ח ומרדכי ואגודה פ"ק דשבת); ואם שתתה והוא אינו יודע ורוצה לשתות מכוס שלה, אינה צריכה להגיד לו שלא ישתה (שם); והיא מותרת לשתות מכוס ששתה הוא (ג"ז שם). ואם שתתה מכוס והלכה לה, י"א שמותר לו לשתות המותר, דמאחר שכבר הלכה אין כאן חבה. (בקונטרס הנ"ל).

קערה אחת

(א) נתבאר למעלה בס"ד, לאכול יחד עם אשתו נדה מקערה אחת אסור. הרמב"ם ס"ל דזה משנה מפורשת, ושאר ראושנים ס"ל דזה כ"ש מהמשנה. היכר לא מהני בקערה אחת, רק בשולחן אחת.

(ב) ולענין לאכול מקערה מרכזית, Serving Dish, כ' הט"ז סק"ב, וז"ל: דכשמימין קערה עם החתיכות גדולות כדרך שמימין בקדרה וכל א' נוטל מן הקערה ומשים לפניו על כלי מיוחד ואוכל משם אין בזה איסור כיון דאין האכילה מיד בלקיחתו מקערה שלוקחה גם היא אלא משתמש בכלי אחר בינתיים כן נראה לע"ד, עכ"ל.

(ג) מבואר, כשיש קערה אחת להבדיל בין הגדולה להאכילה, אינו קערה אחת, משא"כ אם אוכלין ישירות מאותה קערה מרכזית, נחשב קערה אחת, ואסור אף עם היכר.

(ד) וע' ר' משה^נ דס"ל דאם יש מושג של קערה אחת לאחדם ולקרבים, ה"ה יש מושג של אוכל אחת לאחדם ולקרבים, כגון, אם יש אוכל שאינו הדרך לחלוק לשני בנ"א, אם לא שיש ביניהם אהבה וקורבה, אם מחלק אותו אוכל עם אשתו נדה, אסורה, דזה נכלל וכ"ש מקערה אחת. וכך למד כוונת הט"ז. חידוש וחומרא גדולה. והחמיר אף אם הם בב' קערות.

(ה) ודוגמאות שלו, פחית שתייה, ולחמניה. ואינו חוק, אלא כל דור וכל מקום כפי הרגילות שם.

(ו) דבריו של ר' משה לא מסתיימים כאן, אלא ממשיך בסי' צ"ב וכ' דהואיל והדבר תלוי בקירבה, ישנם ציורים דגם קערה אחת אינו קירבה, כגון קערה מרכזית שהדרך לכולם, אפ' אינם אוהבים, לאכול ממנו יחד. כגון שקית גדולה של פופקורן, או תפוצ'יפס. ולכן, ר' משה מתיר איש ואשתו נדה לאכול מדבר כזה, ואי"צ ב' קערות.

^נ ואין להקל בציור זה הואיל ואין צורך בכך. משא"כ כשיש אורח, וכו'.
^נ א' צ"א וצ"ב.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ז) והנה, דברי ר' משה מחודשים, והוא נגד סתימת הט"ז ונו"כ. אך הסברא בדבריו מובן היטב. דלא כמשנה הלכות^{יז} שכ' דדבריו תמוהים מסברא, ולא הק' מסתימת הדברים. ולדידי נראה איפכא.
- (ח) ועל דבריו האחרונים יל"ע, האם עדיין צריך היכר. כלומר, האם ואיך עדיפי מקערה אחת של הרמב"ם^{יח}, ושולחן אחת לשאר הראשונים. ור' משה משמע דאי"צ. ורואים מכאן גודל חידושו של ר' משה.
- (ט) לדינא, כמדומני שמורי הוראה לא סמכו על ר' משה זי"ט, אלא הורו כדברי הבדה"ש^{יט} שלא יאכלו שניהם מהשקית ישירות, אלא יניח א' מהם תחילה על השולחן [ואי"צ דווקא עוד קערה^{סא}]. וגם, לא החמירו במאכל שאינו הדרך לחלק אם לא שהם אוהבים [כפשטיה דהט"ז^{סב}], עכ"פ לפני שהתחילו לאכול, כדי שלא יהיה מקערה אחת.
- (י) אך פשוט, דאע"פ שאין אנו תופסים חומרות של ר' משה לענין מאכל אחת, א"א לתפוס קולות שלו לענין קערה גדולה, תרתי דסתרי.
- (יא) אלא שיל"ע, האם יש מקום להקל כפי פשטות הט"ז באוכל שאינו 'נחית' להכלי, כגון לחמניות מסלסלה, פירות מקערה, עוגיות מצנצנת, פרוסות לחם מהשקית, האם עדיין צריך להניח על השולחן תחילה, או שהט"ז יודה בזה. ונראה דיש מקום להקל, הואיל ור' משה מיקל בלא"ה.
- (יב) קערה מרכזי יכול להפוך להיות קערה שלה.
- (יג) **זוג שהיה להם ספק ברכה, ולכן 'פטרו' המזונות ע"י שחילקו בסילי אחת, והשהכל ע"י חתיכת שוקולד קטנה.** לכאן עשו דלא כר' משה, כי זה מאכל קטן שאינו הדרך לחלק עם אחרים, א"כ ר' משה יאסר. אך נראה, דאפ' ר' משה יקל בכה"ג, דלא אסר אלא כשאוכלים יחד דבר שאינו הדרך לחלק, למטרת אכילה, אבל היכא שהוא רק למטרת 'לפטור' ספק ברכה, אין בזה משום קורבה וחיבה, וגם ר' משה היה מיקל.
- (יד) ואם היא אכלה ממנו תחילה, יש בו משום שיירים.
- (טו) כל האי סוגיא היתה מצד קערה אחת. אך יל"ע גם מצד שיירים, אולי בכלל שייריה. ומבואר, דגם על קערה מרכזי יכולה לחול עליה שם שיירים אע"פ שאינו שלה בפרטיות.
- (טז) ונראה, דלאו בכל דבר נעשה שייריה. דהיינו, שתתה מבקבוק קולה גדולה, הכל נעשית שייריה, מלבד הלכות קערה אחת. משא"כ פופקורן או תפוצ'יפס, אלו שלא אכלה אינם שייכים ואינם נוגעים למה שהיא אכלה, א"כ אינם שיירים שלה, אע"פ שהוא קערה אחת לדעת הט"ז ודעימיה.
- (יז) ע' פ"ת לגבי קערה אחת כשיש עוד סועדים מאותה קערה, שמביא מחמירים אפ' אכל אחר ביניהם. למעשה, העיקר להקל אפ' כשלא אכל מישהו ביניהם, כי בזה ודאי נשמעים דברי ר' משה^{סג}. ומצד שיירים, תלוי באוכל, אם הוא כפופקורן הנ"ל או לא.

^{יז} ז' קמ"א.

^{יח} י"ל, מרכזי עדיפי מהיכא שהוא מיוחד לשניהם.

^{יט} אולי מפני שבזמננו לא מצאו אוכל שאינו נחלק אלא לשני אוהבים.

^ס סקנ"ו, וציונים קכ"ב.

^{סא} האם מהני להניח על ברכיו? כן. האם מהני מיד א' ליד השני? אינו מסתבר. אבל בשעה"ד, כשיש גם ר' משה, נו נו.

^{סב} ועוד, איך אפשר ליגרע משיירי משקה שלה.

^{סג} מלמה"ד, לאכול מאותו מקרר או בר Buffet.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(יח) קערה אחת, אינו אלא כשאוכל עמה, אבל כשאינו אוכל עמה, אע"פ שהיא נמצאת שם, אם אינו שייריה, מותר לו לאכול. כגון, אכלה העוף והשאירה את האורז, ולא נגעה באורז, כשסיימה לאכול מותר לו לאכול האורז, מקערה שלה, כי שיירים אין כאן, וקערה אחת אין כאן.

שיורי אוכל^{טז}

- (יט) בסעי' ד' המחבר מבאר דין שיורי משקה. והרמ"א הביא דין שיורי מאכל בסעי' ג'.
- (כ) המקור לאיסור זה, הוא בדברי התנא דבי אליהו שהבאנו למעלה, שהאי תלמיד אכל עמי וכו', וכ' הגר"א דשייריה בכלל.
- (כא) הרמ"א נקט איסור אכילה משייריה בלשון 'י"א'. הש"ך סק"ח כ' דכ"ש הוא משיירי אוכל.
- (כב) אמנם, אורחות חיים המובא בב"י מבואר דדוקא שתייה. למעשה, אפ' לספרדים, הבא"ח^{טז} החמיר. אמנם, הגר"ע בספרו טהרת הבית^{טז} היקל. ולכן, ספרדי יעשה כמנהגו.
- (כג) שיירי טאבא"ק, פ"ת סק"ו בשם יד אליהו מיקל, דאי"ז אוכל או שתייה. וה"ה ממרח שניים, מי פה, סגרייה, וכו'.
- (כד) בשיירי משקה מצינו ה' היתרים: כוס אחר, הלכה לו, שאינו יודע שהוא שיוריה, שיירים שלה אסורה לו ואילו היא מותרת בשיירים שלו^{טז}. והשאלה, האם היתירים הללו קיימים גם אצל שיירי אוכל. ה"ז סק"ד כ' להדיא ששייך כאן כל קולות האלו. וכן הוא הפשטות, מצד הבנה. וכן הורה ר' אלישיב למעשה, להתיר בכל ה' קולות.
- (כה) אמנם, ר' משה שם ס"ל דאין היתר באוכל להעבירו לקערה אחרת. ושאלו אותו^{טז} הא ה"ז מיקל. ותי', הנ"מ אוכל שמושפע וצריך קערה, ואוכל כעין שתייה, כגון דייסא, אבל לא בשאר אוכל שאי"צ לקערה כ"כ, כגון אורז, פסטה, וכ"ש שניצל וחלה, דהואיל ואלו לא מושפעים כ"כ מהקערה, לא הועיל במה שהעבירו לכלי אחר.
- (כו) באר משה^{טז} מתמיה על ר' משה, ועוד, הסד"ט חולק על ה'כ"ש של הש"ך, וכ' דבשתייה יש יותר קורבה מאוכל, א"כ לפי"ז כ"ש שיש להקל בקערה אחרת באוכל^{טז}.
- (כז) ר' משה לא רק מחמיר לענין כלי אחר, אלא גם לענין כשאחר אכל ביניהם. וזה חידוש נורא. ולכאן יקל כשאינו יודע. וכן בשיירים שלו. ומצד הלכה לו, יש לדקדק בלשונו עיי"ש, ולדינא ודאי יש להקל בזה.
- (כח) לה"ז, ור' אלישיב, שמהני קערה אחרת, יל"ע, האם מהני בכל דבר, או שיש הגבלות בזה.
- (כט) ומנח"י^{עא} ס"ל דיש להקל בדברים שיש קצת יחס לקערה, כגון אורז וכדו', אבל חלה או שניצל וכדו' שאין יחס כלל בינם לבין הצלחת לא מהני העברה לכלי אחר. וזה כעין פשרה

^{טז} ע' מנח"י ז' ע'.

^{טז} צו כ"ב.

^{טז} י"ב י"ז.

^{טז} רק כאן חילקו בינו לבינה, משא"כ בשאר הרחקות, אם לא שמפורש להדיא.

^{טז} ג' י'.

^{טז} ג' קב"ח.

^ע קושיא זו אינו קושיא. כי אולי ר' משה ס"ל כהש"ך דיש כ"ש, ובאוכל יש יותר יחס, וס"ל דלא פעל כלום בהעברתו לכלי אחר, דעדיין שם שייריה עליה, משא"כ שתייה.

^{עא} ז' ע'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

בין הט"ז ור' אלישיב שהקילו בהכל, אפ' ניכר מקום נשיכת השניים, אפ' בחלה כל שהניח על קערה אחרת, ור' משה שהחמיר בהכל.

(ל) בדעת ר' משה יש מבוכה אי היקל באוכל שלה שהעביר לקערה שלו, אם הסיר מקום השניים. תלמידיו חלוקים בענין זה, וכן בניו. [ואני לא הבנתי. דאם הכל חוץ מדייסא החמיר, כגון אורז, אע"פ שאין ניכר מקום נשיכת השניים, מהכ"ת יהני לחתוך בשניצל וכדו', וכי עדיף עכשיו מאורז?]

(לא) פ"ת סק"ז, באמצע אכילת שייריה פרסה נדה, או נכנסה לחדר, אינו צריך לעצור. וכ"פ דרכ"ת. וההיתר משום התחיל בהיתר^{עב}.

(לב) כשאינו יודע שהוא שיירים שלה, מותר, ואי"צ להודיעו. ויל"ע מהו הגדר שידוע מסתמא אך לא בוודאות שנחמיר בו.

(לג) יודע שהוא שלה, אך אינו יודע שהיא נדה, צריך להודיעו. כ"פ קיצשו"ע^{עב}. ויל"ע מדוע אי"צ התחיל בהיתר. וצ"ל, אין כאן היתר שהתחיל עמה, אלא חסרון ידיעה.

(לד) יל"ע, שיירים שלה, עד כמה זמן יש לזה תוקף שיירים שלה [כ"ז שלא העבירו לקערה אחרת]. כלומר, אם הניחה במקרה, האם עכשיו הבעל עדיין אסור לאכלו. ומסברא היה נשמע מקום להקל בזה, אך כל האחרונים סתמו להחמיר, ונטעי גבריאל להדיא אסר, וכן הורה רח"ק מפי השמועה. א"כ אין להקל בזה כלל.

(לה) יל"ע, חצי חתיכת עוף משייריה, ועשה ממנו חתיכות קטנות לסלט, יחד עם ירקות, האם אמרי' שנוי מעשה ופנים חדשות באו לכאן.

(לו) וכן, הש"ך כ' דאם הוסיף מים לשיירי מים שלה, עדיין שם שיירים עליה, ואינו מותר רק אם הוריקו. ויל"ע, אם השאירה חצי כוס קולה, והוא מוסיף עליה מיץ תפוזים, האם אמרי' פנים חדשות באו לכאן, ומותר.

(לז) בזה יש מקום ע"פ סברא להקל, וכ"פ רח"ק מפי השמועה. ומ"מ יערה לכלי אחר, לצאת עצמו מספיקות.

(לח) ב"י מחייב להדיח את הכוס אחריה, ואנן מקילין ע"פ הש"ך, כל שהוריקו.

(לט) ע' יביע אומר^{עב} מש"כ לגבי ב' קשים מכוס אחת, וצ"ע.

(מ) כוס שלה, אפ' שתתה בלי לגעת בשפתה. ואין לומר, דהראיה לדין זו הוא קערה שלה אע"פ שאוכלת עם מזלג, כי כאן יש שנוי, ואעפ"כ אסור.

(מא) שתתה מעט מבקבוק גדול של קולה, הכל נעשה שייריה, אפ' אם אינו מיוחד לה. ולא הקלנו למעלה לגבי פופקורן אלא משום דכל גרגיר אינו קשור ליחידה שלידו [ואולי זה יועיל בסלט], משא"כ משקה.

(מב) רש"ק באלף לך שלמה היקל כשטעמה מהתבשיל, לא משום שאינו שלה בפרטיות, אלא משום דטעימה אינו אכילה [לשיטתו בסי' פ"ט, עיי"ש מש"כ בזה].

^{עב} א"נ י"ל, עכשיו אינו שייריה אלא שיירים ידידה, דרך טעימות הראשונות הם משלה, ואח"כ כבר 'קנה' אותו. נפק"מ, התחיל באיסור, ועכשיו רוצה לחזור בתשובה. וכן, נודע לו שהוא שלה באמצע אכילה, האם מותר. האם זה התחיל בהיתר?

^{עב} קנ"ג ז'.
^{עד} ח' י"ז ג'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(מג) אכלה מעוגה שלמה או קוגל שלם, ודאי יהני קערה אחרת, והשאלה, באותה קערה, האם הכל נחשב שייריה. ואולי כאן עדיף מבקבוק הנ"ל, דכל חלק וחלק לחודיה קאי, אע"פ שאינם נפרדים עדיין, אלא עומדים ליפרד. כלומר, לא מיבעיא היכא שהוא כבר פרוס, לא אסרה האחרות, אלא אפ' טרם חתכם, עדיין כל חלק הוא נחשב כחלק בפנ"ע.

(מד) סברא זו אמת, והשאלה הוא רק באיזה גודל תבנית נגיד את זה. דהיינו, בגדול מאוד ודאי כן, בקטן ודאי לא. ומה שבאמצע, אינו ברור^ע.

(מה) בשיירים, מהני אכל אחר ביניהם. ומותר גם אם עשו זאת בכוונה. ואפ' תינוק בן יומו מהני לזה.

(מו) ממרחים וסלטים, Dips & Spreads, יל"ע האם הוא קערה אחת והאם הוא שייריה. ר' משה^ט שם דן לגבי חמאה, ושיירים על הסכין. ויל"ע גם מצד קערה אחת. והנה, מצד קערה אחת נוכל להקל כשיש שלב ביניים, כגון הפת, שמונח שם. ומצד שיירים, ג"כ נוכל להקל בק"ו ממש"כ למעלה לגבי עוגה וקוגל, דהחלקים לא שייכים אהדדי.

(מז) והניחא בחמאה, וממרחים שונים. אבל לטבול באותו קטשופ, או חומוס, או רוטב, או סושי באותו ספייסי מיונז, לא שייך סברות הנ"ל, ולכא' הוא קערה אחת. וכן, Fondue בכלל איסור זו. [כלומר, יש הבדל בין היכא שממרח, ובין היכא שטובל]. ומותר רק כשמניחים על צלחת אחר הטבילה לפני האכילה.

(מח) יש דבר הנקרא Pu Pu Platter, שהוא הרבה מיני בשרים ועופות שונים על קערה גדולה, ובאמצע הקערה יש גוף חימום קטן, וכל א' נוטל חלק א' ואוחזו במזלג ומחממו על האש, ואוכל. והשאלה, האם זה קערה אחת. והיה מקום לומר דזה שלב ביניים, ואינו אוכל מהקערה עצמה, אלא מהאש. אמנם, במציאות, לא תמיד מחממים, והחימום הוא 'קונץ' בעלמא, והעיקר הוא אכילה מקערה אחת.

(מט) ואין מקום להקל אלא ע"פ פ"ת הנ"ל, כשיש עוד סועדים שם. וכן יהני זה להציורים שבאותיות הקודמות.

(נ) לטבול באותו מלח, מותר. באותו דבש, מו"ר היקל. וכשנחדד הסברא לבאר היתר זו, אולי נוכל להתיר עוד ציורים.

(נא) בחופה, יש נוהגין ב' כוסות, א' לאירוסין וא' לנישואין. ויש שנוהגין בכוס אחת. ויל"ע, בחופת נדה, שאחר האירוסין הוא שתה ואח"כ היא, וא"כ עכשיו בנישואין הוא טועם תחילה ג"כ, אלא שעכשיו הוא שייריה, ולא מהני הוספת יין. האם מותר לו לטעום, מלבד מש"כ למעלה לצדד שאין הרחקות בחופת נדה כיון שאין היתר יחוד.

(נב) ויש מי שציין לחקל יצחק שכ' דכי היכי שמהני טעימת אחר, ה"ה מהני אם היה אחר יכול לטעום אע"פ שלא טעם בפועל. ואין לי הבנה במילים אלו^ט.

(נג) ואולי ללמד זכות על הנוהגים כן יש לצרף ולאגד יחד כמה סברות קטנות להתיר; הרחקות בחופת נדה אינה דבר פשוט, מצוה, בושה ברבים, אינו אכילה אלא טעימה [איך

^ע ואולי הגדר להבחין מה נקרא אוכל אחת, ומה נקרא הרבה יחידות שונות הוא האם יחזיר לקערה המרכזי אח"כ. אורז פסטה לא. פופקורן כן. עוגה וקוגל תולה על הגודל והצורה. ואינו ברור אם בתר דרך העולם או בתר ידידה, או שניהם להחמיר או להקל.

^ט עיי"ש מש"כ.

^{טז} אם לא שכיוון למש"כ פ"ת, דעוד סועדים מהני, אע"פ שלא טעם בפועל משהו ביניהם. אבל זה עדיין צ"ע, כי לא טעם אחר בכלל, לא בתחילה ולא בסוף.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

בירכה על זה], אינו שלה כי אין לה רשות להמשיך לשתות א"כ אינו שייריה, טעימה של מצוה אינו שם אכילה שלה לענין שיירים, וכו'.

(נד) אך לדינא, בציור כזו, יטעום אחר ביניהם, או ישתמשו בב' כוסות.

הלכה לו

(נה) יל"ע בגדר היתר זו, האם מהני כשהלכה לרגע אחת, כגון שירותים, או שהסתובבה שניה אחת, או"ד בעינן שתלך ותעזוב מכל וכל.

(נו) הנוסח 'הלכה לו' משמע כצד השני, שרק עזבה והלכה לגמרי מהני. ואה"נ יכול להגיד לה ללכת, מ"מ רק כשהלכה לגמרי מהני.

(נז) ויש מי שכתב דשבה"ל וחז"ש"ע מבואר אפ' רגע אחת מהני, מדכ' שאם יצאה מהחדר מהני. וטעה, כי כוונת שבה"ל וחז"ש"ע לומר שאי"צ לצאת מהבית או הבנין, אלא כל שהלכה לו מהחדר נקרא הלכה לו. אבל מודה דצריכה ללכת, לגמרי, ולא לשנייה אחת.

(נח) וכן, לא מהני אם הלכה לו ממנה זו, רק הלכה לו לגמרי. וכן, סיימה לאכול ונמצאת כאן, אינה נחשבת הלכה לו.

(נט) הלכה לו הוא היתר לענין שיירים, אבל לענין קערה אחת אי"צ הלכה לו, אלא כל שסיימה לאכול, מותר לו. ולכן, שתי מנות על קערה, היא אכלה א' מהן, וסיימה, השני לא נעשה שיירים בכך, ומשסיימה לאכול מותר לו עכשיו לאכול מאותה קערה, הואיל ועכשיו אינו שניהם אוכלים יחד מקערה אחת.

(ס) נרדמה באמצע הסעודה, ע"פ הנ"ל אינו הלכה לו. אלא, שאם הלכה לספה, והלכה לישון, אה"נ זו הלכה לו.

--- סעי' ה' – מיטה וספסל ---

לא ישב במטה המיוחדת לה, אפילו שלא בפניה. הגה: ואסור לישב על ספסל ארוך שמתנדדת ואינה מחוברת לכותל, כשאשתו נדה יושבת עליו, (מרדכי פ"ק דשבת בשם צפנת פענח בשם רש"י). ויש מתירים כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהן (אגודה פרק התינוקת ות"ה סימן רנ"א). וכן לא ילך עם אשתו בעגלה אחת או בספינה אחת, אם הולך רק דרך טיול כגון לגנות ופרדסים וכיוצא בזה; אבל אם הולך מעיר לעיר לצרכיו, מותר אף על פי שהוא ואשתו הם לבדן, ובלבד שישבו בדרך שלא יגעו זה בזה (כל זה בת"ה סימן רנ"א).

לא ישב על מיטה שלה

(א) מקור איסור זה נלמדת בראשונים מסעי' י' וי"א לגבי הצעת המיטה, וכתבו דאסור לו לשכב על מיטתה, והטור כ"כ ה"ה ישיבה.

(ב) הכלל שיוצא מסעי' זה הלכה למעשה, דהואיל והעיקר תלוי בהרהור שלו, הוא אסור בין לפניה בין שלא בפניה, והיא, מותרת הכל שלא בפניו, והשאלה הוא רק בפניו, כי בזה גורם לו הרהורים.

(ג) פסק שו"ע, והכי קיי"ל, הוא אסור אפ' ישיבה על מיטה שלה, אפ' שלא בפניה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ד) דעת הש"ך סק"י בשם הב"ח דרך שכיבה בפשיטת בגדים אסורה, ואילו ישיבה עם בגדים מותרת, ל"ש בפניה או שלא בפניה. ולא ברירא לי איזה דיוק עיקר, מהרישא או הסיפא. האם העיקר ישיבה ושכיבה או הבגדים. מו"ר למד דהעיקר הוא השכיבה, הקביעות. [א.ה. היה מקום לומר דלא אסר הש"ך אלא בתרתי לריעותא, שכיבה, וגם בפשיטת בגדים, וזה הגורם להרהור, אבל שאר דברים לא.]
- (ה) למעשה, הש"ך הוא נגד שו"ע, ואינו מקובל בפוסקים כלל. ואין להקל כמותו. אמנם, כשיש רבוי ספיקות, נקל כשבלא"ה הש"ך מיקל.
- (ו) שיטת החכמ"א^ט, ישיבה אסורה לו רק בפניה. וזה דלא כהוראה המקובלת ע"פ שו"ע ותוה"ש וקיצשו"ע^פ ועוד. עכ"פ נמצא שהש"ך וחכמ"א חברים לענין ישיבה שלא בפניה.
- (ז) נרדם בטעות על מיטה שלה, שבה^{פא} חייב להעיר אותו. והיה מקום לדון, דהא בשעת שינה אין הרהור, ואי מצד כשיקום, הא בלא"ה הוא קם. וי"ל, דגזרו ואסרו, ולא מקלינן ע"פ סברות כאלו.
- (ח) ויש מביאים חולקים בהוראה זו. אמנם לא דקדקו, כי המקילים לא איירי כשנרדם על מיטתה האיסור כהנ"ל, אלא איירי כשנרדם על מיטתה בעודה מותרת, ואח"כ פירסה נדה, וזה דומה לפ"ת שהבאנו לענין שיירים דיש היתר של התחיל בהיתר^{פב}. לדינא, כשהתחיל בהיתר יש מקום להקל ולא להעיר אותו.
- (ט) בענין היא על מיטה שלו, אין שו"ע או רמ"א בזה. הט"ז אוסר רק שכיבה, ורק בפניו. אבל שכיבה שלא בפניו, וישיבה אפ' בפניו, מותרת. והכי קיי"ל. וחכמ"א הנ"ל שמחלק לדידיה בבפניו ושלא בפניו, כאן מחמיר לה לשבת בפניו. וע' קיצשו"ע הנ"ל האם יש דיוק כזה, ואולי זה המקור לשו"ש עיי"ש. והוראה הוא כמש"כ בתחילה.
- (י) יל"ע, כשצריך לשכוב על מיטה שלה שלא למטרת מנוחה, אלא להגיע לאיזה דבר, או לברר אם המזרון בסדר, האם מותר או לא. יש סברא לומר שאי"ז שכיבה שאסרו חז"ל, ואין כאן הרהור דבמלאכתו קעסיק. אך יראתי להקל ע"פ סברות לחוד. ואולי נצרף הש"ך להקל בכגון זה. ולא נראה שיש מעלה לעשות שלא בפניה.
- (יא) מעשה שהיה, מחמת קורונה היה צורך גדול עבודה לישון על מיטה שלו בפניו, בכה"ג יש לסמוך על הש"ך [כי לדידה אין שו"ע כנגדו, רק הט"ז ודעימי].
- (יב) לשבת על מיטתה שלא למטרת מנוחה אלא כדי לקשור נעליו וכדו', הרי הט"ז אסר אפ' ישיבה 'בעלמא', א"כ אין בידנו להקל בזה.
- (יג) עמידה אינו ישיבה או שכיבה. וכן לעמוד על ברכיו.
- (יד) כשאינה בעיר, רעק"א בדו"ח מחמיר. אמנם, הפ"ת סק"ט כ' דנראה פשוט שאם אינה בעיר כלל מותר. ויש לדייק ב' דיוקים. חדא, קאי על ישיבה ולא על שכיבה, ועוד, כ' אינה בעיר 'כלל'.

^ט קט"ז ה'.

^פ קנ"ג ח', וכן בלחם ושמלה.

^{פא} י"א ר"ע ד'.

^{פב} עיי"ש מש"כ בזה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (טו) ודע"ת מסיק עפי"ז, יצאה מהעיר שלא לתקופה ארוכה, מותר ישיבה ולא שכיבה^{פג}. אבל כשיצאה מהעיר לתקופה, מותר אפ' לשכוב. ולהיתר זה אין מקור מפ"ת. ושבה"ל היקל כשהלכה לכמה ימים, ומודה שהשיעור אינו ברור. ולכה"פ יש כאן תע"ב.
- (טז) השבה"ל למד שההיתר הוא מכח ריחוק במחשבה, ולכן ס"ל להקל כשהלכה למק"א לכמה ימים אפ' באותה עיר, כגון בי"ח או בית החלמה.
- (יז) ובאמת, זה לשיטתו בהל' יחוד לגבי בעלה בעיר, עיי"ש, אבל הפשטות דחז"ל גדרו ואמרו, דבאותו עיר אין כאן היסח הדעת כ"כ, משא"כ עיר אחרת יש היסח הדעת, ואינו תולה על מרחק או זמן, אלא בעיר.

בגדר מיטה, ובגדר מיוחדת

- (יח) פשוט, שהמסגרת אינה נחשבת המיטה, וכן המיקום בחדר, אלא תלוי במזרון [שבה"ל], סדינים [פ"ת], כרים וכסתות [חכמ"א בפ"ת].
- (יט) ולכן, הרוצים להחליף מטה בימי נידתה, צריכין להחליף הכל מהמזרון ולמעלה, ומותר להשאיר הבסיס במקום שלו.
- (כ) שמיכה, כ' בדה"ש שהוא בכלל כרים וכסתות של חכמ"א. וכ"ה הפשטות. וזה דלא כשפע טהרה שס"ל דשמיכה דידן אינו כמו שלהם.
- (כא) והיכא שהוא מכובס, אין איסור במה שהיה שלה מקודם, דנתבטל כל זכר^{פד}. וה"ה כשנתערב שלו ושלה, ואינו יודע איזה שלה, שניהם מותרים, שלא שייך הרהור על דבר שאינו יודע ומכיר, ועוד, עכשיו אינו מיוחד עבורה.
- (כב) שמיכה שהיה שלה לזמן רב, ושמו עליה כסוי [ציפית] טרי ומכובס, האם נאסור עבור הפנים שהיה שלה. אינני מאמין שזה אסור, כי העיקר עכשיו הוא הכסוי המכובס, ולא משנה מה בפנים. ויל"ע, האם מהני לשים סדינים חדשים על מזרון שלה. יש חילוק, אבל אינני יודע אם זה מחלק.
- (כג) מטה וכל הנ"ל המיוחדת לה, האם מהני לקבוע מכאן ואילך שאינו שלה אלא שלו. למו"ר היה פשוט שלא מהני, וכן היה פשוט לדעת^{פה}, אלא שחלקו עלי חברי, והביאו אחרונים כמותם. וצל"ע, והפשטות לא וזה ממקומו.
- (כד) ולכן, אם רוצים להחליף מיטות אחרי הלידה, יחליפו בסוף ימי הריון, או שאחר הלידה יחליף המזרון וכל שהוא למעלה ממנו.
- (כה) ספה, כסא נח, המיוחד לה, כגון להנקה וכו', אינו אסור לו, כי מטה אסרו חז"ל, ואי"ז מטה. דלא כנטעי גבריאל שהחמיר בזה.
- (כו) אם אין להם מיטה המיוחדת, אלא כל א' יושן איפוא שנרדם, אין איסור בימי נדה, אבל אי"ז מהלך החיים.
- (כז) שמיכה שלה מיוחדת לה כשהיא על הספה, מו"ר החמיר בזה. [א.ה. צ"ע, אם הספה עצמה אינה אסורה כיון שאינו מטה, ה"ה זה אינו שמיכה, אלא הוא כמעיל בעלמא שאין לו שרוולים. ואע"פ שהיא מתעטפת בו, מ"מ לא מצינו איסור מצד הרחקות ללבוש בגדים שלה. ואילו יש לה

^{פג} ויש להקל בן בצירוף דעת הש"ך.

^{פד} דלא כמש"כ בס' או"ח ד' מ"ט שהחזו"א הורה לרח"ק לפני חתונתו לעשות סימן על סדין אחת.

^{פה} עבר וישן שם, כמה זמן צריך לישון שם כדי שיהיה עכשיו אינו מיוחד לה?

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

נעלי בית מיוחדים שלה, וכי נאסור לו ללבוש אותם? ודאי לא, מטה אסרו, ושמיכה בכלל מטה. אך הספה אינה מטה, ושמיכה זו אינו כרים וכסתות. ואין חילוק ביניהם אלא מצד הרגש בלבד. [

כח) מטה שבשעות היום נעשית ספה, והמושב הוא מיטה שלה, האם מותר לבעלה לשבת עליו. כך דן הקנה בושם^פ. ומצדד להקל משום פנים חדשות באו לכאן, ועכשיו הוא ציבורי ורשה"ר א"כ אין הרהור, בצירוף דעת הש"ך. שבה"ל^פ מחמיר בזה. לדינא שומעין להקל.

כט) יל"ע, במלון, מתי נחשב מיטה המיוחדת לה. ופשוט, דאמירה ויחוד לחוד אינו כלום. וגם, שינת עראי אינו משוי לה מיטה המיוחדת לה. מדישנה שם שינת קבע, פ' שבה"ל דהוי מטה המיוחדת לה.

ל) ומו"ר פקפק מאוד בהוראה זו, ונטה לומר דבמלון לא שייך יחוד בכלל, אבל אני בעניי לא הבנתי, ואני מבין דברי שבה"ל, לחלק בין שינת קבע לשינת עראי.

לא) מטה שלה בבי"ח, יש מקום לדון אם זה מיוחדת לה או"ד הואיל ויש רשות לבי"ח להחליפה ממטה למטה, אינו נחשב מיטה שלה. אמנם, האמת יורה דרכו, ונראה שאי"ז בכלל מטה, אלא הוא מקום לנוח ולשכב ולהמתין עד להפרעה הבאה, עד שמשחררים אותה מבי"ח, ואינו מקום הראוי לשינת קבע אמיתי. וכן היקל באר משה"פ^ח, וכ"ש בישיבה שיש גם הש"ך.

לב) אך דברים הללו אינם חוק, ויתכן מציאות שאכן יהיה מטה, ואכן יהיה מיוחדת לה.

לג) שק שינה מיוחדת לה, אסורה.

לד) מטה שלה בבית הוריה, כגון שחוזרת לביתה אחר חתונתה, ועדיין לא ישנה שם, האם בעלה יכול לישון שם או שיש עליה שם מטה המיוחדת לה. מו"ר חילק בין אם הם חוזרים לעיתים רחוקות או קרובות, דבקרובות הוי מטה שלה, ואין לישון שם, אפ' אם ישן שם אחותה ביניהם. אבל ברחוקות, מותר. ובקרובות, וישן ביניהם אחר, הקיל לשבת. ואמר, שחומרנו הוא מפני שאינו דבר נחוץ.

לה) [א.ה. אינני רואה כאן חוק או כלל. אלא, אם נשאר עליה שם מטה שלה, כגון שיש אותם סדינים, אותה בובה, וכו', הוי מטה שלה לעולם ועד. ואם ישן שם אחר ביניהם, בקבע, שוב אינו מטה שלה אלא של אחותה. וא"כ מהכ"ת לאסור. והשאלה הוא רק בציוור שאינו קיצוני כהנ"ל].

לו) היוצא מדברנו, כל היכא שאינו ברור לאסור, יש מקום להקל כהש"ך, ולשבת על המטה. וכל היכא שאינו דבר נחוץ, אין להקל.

ספסל ארוך שמתנדדת

לז) ספסל שמתנדדת, אסור לשבת עליה עם אשתו נדה. וכ' שבה"ל, לא רק ספסל, אלא כל שהוא מרגיש ישיבתה, כגון כר גדול, וספה. והכי קיי"ל, אע"פ ששבה"ל הוא זה שחידש כך, ולא הרמ"א עצמו^פ. ולא באתי להקל בזה, אלא לומר דהבו ולא להוסיף עלה, כגון היכא שאינם ברורים אם מרגישים א' את השני.

^פ א' פ"ט.

^פ ד' ק"ו.

^פ ה' ק"מ.

^פ דהיה מקום לחלק בין ספסל שמתנדד כל רגע ורגע, ובין ספה שאינו מתנדד כ"כ.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (לח) מקור הענין הוא תרה"ד סי' רנ"א. שו"ע משמיט דין זו, וב"י כ' דאנן לא קיי"ל כן. וכן היקל ר' עובדיה. אך, הבא"ח^צ החמיר בזה.
- (לט) טעם איסור זה, מבואר מהט"ז סק"ו דהוא משום הרהור, ולכך הביאו הרמ"א כאן.
- (מ) אג"מ^{צא} כ' האיסור הוא משום דזה כדרך אוהבים. ואי"ז סתירה להט"ז, אלא הכל עולה לקנה אחת.
- (מא) הש"ך בנקה"כ כ' טעם אחר, דלא הוי משום הרהור, אלא כיון שמתנדדת, הוי כנגיעה, א"נ^ב, ה"ל כישן עמה במטה דאסור אע"פ שלא נוגעין.
- (מב) כלומר, אע"פ שיש מהלכים שונים בביאור דין זה, מ"מ לא נאמר בכל הלכות נדה, רק בציור שלנו, שיושבים יחד על ספסל, זהו כדרך אוהבים/מביא לידי הרהור/הוי כנגיעה/כישן עמה. אבל בשאר ציורים, אין מקור לאסור עצם הרגשת השני, רק בציור שבו נזכרה.
- (מג) למשל, לישען ידיו על שולחן הוא והיא בב"א, מרגישים השני, אבל אינו נוגע לסעי' שלנו. וכן להכות על השולחן, להזיז המפה העודפת על רגלם, מדרגות וגשר שזזות במקצת, אין איסור. וזהו הבסיס לר' משה להתיר דבר כבד ביחד, כיון שאין איסור בהרגשת השני, רק כאן כיון שהוא בצורה מסויימת.
- (מד) וכן, ללחוץ הכפתור או הידית במיטה בבי"ח כדי להזיזה, מותרת^{צב}, כמו שמותר ללחוץ על כפתור במעלית, ופדל הגז והברקס. וכ"ז בתנאי שאין חשש שחוק וקלות ראש.
- (מה) ספסל המתנדנד, אסורה לשבת עליה אפ' באופן שאינו מתנדנד בפועל.
- (מו) ספה, אינו ענין של כר א' או שניים, אלא האם ירגישו א' את השני.
- (מז) Chairlift, הוא ספסל ארוך, ואסור אם לא שיעשו א' מהיתירים שיתבארו לקמיה.
- (מח) רכבל, Cable Car, יש סוגים שונים. יש העשויים לשלושים אנשים, ודינו כמו אוטובוס, כי לא מרגישים א' את השני. ויש גם העשויים לכעשר אנשים, וג"כ דינו כהנ"ל. ואלו הקטנים, לכארבע אנשים מסתבר לאסור. [א.ה. שוב שאלתי הגר"מ לוי שליט"א, רב דק"ק עדת ישורון, ציריך, והורה כהנ"ל. ומו"ר הסכים לזה.]
- (מט) הרמ"א אסר ספסל ארוך שמתנדדת ואינו מחובר לכותל. ופשוט דכותל לאו דווקא, ה"ה כל שמחובר לקרקע. והא דכ' אינו מחובר לכותל, פשוט הוא ביאור למש"כ מקודם, דמזיז כיון שאינו מחובר. אמנם, ר' משה^{צג} מחדש דיש כאן ב' תנאים, ואינו אסור אלא כשיתקיימו ב' תנאים; שהמושב מתנדדת, וגם אינה מחוברת. אבל, מתנדדת, אך מחוברת, ס"ל לר' משה דשרי.
- (נ) וע' בדה"ש סקפ"ו הדין בדבריו, כי מצד הבנה והסברא צ"ע טובא. ועוד, אינו משמע כן בתרה"ד שהוא מקור הרמ"א. לדינא, שומעין להקל, כי רב גובריה מאוד.
- (נא) ממשיך ר' משה ומחדש, דאפ' אינו בעצם מחובר, אבל הוא כבד מאוד, כגון רכב, מותר לשבת על ספסל ארוך, כגון מושב אחורי, אפ' מרגישים א' את השני [כמו שיש במוכניות

^צ צו כ"ג.

^{צא} א' צ"ב.

^{צב} לא נראה שיש כאן מהלך חדשה, אלא הא בהא תליא, וכן מבואר בתרה"ד שהוא מקור הענין.

^{צג} שו"ש אסר. רצ"ע. ואולי איירי ע"י ידית 'דינאי', ולא בחשמלי. ואעפ"כ צ"ע.

^{צד} ב' ע"ז בסופו.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

ישנות שהוא ממש ספה מאחורה], ודינו כאילו הוא מחובר לקרקע. [ספה רגיל אינו בכלל כבד הרבה זו].

(נב) למעשה, אחרי הנסיון, רכבים שלנו במושב אחורי, אינו מרגיש עצם ישיבתה, אלא אם מרגישים בכלל הוא מרגיש שכל הרכב זו במקצת, והיה מרגיש גם אם היתה יושבת מקדימה, א"כ אינו הרגש של הישיבה יחד בספסל אחת.

(נג) לדינא, בארה"ב מלמדים להקל, בארה"ק מלמדים להחמיר, אבל אינני יודע מדוע, חדא כי אינו זו בישיבתה, ועוד, שנראה לקמיה דיש קולות כשהוא לצרכיהם ואינו עבור טיול.

(נד) ממשיך הרמ"א, יש מתירין כשאדם אחר מפסיק ויושב ביניהם, והמקור הוא אגודה, מובא בדרכ"מ.

(נה) חכמ"א וערוה"ש מביאים יש מתירין זו, ואמרו דהכי קי"ל. המעיין בהאגודה יראה מבואר לא רק אדם אחר ה"ה דבר אחר המפסיק. למשל, תיק וכובע וכדו'. והנה, אע"פ שרמ"א משמיטו, מ"מ האגודה שהוא מקור האיסור היקל, וכ"פ המקור חיים ועוד, וא"כ יש להקל אע"פ שכמה אחרונים החמירו בזה.

טיול

(נו) ממשיך הרמ"א 'וכן' לא ילך יחד עם אשתו נדה בעלה או ספינה קטנה לטיול, אבל לצרכיו מותר.

(נז) השאלה הגדולה^{צה}, שהנו"כ לא חשו להסביר לנו, האם זה דין ואיסור והרחקה חדשה הנקראת טיול, או שהוא המשך ופרטי דינים של האיסור של ספסל אחת – שהו"א, הא דספסל המתנדדת אסור, הנ"מ כשעומד במקומו, אבל בנוסע נתיר כיון שאינו מרגיש נדנוד אשתו אלא נדנוד הנסיעה, קמ"ל אמרי' כן רק כשהוא לעסקיו, אבל כשהוא לטיול אסור.

(נח) ואם כצד הראשון, אין חילוק בספסל אם הוא לטיול או לעסקיו, שניהם שווין [מותרים או אסורים?].

(נט) והנה, הערוה"ש סק"כ כ' דבטיול יש קירוב דעת הרבה, וחוששין לתקלה, ולכן יש איסור בעגלה וספינה אחת, ומסיק לאסור גם הליכה יחד לטיול מאותו חשש.

(ס) הרי לפניך^{צו}, למד שיש כאן איסור חדש של טיול, והסיפא של הסעי' לא קשור לרישא של הסעי'.

(סא) מאידך, החכמ"א^{צח} מביא הרמ"א, וכ' דאם יש אחר המפסיק ביניהם, מותר. הרי, בסיפא של הסעי' אמר התירם של הרישא. ע"כ הרישא והסיפא משום איסור אחת הוא, דאילו להצד של איסור חדש אין הבנה ואין מקור להיתר זו^{צח}, וא"כ הסיפא הוא המשך דיני ספסל ולא איסור חדש. וא"כ, לא היה אוסר לטייל יחד הוא והיא.

^{צה} דרכ"ת סק"ל, בדה"ש סקצ"ג וביאורים שם.

^{צו} ע"ע בדה"ש שמפקפק אם באמת כך סובר הערוה"ש, דיתכן שאמר כן רק משום שחוק וקלות ראש, ואיסור סעי' שלנו הוא משום ספסל, הא ראייה בתחילת דבריו התיר ספסל המתנדד לצרכיו. ע"כ משוי רישא לסיפא.

^{צח} קט"ז ה'.

^{צח} יש לפקפק בזה, דאולי ע"י כך בטל מיניה שם טיול. אך החכמ"א אינו משמע כן, מדנקט 'לא גרע'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(סב) נמצא, לחכמ"א הנוסע ברכב עם אשתו לטייל, והוא ספסל א', יניח הפסק ביניהם, וכשאינו לטייל, מותר, כיון שהוא נסיעה. ולדינא שרי בכל מקרה כיון שאינו ספסל א' דאינו מתנדר.

(סג) וצרכיו כולל קניות, ביקורים, שמחות, קברי צדיקים, וכו' כל שאינו ל'כף' בעלמא.

(סד) גם הערוה"ש מודה דספסל המתנדר מותר כשהוא לצרכיו.

(סה) נמצא, ספסל א' ברכב [שאינו מצוי], לכו"ע מותר כשהוא לצרכיו. וכשהוא לטיול, ערוה"ש יאסור ולחכמ"א יהני הפסק. ולכן, החידוש של ר' משה למעלה שרכב נחשב מחובר, ומחובר מותר אפ' במתנדר, אין לנו צורך לבא לקולא זו, כי בלא"ה שרי לכו"ע כשהוא לצרכיו. וצ"ע על שו"ש שסתם והחמיר במושב אחורי של רכב, ולא נחית לזה. והעיקר כמש"כ.

(סו) ונזכיר שוב, דכאן יש רק כללים, אבל יזהר שלא יבא לידי סעי' א', ויתנהג עם שכל.

(סז) לטייל יחד איש ואשתו^{צט}, הערוה"ש שאסר לכאן דיבר על טיול רציני, ולא על טיול של ליל שבת. ומלבד זאת, ר' משה פסק כחכמ"א שהיקל בזה וכן נוטה בדה"ש, וכן פסקו העולם כחכמ"א. וכן מדויק בדרכ"מ. ושו"ש^ק כ' דלא שמענו מי שמחמיר כערוה"ש, אך גם הוא מזהיר לגבי שחוק וקלות ראש.

(סח) הטיול שאסר הערוה"ש, יתכן שיתחיל ברכב כבר, אבל אינו מתחיל באוטובוס או שאר תחבורה ציבורית.

--- סעי' ו' – מיטה אחת ---

לא יישן עמה במטה, אפילו כל אחד בבגדו ואין נוגעין זה בזה. הגה: ואפילו יש לכל אחד מצע בפני עצמו, ואפילו אם שוכבים בשתי מטות והמטות נוגעות זו בזו, אסור (מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"מ).

מיטה אחת^{קא}

(א) יל"ע, מדוע סעי' זו אינו אסור מחמת סעי' הקודם, דהוא מיטה שלה. י"ל, איירי כשאינו מיוחדת לה.

(ב) ואיירי אפ' מיטה גדולה, ואפ' יש לכל א' מצע משלו, ואפ' ב' מיטות הנוגעות אסור.

(ג) ויל"ע, נאסור מצד ספסל אחת, י"ל איירי במזרון קשה, ועדיין צ"ע.

(ד) שינה, לאו דווקא, ה"ה שכיבה, כ"כ בדה"ש.

(ה) ש"ך סקי"א איירי במטה של עץ או בנין, ומתירו. ואינו ברור כוונתו. ערוה"ש י"ז ביאר שיש מסגרת ותיבה גדולה ובתוכה מחוברת ב' המיטות, וע"ז מתיר הש"ך הואיל וסו"ס הוא שני מיטות.

^{צט} ע"ע אז נדברו ב' ע' שאסר מצד חיבה ברבים!! ובאמת, יש צורה של הליכה ברחוב עם אשתו שיהיה בו משום חיבה ברבים לכו"ע.

^ק ח' ד'.

^{קא} י"א, מכאן ראייה להנהגה בימי טהורה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ו) ועפי"ז, Headboard המחובר לב' המיטות שרי, כי לא גרע מבנין ומסגרת של ש"ך וערוה"ש. וכמדומני שכך הורה ר' אלישיב. וזה דלא כבדה"ש סקק"ז, ומנח"י^{קב}.
- (ז) מיטת קומותיים, יש מי שאסר ודימה לספסל אחת וספה. ותמהני בהדמיון, כי זה מצב של ריחוק, ואי"ז ספסל אחת שאסרו חז"ל^{קג}. ומצד מיטה אחת, זה הש"ך יתיר כי הוא ב' מיטות במסגרת אחת.
- (ח) מיטת היי רייסר, שחלק התחתון מחובר בקרסים אל חלק העליון, ואין רווח ביניהם, אלא שא' גבוה וא' נמוך, כמרחק של עובי מזרון. והשאלה, האם זה מיטה אחת או לא. ולכאן מותרת, כי שתי מיטות הנוגעות אסור משום שדומה למיטה אחת, משא"כ זו.
- (ט) שתי מיטות זו ליד זו, אינו אסור אלא שתיהן בב"א, אבל בזה אחר זה שרי^{קד} [בתנאי שאינו שוכב על מיטה המיוחדת לה].
- (י) והשאלה, כמה רחוק צריכין להיות כדי שלא יהיו מיטה אחת. וי"א אמה או כגודל של שידה. והכי ראוי, אבל כשאין מספיק מקום, נסמוך על מש"כ בפ"ת סקי"א, דכל שלא נוגעות שרי. והוסיף דרכ"ת, דגם השמיכות לא יגעו. והטעם, דאם יגעו שוב נראה כמיטה אחת. והכי מקובל. והשיעור לזה הוא כטפח או טפחיים.
- (יא) אם אינם נוגעות, ואינו נראה כאחת, מותר אף כששמיכות נוגעות, כגון היי רייסר הנ"ל שהוא בשתי קומות, ולא נראה כאחת אפ' שמיכות נוגעות.
- (יב) כ' קיצשו"ע^{קה} כששוכבין על הארץ [שדה תעופה] לא ישכבו פנים אל פנים [וסגי בפנים אל גב], אא"כ יש מרחק רב ביניהם. והביאור, דהואיל ואין כאן ב' מיטות, כדי להבדילם צריך ריחוק אחרת, והיא המרחק רב.
- (יג) ממשיך הקיצשו"ע דאפ' בב' מיטות שלפעמים הם פנים אל פנים, יש לאסור אם לא שיש מרחק רב ביניהם. עכ"פ, מנהג העולם לא לחשוש לקיצשו"ע זו.

--- סעי' ז' – לא יסתכל ---

לא יסתכל אפילו בעקבה, ולא במקומות המכוסים שבה, (אבל מותר להסתכל בה במקומות הגלויים אף על פי שנהנה בראייתה), (ב"י בשם הרמב"ם).

איסור הרהור

- (א) יל"ע, האם סעי' זו הוא כהרחקה, או שהוא מדיני אה"ע סי' כ"א. כלומר האם החשש משום קורבה ותקלה, או משום איסור הרהורים שנאסרו משום ונשמרתם מכל דבר רע, שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה. בעז"ה נחזור לזה.
- (ב) בהתורה יש ג' איסורים שונים, לא תקרבו [שאסור כשיש יחס בין ב' בנ"א], ולא תתורו [גדר לעריות, כגון אשת איש], ונשמרתם מכל דבר רע [שלא יהרהר ביום ויבא לידי טומאה בלילה, וזה אפ' בפנויה].

קב ז' ע"ב, עיי"ש.

קג מלמהד"ד, וכי יאסרו ספסל אחת היושבים גב אל גב?

קד וה"ה מיטה אחת, וכשאינו מיוחדת לה.

קה קנ"ג ח'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ג) בית שמואל באה"ע סי' כ"א מבואר דאיסור הרהור הוא איסור דאורייתא. וכ"פ מ"ב בכמה מקומות.
- (ד) ואפ' המסתכל באצבע קטנה ליהנות עובר באיסור זו, וכאילו מסתכל בבית תורפה.
- (ה) ויש לחקור, האם איסור הרהור של ונשמרתם הוא גדר לאיסור קרי, או שהוא איסור כשלעצמו, וה'שלא יבא לידי טומאה בלילה' הוא טעמא דקרא. והנפק"מ, הרהור שאין בו חשש קרי. כגון הרהור 'קל', או היכא שיודע שישמש מיטתו בלילה ולא יבא לידי קרי.
- (ו) ובתשובותיו של ר' משה מבואר צדדים אלו, ושקיל וטרי ביה, ע"ע אה"ע א' נ"ו, א' ס"ט, ד' ס' [נכתב בערב תשעה באב], שדן במי שרצה להיות בקשר עם נערה שלא למטרת שידוכים, עיי"ש, ובתוך הדברים ס"ל לר' משה שיש איסור זו אפ' היכא שאין חשש קרי.
- (ז) ואילו בא' נ"ו שהוא בענין ההיתר ללכת לעבודה כשיש פריצות ברחוב או בעבודה, דבליכא דרכא אחרינא, ואינו ודאי שיבא לידי קרי, מיקל כיון שהוא ספק; אלמא אינו איסור בעצם אלא כדי שלא יבא. ועיי"ש מש"כ בסו"ד, דברחוב שייך היסח הדעת. והלואי שדבריו יהיו קיימים.
- (ח) וע"ע בהר צבי קכ"ד הדן אם הוא איסור עצמי או גדר.
- (ט) המקור שאשתו נדה קיל טפי משאר נשים הוא סעי' שלנו דמותר להסתכל במקומות הגלויים, אע"פ שנהנה בראייתה. וביאר הש"ך סקי"ב, דהואיל ומותרת לו לאחר זמן, אינו בא לידי מכשול. וזה המקור שאשתו, אפ' נדה, קיל טפי משאר נשים כיון שעתידה להיות מותרת לו, והשאלה שלנו היא עד כמה, ועד כמה באשתו טהורה.
- (י) באשתו, שלא בשעת נדה אלא בשעת היתר, ס"ל לר' משה בכמה מקומות^{קי} שיש עליה איסור הרהור, משום ונשמרתם מכל דבר רע! והק', הא איך שייך חיבוק ונישוק עם אשתו, ותי' בשעת תשמיש שרי. ושלא בשעת תשמיש, כגון היוצא לדרך ביום הווסת, שהרמ"א הורה שיקיים בחיבוק ונישוק, הא נאסר משום ונשמרתם, ותי', אה"נ, דמי שיודע דע"י חיבוק ונישוק יכול לבא לידי קרי, אסור, וההיתר הוא רק למי שמורגל בה, ומכיר עצמו, ואין חשש שיבא לידי כך.
- (יא) ובאמת, יש הרבה קושיות ושאלות על דברי ר' משה, כגון מה הדין לגבי חיבוק ונישוק בתחילת ימי הנישואין שלא בשעת תשמיש, ומה הדין חיבוק ונישוק בחדר יחוד כשיודעים שלא יצליחו לשמש מיטתם בלילה.
- (יב) ובאמת, בשלמת חיים דן בזה, והא דיש איסור מיוחד להרהור בשעה שמניח תפילין, כ' שם דאיירי באשתו טהורה. והיה מקום ללמוד מכאן דבאשתו טהורה מותר הרהור כשאינו לבוש תפילין. אך באמת אינו ראייה, דיתכן שאיירי בהרהור שאין בו חשש קרי, או שמתכוון לשמש מיטתו בלילה. א"כ אין מקור עדיין למי שחולק על ר' משה.
- (יג) וגם בפרדס רימונים מבואר דיש איסורי הרהור מיוחדים באשתו טהורה, כגון ישיבה על מיטתה כשאינה בעיר, שבעיניו הוא חמיר מהיכא שהיא בעיר, כי אין כאן פת בסלו.
- (יד) כלומר, יש דברים האסורים בכל אשה, ויש דברים המותרים באשתו אפ' בימי נדה כגון הא דסעי' שלנו, ויש דברים שמותרים רק בימי טהרה, ויש דברים שאסורים בימי טהרה

^{קי} הנ"ל, וס"ח, ד' ס"ו, או"ח ד' ט"ו ד"ה לפי זה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

שלא בשעת תשמיש. זאת אומרת, יש מושג של פת בסלו, אבל צריך להתאים עם גדול ותוקף ההרהור.

(טו) והנה, האיסור במקשה עצמו לדעת, בש"ס ושו"ע ופוסקים תמיד נזכר יחד עם איסור הרהור. וא"כ יל"ע, האם שיטת ר' משה למעלה של הרהור שייכת גם על איסור זו. והנה, מהא דמותר קורבות עם אשתו שלא בשעת תשמיש, ולא מצינו הגבלות בזה [מלבד שכל], לכאן' מבואר דלא כר' משה, או שעכ"פ שהמנהג דלא כר' משה. אך, המעיין בר' משה יראה שמיקל בקשוי, ולא אמרי' סתם קשוי בא לידי קרי, משא"כ הרהור.

(טז) וידוע ליודעי דבר שיטת החזו"א בענינים אלו: שלא אסרו קשוי והרהור אלא בדבר עבירה, ואם רשאי לעשות מעשה רשאי גם לפרוש. ע"כ מרוצת דבריו. ויל"ע, האם העיקר הרישא, שאין איסורים הללו על היתר אלא על איסור, ולכן מותר קשוי והרהור על אשתו טהורה בלי שום הגבלה [מלבד שכל], או שהיעקר הוא מהא שרשאי לעשות מעשה. כגון ביוצא לדרך ביום הווסת, האם מותר חיבוק ונישוק וקשוי והרהור באופן שר' משה אסר, כגון שאינו מכיר בעצמו שלא יבא לידי קרי בלילה.

(יז) וכן, מי שאינו יכול לשמש מיטתו מבחינת רפואית, האם מותר שאר קורבות [כי אינו מסתבר לתלות על ההיתר תשמיש, אלא אם בעצם ישמש].

(יח) ואולי יש מקום לומר דזה מותר אפ' לצד השני, כי הוא גופא היא קיום מצות עונה, אבל זה רק סברא בעלמא להתיר שאלות חמורות.

(יט) עכ"פ לדינא, העולם נקטו כחזו"א, ודלא כר' משה, ומותר הרהור באשתו טהורה.

(כ) והנה, בספר אוצר הפוסקים על אבה"ע סי' כ"ז סק"ז אות ד' מביא עזר מקודש להבוטאטשט, שכ' דמותר להרהר באשתו נדה משום שיש פת בסלו. והנה פלא, כי הלא כל הסימן מבואר דאסור, ואף עשו הרחקות לזה.

(כא) ונראה בכוונתו, דיש הרהורים 'קלים' באשתו שאינם אסורים באשתו נדה וכ"ש באשתו טהורה, כי אין בהרהורים אלו חשש קרי. וכ"ז מצד בין אדם למקום. אבל מצד חשש קירבה ותקלה בין איש ואשתו, עשו הרחקות כדי שלא יבא לידי הרהורים יותר חזקים ויבא ליכשל עם אשתו^{קי}. ומטעם זה אסרו לשבת על מיטתה, ואסרו להסתכל על מקומות מכוסים.

(כב) אבל הרהור 'קל' בעצמו לא אסרו, כמו שלא אסרו התסכלות במקומות גלויים, כי בזה סמכו על שאר הרחקות שלא יבא לידי תקלה, אבל מעשים מסויימים שיש חשש שיבא לידי הרהור חזק ותקלה עם אשתו, אסור כגון ישבה על מיטה וכו'.

(כג) ולהרהר הרהורים גמורים, כגון על עסקי תשמיש עצמם, ודאי יש איסור, הן מצד ונשמרתם והן מצד איסור הרחקות, אבל העזר מקודש דיבר על הרהור 'קל' בעלמא, דבזה אין שום חשש, והסתפקו על שאר הרחקות, ובזה סמכו על פת בסלו.

(כד) נמצא, המח' בין הדעות המבוארות כאן אינו גדול כ"כ. וכל הנ"ל הוא בתנאי א', שלב יודע מרת נפשו.

^{קי} כהרחקה מאשתו ולא כהרחקה מקרי.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

הסתכלות במקומות מכוסים

(כה) באשתו נדה, האיסור להסתכל הוא משום דגורם הרהור. וידוע שיש לחלק בין ראייה להסתכלות [והגדר אינו ברור], ע"ע ברכת כהנים לגבי ידי הכהנים, ולהסתכל על קשת, ועוד.

(כו) ומסברא האיסור כאן הוא דווקא הסתכלות אבל ראייה בעלמא במקומות מכוסה שבה, נתיר. וכן דייק חו"ש. אמנם שבה"ל דחה דיוק זה, מהא דמסיים הרמ"א אע"פ שנהנה בראייתה – והל"ל שנהנה בהסתכלות. אלמא, ההיתר הוא ראייה במקום מגולה, אבל הסתכלות, או ראייה במקומות מכוסים אסור.

(כז) למעשה, שבה"ל בשיעורים היקל להסתכל בפניה אפ' להנאה, אבל אם יש חשש שע"י כך יבא לידי קרי, אסור. וכלול בזה הרהור על עסקי תשמיש וקורבות, שאסור לכו"ע כשיש חשש קרי. כלומר, איסורי הרהור הנ"ל אסורים אפ' אם בא ע"י דבר המותר כגון הסתכלות בפניה. כי איסור זה לחוד קאי, ולא משנה איך הגיע לשם, אפ' ע"י הסתכלות בבגדיה [תחתונים]. וזהו כוונת העוזר מקודש שהבאנו למעלה.

(כח) למעשה, אשתו שמינקת, הוא מקום מכוסה, וודאי לא יסתכל, ואולי לא יראה. ולדבר עמה ולהסתכל על פניה, כשהיא משתדלת לכסות עצמה שרי, דאפ' אם בטעות יראה, ודאי אינו בגדר הסתכלות. וכן באשתו יושבת על ספה, וחצאית עולה מעל בירכה. והכל עם שכל.

(כט) אך דע, דסעי' זו הוא איסור עליו ולא חובה דידה, וא"כ הוא חייב לא להסתכל והיא חייבת לעזור לו, אבל זה בעיה שלו. כגון, היא ישנה ומגלה מקומות מכוסים, הוא יסדר את עצמו, ולא יפריע אותה.

(ל) ובלידה, יכנס כדי להיות עמה בחדר לידה, ויעמוד בצד כדי לא לראות מקומות מכוסים. ואע"פ שהוא פס"ר שיראה, מ"מ לא יסתכל. וע"ע אג"מ^{קח}. וע"ע מש"כ בזה בסי' קצ"ד.

(לא) והכלל בהלכות אלו הם שכל, ולב יודע מרת נפשו.

מקומות מכוסים^{קט}

(לב) בהל' ק"ש או"ח סי' ע"ה ערוה הוא מה שהדרך להיות מכוסה בחוץ, מלבד חלקים מגופה שהם ערוה בעצם, כגון שוק באשה, ושערה. ולכן המברך נגד שערות אשתו, או לפני רגליה בלי גרביונים במקומות שהצנועות מכסות, לא יצא יד"ח.

(לג) ואצלנו, הסברא נותנת דהואיל ואיסור ראייה הוא משום חשש הרהור, מקומות שדרכם להיות מכוסים בחוץ, אך מגולים בפנים, לא יהיו עליהם איסור הסתכלות. למשל, ללכת בבית בלי גרביונים. או היכא שהצנועות הולכות עם זרעותיהן מכוסות עד היד, ובבית הולכת מכוסה רק ממרפק ומעלה [או בגדים צמודים], לא יהא על אלו איסור הסתכלות. וכ"פ ר' משה^{קי} להקל. אבל מודה דדבר שהוא ערוה ממש, אסור בכל גווני, אפ' אם דרכה ל"ע ללכת תמיד עם ערוה מגולה, כגון שוקה.

(לד) ר' משה יש לו שיטה אחרת לגבי שער, דס"ל שאינו ערוה בעצם, אלא תולה אם גורם הרהור. אבל מלבד זאת, מודה לכל מש"כ.

^{קח} ב' ע"ה.

^{קט} ע"ע לבושה של תורה להגרפ"א פאלק זצ"ל.

^{קי} ב' ע"ה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (לה) אמנם, שאר הפוסקים, שבה"ל, חו"ש, ועוד, כולם חלקו עליו, ואסרו אפ' מקומות האלו, והשוויו האיסור כאן לאו"ח סי' ע"ה.
- (לו) למעשה, ר' משה מסיק שם דראוי להחמיר, ועוד, שמעתי מבנו הגר"ד, דגם אביו ר' משה לא היקל אלא במקום שדרכה של אשה זו לגלות תמיד בביתה, אבל אם הוא רק לפעמים בשערה מגולה, יש לו דין ערוה בבית, ואסור להסתכל עליה בימי נידותה.
- (לז) רש"ז במכתב בסו"ס מראה כהן ס"ל כר' משה דתלוי בדרכה בבית, מלבד היכא שהוא ערוה באמת, וס"ל ששער הוא ערוה ממש.
- (לח) נהגו מלמדי חתנים וכלות בא"י להורות כשבה"ל וחו"ש וחבריהם.
- (לט) **ובעיקר הא דכסוי השער**, אמרנו שר' משה ס"ל שאינו ערוה גמור אלא תלוי אם דרכה לכסות או לא. וגם הוא מודה דראוי לכסות.
- (מ) גמ' כתובות ע"ב דריש מכאן אזהרה לבנות ישראל שלא יצאו לשוק פרועי ראש. מ"ב סי' ע"ה סק"י, וערוה"ש שם פסקו דהוא איסור תורה. אלא שערוה"ש מצדד שאינו ערוה בעצם אלא שדרכה להיות מכוסה, ואם אין דרכה להיות מכוסה שמותר לברך כנגדה. אבל מעולם לא אמר הערוה"ש שאי"צ לכסות השער. לאפוקי מאלו שמגלין פנים בתורה שלא להלכה.
- (מא) וע' במג"א במש"כ מנהג בנות ישראל אפ' בתולות שלא ילכו אלא עם שערותיהן קלועות.
- (מב) החזו"א^{קיא} שואל מדוע לא חייבו בתולות לכסות שערן, ותי' כי שיערו חז"ל שלא יעמדו בנות ישראל בזה, ולכך הקילו, משא"כ בשאר הלכות צניעות. וכמדומני שדעת מרן יביע אומר שיכסו שערן בשעת אמירת דברים שבקדושה, כגון ברכות ותפילה.
- (מג) גמ' הנ"ל דיברה בשוק. ובצנעה בביתה, עדיין חלה עליה הל' צניעות, כמו שיש הל' צניעות אצל גברים. והשאלה, האם גלוי שער בבייתה נכלל בהלכות צניעות הכללי.
- (מד) באה"ע סי' קט"ו יש שסוברים דהא דקאמר שם תצא בלא כתובה על אשה שהולכת פרועה ראש, קאי על אשה שהולכת כך בביתה! ב"ח, ב"ש, חת"ס ל"ו. ביה"ל מביא כ"ז בסי' ע"ה. ועיי"ש שיש סוברים דמקבלת כתובתה, אע"פ שמדינא חייבת לכסות. וכו"ע מודי שאסור דבר שבקדושה כנגדה.
- (מה) וכ"ז מלבד מה דאיתא בזהר לגבי כסוי שערות תמיד מלבד בשעת רחיצה ותספורת. ומלבד הא דקימחית. ודע לך, דהמושג של 'קימחית' אינו 'הכל או כלום', אלא כל תוספת כסוי, לכל דקה, הוא תוספת קדושה של עצמו, והנוהג מקצת קימחית מקבל מקצת הברכות שנאמרו עליה.
- (מו) וכ"ז מלבד הא דעלולה לפתוח הדלת בלי שתכסה עצמה כראוי, ושמא תשכח ותצא כך [היו דברים מעולם], ומלבד הא דאסור לנהוג כן כשיש אורחים [חמיה, חתנה, וכו'] בביתה.
- (מז) שער הראש, איזה שערות חייבת להיות מכוסים. חת"ס בשם הרשב"א ס"ל כל שער ושער. מ"ב שם לגבי מחוץ לצמתה, עיי"ש. ודעת ר' משה^{קיב} שלכתחילה ינהג כר' משה, אבל אשה המגלה טפח של שער [היינו טפח מרובע, ולא טפח ע"ג טפחים], אינו יכול לגרשה

^{קיא} ט"ז ח'.

^{קיב} א' נ"ח, ד' קי"ב.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

מפני כך. ואח"כ מוכיח ר' משה דיש מושג של טפח גם לענין שער, עיי"ש בדבריו המיוחדים, שמדמה אשתו לאשה אחרת, ומדמה ערוה לצניעות.

(מח) בספר לבושה של תורה מובא מכתב מבנו הגר"ד שתשובה זו נכתב רק למנוע מישהו לגרש אשתו, אבל אינו היתר ברור לכל.

(מט) אגב, טרם נמצא אשה שגילתה רק טפח בדיוק, ולא נתגלה לבסוף, בטעות, יותר מטפח, שהוא ערוה גמורה כמו שוק.

(נ) לדינא, רוב פוסקים החמירו נגד ר' משה.

(נא) סוף דבר הכל נשמע, ברכות נגד שיערה אסורה, ור' משה ועורה"ש צדדו להקל כשדרכה בכך. בזמננו לרוב אינו הדרך בכך, א"כ הוי ברכה לבטלה. ללכת פרועה ראש בבית, בימי טהרתה יתכן שאינה מפסדת כתובתה ע"י כך, אבל ודאי ראוי ונכון לנהוג לכסות תמיד. ובימי נדוטה, דעת ר' משה שאם רגילה בכך, אין איסור הסתכלות. ואם בימי טהורה היה ראוי ונכון לכסות, כ"ש בימי נידתה.

(נב) ועל מלמדי חתנים וכלות לברר ענין זה שמוזנח ע"י הרבה בנ"א ל"ע.

(נג) בגדים צמודים, אסור משום שגורמים הרהור. והגדר בזה הוא ע"פ מאזני שכלו, ולב יודע מרת נפשו. ומסתברא, דיהיה גדר שהוא נחשב כערוה אפ' למי שאינו שגורם הרהור. והגדר אינו ברור כ"צ.

(נד) לברך כנגד אשתו לובשת מכנסי פיג'מה, אינו ערוה לענין זה. ולהסתכל עליה כך בשעת נידתה, תלוי על ר' משה נגד שבה"ל וחז"ל ש לגבי מקומות מכוסים בחוץ ודרכם בגלוי בפנים.

(נה) מקומות מכוסים של האיש, אין איסור עבור אשתו לראותם [מלבד הל' צניעות שבריש מ"ב ח"א], אבל יזהרו שלא יבא לידי שחוק וקלות ראש.

(נו) נזכיר כאן דברי הנוד"ב סי' קכ"ב, מובאים בפ"ת סק"ב לגבי הבעל להיות ה'בלן' לאשתו בשעת טבילה, כשאין אשה אחרת לעשות כן, ומצדד להקל. והבנתו, דאם הוא משום הרהור, יתכן שבשעת טבילה כבר נחשב פת בסלו להקל בהסתכלות, כשטובלת עכשיו.

(נז) ואע"פ שלא נאריך על הנוד"ב כאן אלא בהל' חציצה וטבילה, נזכירו כאן כיון שהוא מדיני הסתכלות והרהור. ולמעשה, כשסומכין בשעה"ד על נוד"ב זו, נוהגין שטובלת פעם אחת, ואז הוא נכנס, ורק אח"כ טובלת שוב תחת השגחתו, דאז מרויח דאולי עלתה לה טבילה ראשונה ק"י.

(נח) נתברר כאן, דלהסתכל על פניה ומקומות גלויים מותר אע"פ שנהנה בראייתה, כיון שיש פת בסלו כשטובלת, אע"פ שאסורה עכשיו.

(נט) ויל"ע, האם פת בסלו זה שייך בכל אופן, או"ד רק כשכבר היו מותרים בעבר, א"כ היצר לא תקיף כולי האי. נפק"מ, חופת נדה להסתכל עליה.

(ס) וע' בשלמת חיים קי"ד שמביא הפלאה שמדייק מגמ' ע"ז דף כ' ראה ר"ע אשת טורנוסרופוס הרשע, ורק וצחק ובכה, וכו', וצחק ביפה, כי עתידה להתגייר ותינשא אליו, ופריך, הא

קי"ד מאידך, אולי אחרי טבילה ראשונה נסתבכה שיערה, וא"כ השנייה אינו כלום, וא"כ יסתכל דווקא על טבילה הראשון.
קי"ד יו"ד נ"א ונ"ב, אה"ע ל"א ול"ב, ועוד.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

איך מותר לו להסתכל. ודייק ההפלאה, אפ' אם עתיד לינשא אליה, אעפ"כ אין היתר של סעי' שלנו, וע"כ משום דלא היה נשואים פעם א', וא"כ חופת נדה ג"כ אסור להסתכל.

סא) והשלמת חיים חולק ע"ז, ובאמת מותר אפ' לא היו נשואים בעבר, ושאני הא דר"ע שהיה רק ע"פ רוח הקודש, משא"כ חופת נדה קט"ו. ולכן מסיק השלמת חיים להקל, בפרט כשיש משום שלום בית.

סב) ולדינא, מסתמא אינו כדאי להורות לחתן לאסור.

סג) וכלה בזמן אירוסין, אע"פ שגמ' קידושין מ"א אסור לאדם לקדש את האשה עד שיראנה קט"ז, מ"מ אחר שקיים הלכה זו, האם מותר להסתכל עליה. ושלמת חיים שם כ' מנהג להקל בזה, ע"כ משום דס"ל סברת הש"ך שייך גם בזה [אפ' אם הוא זמן ארוך].

סד) אך, הדברי יציב חולק בתוקף, וכ' דבמקום חילול ה' אין חולקין כבוד אל הרב, וחלילה להקל בזה.

סה) רח"ק בספר זכרון מביא ספר חסידים דלהסתכל על פני אשה בזמן ווסתה הוא קשה לשכחה. ויל"ע, האם שו"ע שלנו חולק, מדהיתר באשתו נדה, או שמסכים, אלא שישכח לימודו [יש דיון אם קשה לשכחה אסור או לא]. או"ד, יש לחלק בין הסתכלות להסתכלות.

סו) ועוד, כה"ח סי' קט"ז סקב"ג כ' דהוא סכנה! וע"ז ודאי נגיד שומר פתאים ה'.

קול אשה ק"י

סז) באה"ע סי' כ"א קול אשה ערוה, אבל אשה שאינו ערוה לו, אמו ובתו, אין איסור. ואו"ח שי' ע"ה הוא לענין האם הוא ערוה לענין ק"ש ושאר דבר שבקדושה, וכ' שו"ע שם סעי' ג' דיזהרו בזה, אפ' באמו ובתו.

סח) הכוונה לקול אשה היינו לקול שירה וזמר שלה, אבל הקול שע"י כלי שיר אין בו משום קול אשה. ולשמוע אשה מדברת, שבה"ל שם, ס"ל שיתכן הרהור אם היא מדברת בצורה מסויימת. ומ"ב קרי לזה קול הרגיל.

סט) השאלה, האם זמירות שבת דבר שבקדושה לענין זה, שיוכל לשיר יחד עם אשתו ובנותיו.

ע) ור' אלישיב בקובץ תשובות ק"י מחלק בין זמירות כגון מזמור לדוד, אשת חיל שהם פסוקים, וכן שם ה', שאסור, ובין שאר זמירות כגון מנוחה ושמחה ומה ידידות שאינם פסוקים דשרי, מלבד שם השם שבהם. ובשם השם, ישיר הבעל יותר בקול שלא ישמע קול הנשים.

עא) ומאיזה גיל מתחיל האיסור. מ"ב כ' גיל שלש, וי"א ו' או ז', וי"א רק משהגיעה לגיל נדות.

עב) מאידך, רש"ז מובא באשי ישראל קט"ט מיקל לשיר כל זמירות כשיש קול אשה, ומדמה לקריאת ק"ש לפני ברכה"ת דשרי כיון שאינו לשם תורה, וה"ה כאן אינו למטרת תורה או תפילה או ברכה, אלא לשם זמר בעלמא, א"כ אין לו חומר דבר שבקדושה.

קט"ו ועוד, כאן מותרת בעוד כמה ימים, משא"כ הא דר"ע.

קט"ז פניה? גופה?

ק"י ע"ע שבה"ל ה' קצ"ז ד'.

ק"י ג' י'.

ק"י נ"ה ל"ב.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (עג) ועצם הדמיון היה מקום להקשות עליו טובא, כי סו"ס הוא דבר שבקדושה, ומה בכך שאינו מכוון לזה, משא"כ תורה תלוי בכוונה. ועם כל זה, חידוש זו הוא ראוי למי שאמרו.
- (עד) ולכאנ' יש לצרף עוד סניפים להקל. כגון, שיש ראשונים הסוברים דאין איסור דבר שבקדושה בשעת קול אשה בכלל [כלומר האיסור יש, כמש"כ בסי' כ"א, אבל הא דסי' ע"ה, שאינו יוצא דברים שבקדושה, לית להו]. ואע"פ ששו"ע לא הביאם, מ"מ מחמת כן – כ"כ גר"א וברכ"י – כ' איסור זו בנסוח של 'ליזהר', ולא 'אסור', או 'לא יצא יד"ח'.
- (עה) ועוד, הערוה"ש ס"ל דיש היתר של קול הרגיל אף בשירה, כלומר קול אשה שרגיל לשמוע אותה, אינו ערוה אפ' לענין דברים שבקדושה.
- (עו) וצרף רש"ז, ערוה"ש, ויש ליזהר של השו"ע, ושפיר יש מקום לסמוך על שירת זמירות יחד עם בני ביתו.
- (עז) ויש מי שרצה לצרף באר היטב באה"ע שם שקול אשה נוגע רק באשת איש ולא בפנויה. אך אי"ז צירוף, ולא דק המביא את זה, כי שם דיבר לענין איסור ערוה, אבל לענין ק"ש ודברים שבקדושה לא דיבר.
- (עח) קול ערוה שייכת גם מגויה.
- (עט) בגמ' סוטה מ"ח מבואר דשתי נשים שרות יחד גרוע מאשה אחת. וכשהוא ביחד עם איש, זה שר וזה עונה, בגמ' מבואר דזה הגרוע מכל.
- (פ) אשה לקרוא ב'טעמים', כגון אמא שעוזרת לבנה בהכנת קריה"ת, יל"ע אם זה נשחב לקול אשה. וע' חו"י^{קכ} לגבי אשה אומרת קדיש, דיש בזה איזה ניגון ויש בזה משום קול אשה. ואשר על כן יזהרו שלא יקרא בעוד שהיא קורא. ובזה יש סברות רש"ז הנ"ל.
- (פא) ר' משה^{קכא} נשאל אודות בית ספר אם התלמידות יכולים לשיר לפני ההורים, ור' משה דן מצד הגיל, וכו', ומסיק דהמחמיר בזה קדוש יאמר לו. וע"ז נוכל לומר בזמננו אכשר דרא.
- (פב) והמ"ב מביא המרדכי בברכות דף ס' שכ' דאם נאסר קול אשה אפ' באונס לעולם לא נלמד ולעולם לא נברך כי הגויים מצויים ושרים בכל מקום, אלא ע"כ באונס קיל טפי.
- (פג) וביאר החי"א^{קכב} דכיון שהוא ערוה מדרבנן, ויש ראשונים שמקילים לגמרי, הואיל ואינו מתכוון ואינו מרכז, והוא אונס, יש להקל.
- (פד) למשל, שמו"ת באוטובוס, או ביהמ"ד קרוב לסמינר, יש סברות הנ"ל. וע' בעצות לקמיה.
- (פה) ולגבי סמינר, ר' אלישיב אמר שהם רשאים לשיר, אלא שהוא צריך לשמור עצמו. כלומר, מצד הלכות שכנים הוא בעיה שלו ולא שלהם. וכ"ה באשי ישראל^{קכג} בשמו. וע"ע ברכות כ"ד, ורבינו יונה שם.
- (פו) א.ה. כמדומני שבשו"ת אז נדברו יש לו תשובה בענין סמינרים וארגוני קירוב שרוצים לשיר אלא שקולם נשמע בחוץ, ורוצים להקל משום שזה מקרב לבם ברוחניות, והוא משיב בחריפות שאי"ז קירוב כשמקרב נגד התורה, ועליהם לחנכם שלא לשיר וזהו קירוב האמיתי, עיי"ש.

קכ רכ"ב.
קכא א' כ"ו.
קכב ו' ד'.
קכג נ"ה כ"ח.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (פו) **ובדין שמיעת קול אחותו**, הרי גדר של אחות אינו ברור להלכה, כי יש איסור יחוד עמה כשהוא בקביעות, ואסור ומגונה המחבקה ומנשקה. והשאלה, האם קול שלה נחשבת כערוה לדידיה או לא.
- (פח) **דעת החזו"א שיש בה משום ערוה**, ואסור לשמוע קול שירת אחותו, וכ"ש בשעת ק"ש ושאר דבר שבקדושה.
- (פט) **מאידך, שמועה שלא פסיק שהגרי"ז ס"ל שאינו ערוה**, ושבביתם הבנות שרו זמירת שבת יחד עם הבנים. כלומר, שאינו ערוה, וגם שזמירות לא היה דבר שבקדושה [כי לא עדיפי מאמו ובתו ואשתו טהורה].
- (צ) **אמנם, בנו הגר"מ, ובתו רבנית שיף, מכחישים שמועה זו בתקיפות, ושהבנות לא שרו בכלל. ואף שהוא שמועה דלא פסיק, אולי שרו רק בגיל קטן מאוד. אבל אינו מסתבר שבית בריסק לא דייקו בפרטים.**
- (צא) **ולכן, אינו רשאי להשתיק אחותו, אלא שלא יקשיב, וימצא מקום אחר לעשות עבודתו, או שיוודא לא לרכז עליה. [א.ה. ולזה ברא אלוקים אוזניות].**
- (צב) **כשיש שאלה של קול אשה, יש כמה עצות, ומקצתם כבר אמרנו. אוזניות. לשיר יותר בקול מהם עד כדי שאינו שומע, או שלכה"פ יהיה תרי קלי והוא יהיה העיקר [במציאות כך הוא]. ויש לצרף סברות של שמיעה ולא הקשבה, אינו מתכוון ורק 'אגב' ופס"ר, וכ"ש כשבאמת אינו נהנה.**
- (צג) **וכ"ז יהני באוטובוס, מונית, חנויות, פרסומות, וכו' [מלבד שהוא מוקלט, לקמיה]. וכ"ז בתנאי שלא מדובר בדברי חשק וניבול פה, דזה הרבה יותר חמור.**
- (צד) **בנות בטיוול באוטובוס ורוצים לשיר, כשהוא נהג גוי, אין בעיה. והשאלה, נהג יהודי^{קב}, האם מותרים לשיר. רש"ז בהליכות שלמה אוסר, וטען שא"א לומר טרוד במלאכתו כיון שרואים שמדליק רדיו בעת מלאכתו, ע"כ אינו טרוד, ואכן נהנה משמיעה בעת נהיגתו.**
- (צה) **למעשה, נהגו להקל, ויל"ע על מה סמכו.**
- (צו) **קול אשה מוקלט, ואינו 'חי', כגון מרדיו, או אפ' חי, אלא שומע ממיקרופון ולא מפיה, יל"ע האם נוכל להקל. והנה, כשמביא לידי הרהור, בודאי אסור. השאלה, כשאינו מביא לידי הרהור, האם זו החפצא שאסרו חז"ל או לא^{קכ}. והנה, מהא דאינו מוציא חובתו בשומע כעונה ע"י רדיו והקלטה, ה"ה בזה, אינו אותו קול שאסרו חז"ל, אלא משהו 'מלאכותי' שדומה אליו, חכוי, וא"כ לא יהא בו דיני קול אשה. ע"ע מח' חזו"א ור' משה ורש"ז לענין שמיעה דרך מיקרופון אי יוצא יד"ח.**
- (צז) **ולמעשה, יביע אומר^{קכ} מצדד להקל בזה. אך שאר הפוסקים^{קכו} לא הקילו בזה. ואם הוא איסור דרבנן יש יותר סברא להחמיר, כי אינו דווקא חפצא של האשה שאסרו, אלא הקול אסרו.**
- (צח) **וכמובן, כשיש שאלה של ניבול פה ודברי חשק, אין מי שאפ' מצדד להקל.**

^{קכ} כשאינו שומר תו"מ?

^{קכ} מלמהד"ד, לברך נגד תמונה של אשה מגלה טפח שוקה. ודאי איסור הסתכלות יש משום הרהור, אבל השאלה האם יש איסור דבר שבקדושה, או"ד אין, כיון שאינו עצם האשה. ובזה יש יותר מקילים מהא דהקלטה.

^{קכ} א' ו'.

^{קכו} חלקת יעקב, מנח"י ז' ע'. מנח"ש כ' י"ב.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- צט) וקול של אשה שאינו מכירה, מסברא היינו אומרים דאם אינו מכירה [כגון שהיא מרחוק או חדר אחר, או מוקלט לפי המחמירים למעלה], הדמיון מתגבר ויותר אסור.
- ק) אמנם שבה"ל שם מביא בית שערין שמדמה להגמ' ע"ז דף כ', מובא להלכה באה"ע סי' כ"א, דאסור להסתכל על בגדים צבעונים של אשה שמכירה, אפ' אינם עליה שמא יבא לידי הרהור. ומכאן למד הבית שערין דיש יותר חשש הרהור כשמכירה, וא"כ ס"ל כשאינו מכירה, גם קול אשה שרי.
- קא) ובעצם סידור הסעי' שם, משמעות שו"ע אינו כן. ולמעשה, רבו המחמירים.
- קב) ומדי דברי בענין בגדים צבעונים של אשה, אוצר הפוסקים שם מביא שהנ"מ בגדים של חוץ, אבל בגדי תחתונים אסורים אפ' כשאינו מכירה, כי זה גורם הרהור בעצם.
- קג) ושל אשתו נדה, לכאו' יש בזה איסור. אמנם, ראייה בעלמא שרי. והואיל והוא מורגל אצל אשתו, הגדר של ראייה הוא הרבה יותר רחב מאשה אחרת. ולכן מותר לו לעשות הכביסה וכו'.
- קד) אבל רב להסתכל על כתם על בגד אשה, י"ל טרוד במלאכתו, ועוד, במשנה נגעים מבואר דכהן רואה בגדים על גוף האשה אפ' מקומות מכוסים, דהמצוה מגן עליו; וה"ה כאן עכ"פ לענין בגדים.
- קה) ע"פ הלכה זו, כ' חו"ש^{קכ} דאסור להסתכל על תמונות של חתונתו אם יש נשים שאסורה אליו, דאם הבגד אסור, כ"ש הבגד כשיש בתוכו האשה.
- קו) ויל"ע, אשתו לובשת בגד של אשה שמכיר, כגון אחותה, האם מותר לו להסתכל על אשתו, אפ' טהורה. או"ד, הואיל ויש בתוכו אשה שמותרת לו, נעשית בגד של אשתו. ושמעתי שנחלקו בזה רח"ק והגר"א נבנצהל.
- קז) שאלות: בנות רוצים לשיר במושב זקנים כדי לשמח איש מבוגר שסובל ל"ע מדמנטיה, ואינו קולט מה קורה סביבו. לכאו' דינו כשוטה, ולא שייך בו הרהורים, ולא שייך לפני עור או ספינן, ויש לו תועלת רפואי, וא"כ יש לצדד להקל.
- קח) ואם עוד גברים באים לשמוע, והם תופסים מה קורה סביבם, יל"ע ע"פ ר' אלישיב הנ"ל לגבי הל' שכנים, ואולי יהיה הבדל אם שרים בחדרו הפרטי או בחדר ציבורי.
- קט) ולשיר עבור בנים עם צרכים מיוחדים, יל"ע אם שייך בהם הרהור ותאוה ויצה"ר.
- קי) ואיש לשיר עבור אשה מבוגרת, לשמחה ויש בזה תועלת רפואי, והיא שרה עמו, יש מקום להקל, כיון שהוא שר ואינו שומע אותה, ואינו נהנה כיון שקולה צרוד.
- קיא) לעבוד במסעדה [כשאינן שאלות של בישול בב"ח, כגון ששם יש רק בשר בהמה טמאה, ואין שום נבילה שם], אבל יש מוזיקה שמה ברמקול עם קול אשה, האם חייב לעזוב מקום פרנסתו.
- קיב) הנה, אינו מרכז עליה, אינו מעוניין בו, אינו נהנה, והוא הנאה הבאה לאדם בע"כ, יש מקום להקל, בצירוף ההיתר של מוקלט של ר' עובדיה. וכ"ז בתנאי שאין בהשירה דברי חשק וניבול פה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

ק"ג) פ"ת סק"י כ' דצ"ע אם יש איסור בשמיעת קול זמר אשתו בימי נידתה, דאולי קולה שוה לקול אשת רעהו.

קיד) והנה, בקול אשה אחרת, מצינו מח' ראשונים אם הוא איסור דאורייתא, כלומר איסור ערוה בעצם, או שהוא איסור דרבנן משום איסור הרהור. ומ"ב^{קכט} ס"ל שהוא ערוה דרבנן, וכן ס"ל לר' משה^{קל}. וא"כ, מסברא היינו מדמים זה למקום מגולה באשה, שלשאר נשים יש איסור הסתכלות, ואשתו נדה שרי, וא"כ ה"ה קול אשתו נדה נקל.

קטו) אלא ע"כ, הפ"ת הבין דאינו גדר להרהור בעלמא, אלא שם ערוה מדרבנן, בעצם.

קטז) אלא שיל"ע, אם השו"ע ש"ך ט"ז ושאר נו"כ, ושאר פוסקים עד הפ"ת לא הסתפקו בדבר, הלא סתימת הדברים להתיר, דאילו היה אסור ה"ל למישהו להגיד לנו את זה. ואין לומר דהוא דבר פשוט לאסור, הלא פ"ת לא אסר בפשיטת, אלא כ' צ"ע, ע"כ אינו פשוט לאסור.

קיז) אלא, שהקיצשו^{עקלא} אסר. וכן הבא^{חקלב}, ערוה^{שקלג}, דרכ"ת^{קלד}. ואג"מ כ' ראוי להחמיר. ומלמדים לחתנים וקלות לאסור.

קיח) והאמת, לא כל קול אשה שוה^{קלה}. דיש הקשבה בריכוז, ויש שמיעה בעלמא מסיח לפי תומו. וכן, יש לחלק בין היכא ששרה באמת, או ששרה נמוך לעצמה. ומלבד הסברות של מכוון, ופס"ר, גם משום הרהור יש הרבה מקום לחלק.

קיט) וכן, כשהוא שר ג"כ, או ששאר בני בית שרים, הוא בגדר תרי קלי, ויש סברא להקל. ועוד בשדי חמד מבואר שיש מקום לומר שאין בזמירות של משום שירה. ולכא' תלוי באיזה ניגון הוא שר.

--- סעי' ח' – בגדי נדה ---

ראויה לה שתייחד לה בגדים לימי נדותה, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה.

יחוד בגדים לנדה

א) קיצשו^{עקלי} מביא הלכה זו למעשה. וגם ערוה^{שקלי} נחית הלכה למעשה לנהוג כן, כי כ' דיש טבעים שונים אצל בנ"א, יש שמתגנים על בעליהם היכא שהם מקושטות, ויש שמתגנים כשאינם מתקשטות [סעי' הבאה], ולכן כל א' יעשה כפי טבעו, ומי שאינו נגד טבעו שתייחד בגדים לנידותה, ינהוג כסעי' שלנו.

ב) ורח"ק בשם חזו"א דראוי ליזהר בסעי' שלנו, אבל אי"צ להודיע אחרים על הלכה זו.

ג) שבה"ל בשיעורים, וכן ר' עובדיה, פסקו שינהוג כסעי' זו. וכ"פ דרכ"ת ל"ז אפ' נטמאה מכתם לחוד.

קכט ע"ה י"ג.

קל ד' ט"ו ב'.

קלא קנ"ג י'.

קלב צו כ"ה.

קלג ב"ג.

קלד ב'.

קלה אם אינה יודעת לשיר, ואינו שירה של הנאה, האם יש איסור בדבר?

קלי קנ"ג י"א.

קלז כ"א וכ"ב.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ד) מאידך, חכמ"א משמיט דין זו. והחו"ש כ' דלא נוהגין כן, דלא כרח"ק בשם דודו. גר"ז בסי' קפ"ה כשמדבר על בגדי נידות משמע שמשמיט הלכה זו, דכ' דיש בגדים מיוחדים משום לכלוך, ולא כ' משום הלכה זו. וכ"ה בתוה"ש שם.
- (ה) הרוצה להחמיר בסעי' זו, לא יהני בבגדים מכוסים, רק בגדים מגולים, דאל"ה לא קיים 'כדי שיהיו שניהם זוכרים'. כגון סינר או מטפחת.

--- סעי' ט' – להתקשט ---

בקושי התירו לה להתקשט בימי נדתה, אלא כדי שלא תתגנה על בעלה.

בקושי התירו לה

- (א) גמ' שבת ס"ד כתיב הדוה בניתה, ודרשו מזה זקנים הראשונים שמלבד שהיא מתגנה ע"י נידתה, לא תתקשט בימי נידתה. עד שבא ר"ע ואמר א"כ אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה, ולכן דרש הקרא לענין אחר.
- (ב) כלומר, טענת ר"ע הכריח אותו שאי"ז דרשה האמיתי ולכן הוכרח לדרוש דרשה אחרת.
- (ג) ויל"ע, כשמתגנה עליו כמה ימים, אולי לא יאהב אותה באותה דרגא, אבל לחוש שיגרשה, וכי הדברים עלולים להגיע עד כדי כך. והתירוץ, כשאינה מוצאת חן בעיניו, פתאום יתחיל לראות ולשים לב אל החסרונות. משא"כ כשיש לה חן, מעלים עין מכל החסרונות. נקוט האי כללא בידך.
- (ד) וקיי"ל כר"י, ולכן שו"ע כאן היקל להתקשט. ואם היקל, מדוע שו"ע צריך להגיד לנו שהיה בקושי. והתירוץ, שנדע שהוא רק בקושי, ותעשה מה שצריכה לא להתגנות, אבל זמן נידותה אינו הזמן להפליג ולהשקיע בהתקשטות, אלא תעשה ההכרח, וזהו.
- (ה) שבת, שמחות, וכו', המינימום הוא הרגיל לעשות לאירועים כאלו, אבל לא להשקיע יותר מן הצורך.
- (ו) ויל"ע, אחרי שנפסק להלכה שתתקשט, האם האיש והאשה יכולים להחליט להחמיר בזה, ושלא להתקשט. הגר"א משמע שכן, דמביא אדר"נ, דכל המנבלת עצמה רוח חכמים נוחה הימנו, וס"ל לגר"א דזה קאי אף לשיטת ר"ע.
- (ז) אמנם, פשטיה דסוגיא הוא כדברי מלכיא^{קלח} מובא בר' עובדיה, דעכשיו שבא ר"ע, חששו חז"ל שתתגנה, וחז"ל אמרו שלא תתגנה, א"כ עליה להתקשט, מוגבל, ואסורה להם להחמיר.
- (ח) וכל המח' ושאלה זו אינו נוגע במזננו, כי ל"ע יש כ"כ הרבה פריצות וכו', א"כ עלול להפסיד הרבה יותר ממה שמרויח. וימצא מקומות אחרים להחמיר בהם.
- (ט) בגליוני הש"ס על הגמ' שם מק' אם ההיתר להתקשט היה משום שמא תתגנה על בעלה, מה ההיתר לפנויה נדה לא לקיים דעת זקנים הראשונים. והניחא למטרת שידוכים וחתונה, אבל בלא"ה מאי איכא למימר.
- (י) ואולי י"ל, הלכה זו היתה מהל' הרחקות, שלא שייכי בפנויה, ועדיין צ"ע.

קלח ג' ק"ג.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(יא) [א.ה. ונראה, שרמזתי להתירוץ למעלה בראש דברינו. דר"ע מוכיח מאשה נשואה דע"כ הדרשה לא קאי על הלכה זו, אלא להלכה אחרת, א"כ אין מקור לאיסור זו בכלל. ועפ"ז, הרוצה להחמיר בענין זה, מלבד מש"כ למעלה, עדיין אינו חומרא, כי לא מרויחים כלום, כי אין מקור למעלה זו אלא מהקרא, והקרא דריש לענין אחר. ומגר"א הנ"ל מבואר דלא כדברינו.]

--- סעי' י' – מלאכות שאשה עושה לבעלה ---

כל מלאכות שהאשה עושה לבעלה, נדה עושה לו, חוץ ממזיגת הכוס, שאסורה למזוג הכוס יד בפניו), (ב"י וכן משמע ממרדכי פ"ק דשבועות וכ"מ מדברי הפוסקים), ולהניחו לפניו על השלחן אא"כ תעשה שום היכר, כגון שתניחנו על השלחן ביד שמאל או תניחנו על הכר או על הכסת, אפילו ביד ימינה.

מזיגת הכוס

- (א) גמ' כתובות ס"א. שלשה מלאכות אשה עושה לבעלה אפ' יש לה הרבה שפחות, ואלו הן: מזיגת הכוס, הצעת המיטה, ורחיצת פניו ידיו ורגליו. וג' אלו אסורים בימי נידתה. וג' אלו מפרטים אחת אחת בסעי' שלנו, סעי' הבאה, וסעי' י"ב.
- (ב) הלכות אלו שייכים בין על הבעל בין על האשה.
- (ג) [הוספה: בספר טהרת בת ישראל ב' ה' כ' דאע"פ שאנן מחמירין להגיש מאכל, מ"מ יש להחמיר רק היא להגיש לו, אבל הוא להגיש לה אי"צ להחמיר. וידוע, דעל ספר זה עבר החזו"א והגיה במקום שצריך תיקון. ומדלא הגיה כאן, לכאו' איכא למידק דהסכים לזה.
- (ד) ועוד, הדברי יואל סי' ס"ד טען שסעי' י"ג כשנשנה דין זה, וקאמר שם 'כשם' שאסור לה למזוג לו, אסור גם לו, זה ציטוט מדברי הרשב"א, והוא ס"ל דרק יין אסור, א"כ אין מקור להשוות איש ואשתו בשאר משקין וכ"ש אוכל. כלומר, אין דעה בראשונים שיסבור כן, אע"פ שזה ב' מחלוקתים שונים. מאידך, המקו"ח משוה איש ואשתו לגמרי.
- (ה) ויל"ע מדוע מצינו כאן חילוקים, הא בכל ההרחקות לא מצינו חילוק בין איש לאשתו חוץ מהיכא שהיה הכרח או ראייה לחלק, אבל מהו המקום לחלק כאן.
- (ו) ומצינו דבר חדש בדברי הקנה בושם קלט, דטען שמזיגת הכוס הוא א' מהמלאכות שאשה עושה לבעלה, ויש חיבה מסויימת בכך, ואם עושה שנוי ממלאכות שהיא מחוייבת לעשות, מהני. אבל, כשהוא מגיש לה, הלא לדידיה אין לו מלאכות שעושה לאשתו, אלא הוא הגשה בעלמא, והוא מעשה של חיבה. ולא מצינו ששנוי במעשה של חיבה מהני. רק מצינו שחיבה של עשיית מלאכה לבעלה מהני שנוי להתירו, אבל סתם חיבה שלא קשור למלאכה, מי היתר לך.
- (ז) ולכן מסיק ששנוי לא מהני לבעל להגיש לאשתו. לא קיי"ל הכי.
- (ח) ובאמת היה מקום לומר להיפך. כשהיא עושה מלאכתה, זה חיבה, וזה צריך שנוי. אבל הוא, הלא לדידיה אינו מלאכתו, א"כ אינו חיבה, אלא 'טובה' בעלמא, ואי"צ היתר ושנוי בכלל.
- (ט) עכ"פ מהנ"ל רואים, דהגשה מבעל לאשתו, ומאשה לבעלה, אינו תמיד אותו ענין, ולפעמים יש סברא לחלק ביניהם. ויתכן שזה המקור לדין הנ"ל של ספר טהרת בת ישראל. וזה צירוף בשעה"ד, אבל אין ללמד כך לרבים. ע"כ.]

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (י) סעי' שלנו עוסקת באיסור מזיגת הכוס. ויל"ע על איזה דברים איסור זו קאי, והאם הוא קאי גם על אוכל. וגם יל"ע, מזיגת הכוס, מה אסור. ההכנה ועירוב היין עם המים, או"ד ערוי ושפיכת היין לכוס, או"ד ההגשה עצמה, או רק כמה מהם יחד. ובס"ד יתבאר לקמיה.
- (יא) **בשאלה הראשונה**, על איזה דברים קאי, שי' הרשב"א מובא בב"י דרך ביין יש איסור זו, דזה מרגיל לעבירה, אבל לא שאר משקים.
- (יב) ור' עובדיה בספר טהרת הבית^{קמ} ס"ל דסתימת שו"ע כדעת הרשב"א. אמנם, מלבד שאיננו רואים כך מסעי' שלנו, לכאור' יש להוכיח להיפך מסעי' י"ג דאיירי בשיגור כוס, ושם פירט יין, ואילו כאן סתם, משמיע לנו שכאן קאי על כל משקין.
- (יג) הקיצשו^{עקמא} נקט כרשב"א, וס"ל דאיסור שלנו קאי רק על יין [הערוה"ש, ע' בדה"ש שב' דס"ל כרשב"א].
- (יד) ולהרשב"א, ולאלו ההולכים בשיטתו, האם יין כולל גם מיץ ענבים, והאם הוא כולל שאר משקאות המשכרים. ועיי"ש בסעי' י"ג מש"נ בזה. והיה מקום לומר דרך יין מרגיל לעבירה ולא מיץ ענבים. ושאר אלכוהול שמרגיל לעבירה, לא נשנית כאן, א"כ אינו בכלל הגזירה. נמצא, אך ורק יין ממש.
- (טו) הש"ך בסוסקי"ג בשם הב"ח ס"ל דה"ה שאר משקין. וכ"פ כל הפוסקים בדור האחרון, והכי נוהגין והכי מלמדין.
- (טז) ואפ' אם נחמיר בשאר משקין, יל"ע אם מים בכלל. ומג"מ מובא בב"י ס"ל שמים אינו חושב, ולכן מותר, כי אינו גורם לשום חיבה. [מכאן שמעינן דאסור שאר משקין]. ושיעורי שבה"ל מחדש דה"ה סלצר^{קמב} בכלל מים.
- (יז) ומקורו להקל הוא צמח צדק. ולדידי קשה, אם היה מג"מ, וצ"צ, ושבה"ל, נמצא כל האחרונים ונו"כ שחיו בשנים אלו ולא הזכירו מילה, משמע משתיקתם דאין קולא של מים. ואם באת להקל, יש להקל בצירוף כל אלו שס"ל יין דווקא הוא.
- (יח) חו"ש החמיר במים. שבה"ל שם שהיקל, היקל אף במים בסעודה. וזה עוד חידוש.
- (יט) ולדינא, מי שמיקל בזה אין מזחיחין אותו, אבל אינו כדאי להקל הואיל ובסוגיין יש כ"כ הרבה עצות.
- (כ) האיסור הוא מזיגה/ערוי/הגשת הכוס עצמו, ולא הבקבוק. ויל"ע, כששותה מהבקבוק, האם יש איסור ע"ז כיון שהוא ככוס, או"ד בקנקן לא גזרו, וזה בכלל קנקן.
- (כא) ואוכל [כלומר הכנה/הנחה/הגשה, כשהוא מיוחד עבורו, ולא כשהוא קערה מרכזי], לאלו שס"ל יין דווקא, ודאי יקילו באוכל. ט"ז בריש הסימן בסק"ג משמע דאוכל אינו בכלל האיסור, כי הכנת האוכל הוא מעשה עבדות בעלמא. הערוה"ש סקט"ו מיקל באוכל.
- (כב) מאידך, הש"ך שם ס"ל ה"ה אוכל נכלל באיסור זו. וכ"ה בפ"ת סקי"ג, וחכמ"א^{קמג}. בא"ח^{קמד} כ' דטוב לחוש לדעה זו. וכ"פ פוסקי דור האחרון. והכי נוהגין, והכי מלמדין. אמנם, הואיל

קמ י"ב ל"ג.

קמא קנ"ג י"ב.

קמב כ' 'סודה' והוא סלצר בשפת המדינה. דלא כמי שלמד מכאן להתיר כל שתייה על בסיס מים כגון קולה.

קמג קט"ז ז'.

קמד צו כ"ד.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

והוא מח', ויש צדדין וצדי צדדים בזה, נקל בספיקות ובצירופים. מסתמא מרק נקרא אוכל.

- (כג) תרופות וכדורים, אינם אוכל או משקה, ולא שייכים לסעי' שלנו.
- (כד) עכשיו שביארנו בס"ד על איזה דברים קאי האיסור, נוכל להגיע אל **שאלה השנייה**, מהו האיסור בדיוק. ולמעלה הבאנו ג' צדדים, מזיגה ועירוב היין עם המים [ודכוותיה לענין אוכל, עצם הכנתו ובישולו], וקראנו לזה 'הכנה'. או שהוא הערוי ושפיכה לתוך הכוס [וכוותיה לענין אוכל, הנחת האוכל על הצלחת]. או שהוא ההגשה האחרונה.
- (כה) הב"י בשם הרא"ש ההכנה הוא האיסור כאן. נמצא, אסור לה להכין עבורו קפה בפניו, וה"ה שאסור לבשל דבר מיוחד בשבילו בפניו. וכן הוא אסור עבורה. הדרכ"ת סקמ"ב בשם מקו"ח ס"ל שדעה זו הוא העיקר.
- (כו) הריטב"א כתובות שם מצדד כזה, וחולק, וס"ל שהאיסור הוא ההגשה והושטה אליו או אליה. ש"ך סקי"ג^{קמ"ה}, ועורה"ש י"ג מדויקים הכי, שהאיסור הוא ליצוק, וגם אסור להושיט.
- (כז) כלומר, שלב השני ושלב השלישי אסורים, אפ' כל א' באפי נפשיה, דהיינו הערוי אפ' בלי הגשה. וכ"כ מקו"ח בדרכ"ת שם בס"ק הסמוך. וכ"פ ערוה"ש וש"ך הנ"ל, קיצשו"ע^{קמ"ו}, שבה"ל, וחוו"ש. וע"ע מראה כהן מש"כ בזה, והעיקר הוא כמש"כ.
- (כח) נמצא, אשתו להכין עבורו קפה בפניו, אסור לדברי הכל, אפ' אינה מושטת לו. וזה דלא כבאר משה^{קמ"ז} שס"ל דזה מעשה עבדות. וק' על דבריו, וכי חולק על סוגיין. וצ"ע.
- (כט) אך נראה, שהוא דשלב השני, הערוי, אסור, היינו רק במשקה, אבל באוכל אינו מסתבר שיאסרו, דאז נמצא שאסור לשים אורז על צלחת שלו בפניו, וזה אינו מסתבר.
- (ל) הא דאמרנו שאסור להכין לפניו או לפניו, ויש איסור הגשה והושטה, היינו רק כשהוא מאכל שלם ומוכן לאכילה, אבל דבר שמחוסר מעשה, אין בזה הלכות אלו. כגון, להכין קפה בלי חלב והוא רוצה חלב, או בלי סוכר והוא רוצה סוכר, או שהוא עדיין עטוף וארוז, כגון מנה במטוס, הכל שרי. וכ"כ חו"ש.
- (לא) והגדר בהלכות אלו אינו ברור, דאולי מותר להגיש מרק בלי שקדי מרק כשהוא יוסיף, ומה עם הוא יוסיף מלח, אינו מסתבר דעי"ז אין המרק נקרא 'נגמר' [משא"כ בקפה שפיר מתייחס לשנוי החפצא]. ונראה, הביאה לו נקניק, והוא צריך לשים בלחמניה, שפיר נקרא לא נגמר עדיין.
- (לב) ואם הביאה לו קפה בלי חלב או סוכר, והוסיפה בפניו, זה אסור, כי מכין לו עכשיו בפניו. והבאר משה שהיקל למעלה בהכנת קפה מודה כאן^{קמ"ח} לאסור. וזה מובן, אבל אינו מובן איך זה מתאים עמש"כ למעלה.
- (לג) וכ"פ בדה"ש, לאסור הוספת חלב או סוכר. ולכא' ה"ה אסור לו להוסיף קוביות קרח.

קמ"ה עיי"ש ובסקי"ד ומחצה"ש שם.

קמ"ו קנ"ג י"ב.

קמ"ז א' מ"ו בסופו.

קמ"ח ו' קמ"ד.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (לד) אמרנו, ערוי בלי הגשה אסור. והגשה בלי הערוי, ב"י בשם יראים מיקל. ובאמת מדוייק הכי בשו"ע. אך הערוה"ש שהבאנו למעלה אסר אפ' בהגשה לחוד. וכ"פ חו"ש ושבה"ל. וגם המראה כהן מודה בזה. ועיי"ש אם זה מתאים עמש"כ למעלה לגבי הערוי בלי הגשה.
- (לה) אמרנו למעלה, דהערוי של אוכל, דהיינו נתינתו על הקערה, אין לאסור למעשה כי זה חומרא ע"ג חומרא, להחשיב את זה במזיגה, ולאסור גם באוכל. וכן הורה ר' אלישיב.
- (לו) אך איסור הגשה והושטה יש, ולכן לא יניחו על מקומו בפניו.
- (לז) ויל"ע, חלה בליל שבת, האם מותר להעביר אליה, או"ד זה כהגשת אוכל הנ"ל שאסורה.
- (לח) והורה ר' אלישיב להקל, וכן יש לנהוג, ודלא כנטעי גבריאל שהחמיר בזה. ונביא לקמיה כמה וכמה צדדים וסברות לבאר הלכה זו, ומקצתם יהני אפ' להניח על צלחת שלה. אך לדינא לא יקל בזה, כי אין טעם להקל בזה, משא"כ בהנחה לידה, יש צורך להתיר, דאל"ה יראה משונה, ויהיה כבוד הבריות וכו'.
- (לט) ויש כמה סברות להתיר את זה. חדא, חלה ופת הוא סוג אוכל שלא שייך לקערה בכלל, וא"כ אולי מופקע מענין הגשה, והוא רק מעשה העברה בעלמא. ועוד, אין מגיש לה, רק עושה מלאכתו של מחלק החלה, ועושה מלאכתו, ואינו צורה של הגשה של חיבה שאסרו חז"ל. ואם מישוהו אחר בוצע והוא מעבירו, גם בזה איכא למימר שעושה עבודתו, ואינו מעשה הגשה של חיבה.
- (מ) ועוד, פת וחלה הוא אוכל בסיסי והכרחי, ואין לו החיבה של הגשה של שאר מאכלים שהם בגדרי 'פינוק'. א"נ, אינו נותן לה אוכל לאכול, אלא נותן לה אוכל כדי להתירה לדבר עכשיו. ועוד, אולי הוא רק מביאה מה שמגיעה לה מהא דיצאה בברכתו, א"כ אינו כשאר הגשות השנויות כאן. ועוד, בהל' בציעת הפת אין למסור הפת מיד ליד, משום דרכי אבילות, וא"כ כאן אינו אוכל שיש יחס בין הנותן להמקבל.
- (מא) בקיצור, ע"פ כל או מקצת 'סבראלע"ך' אלו, נקל כר' אלישיב, הואיל ובלא"ה יש הרבה מקילים באוכל.
- (מב) ושאר אוכל, נקל כשהוא שעה"ד ומקום בושה אמיתי. וכן נקל במים. וכן בערוי ולא הגשה בשאר משקים. כל א' עם שעה"ד דידיה, ולא כל מהנ"ל צריכים אותו דוחק כדי להתירה.
- (מג) יל"ע, עברו על ההלכות השנויות למעלה, ולא עשו כא' מההתירים השנויים למטה, האם רשאי לאכלו או לשתותו, או שאסור עכשיו. [י"א, האם יש קנס על הלכה זו, וי"א, האם האכילה או השתייה 'קיום' של החיבה שהיה ע"י איסור זו].
- (מד) והנה, לאסור מצד קנס דבר שיש ראשונים ואחרונים מקילים מכל וכל, אינו אפשרי, עמש"כ באו"ח סי' שי"ח. נמצא, לא יתכן שאלה זו אלא כעירבה ומזגה יין עבורו בפניו, וגם הגישה לו, האם רשאי לשתותו.
- (מה) ולדינא, לא מצינו שיש מושג של 'קיום' החיבה, ומותר אח"כ לשתותו לכתחילה, ואין טעם להחמיר. מלמה"ד, ישב על מטה שלה, אסור לדבר עמה עכשיו? היו עסוקים בקירבות ואז פירסה נדה, אסורים לגור ביחד עכשיו? ודאי לא, מה שאסרו, אסרו, ותו לא. וכ"פ שבה"ל.
- (מו) עכשיו שביארנו האיסורים, הבה ניגש אל הקולות שיש בסוגיין.
- (מז) הראשון הוא שלא בפניו. ונראה, אפ' אם הוא בעצם רואה, אלא שהוא בשיחה רצינית בטלפון, ואינו תופס מה קורה ואינו מרוכז, ג"כ בכלל שלא בפניו. אך, מציאות כזו נמצאת

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

לרוב רק היכא שאינו יושב שם מוכן לאכול, אבל היושב במקומו ומביאו, קשה מאוד להאמין שלא יתפס מה קרה.

(מח) בפניו, לכאן' לא קשור לחדר א', אלא אפ' רואה מחדר אחר. כ"כ חו"ש שבה"ל ובדה"ש.

(מט) בדה"ש כ' ה"ה הפיכת ראשו לצד השני מהני [היינו ראשו עם גופו, ולא סתם פניו לחוד]. ונראה, דיכול להגיד לו/לה להפוך ראשו/ה ויגיש לה/ו.

(נ) ויל"ע, האם עצימת עינים נחשב כשלא בפניו. והמקור לומר דבר כזה הוא מאה"ע סי' כ"א סעי' ה' לא ישתמש באשה, וי"א דאשה לא ישתמש באיש. ושם בשו"ע יש כמה דעות על מה קאי איסור זה, על איזה מלאכות, כגון מזיגת הכוס. ור' אלישיב הורה דהיכא שהאשה מקבלת שכר על עבודתה אינו בכלל סעי' זה, כיון שאינו לחיבה אלא מחמת מלאכתה. וערוה"ש מיקל כשהוא למצות הכנסת אורחים. ומלבד זאת, לא נהגו העולם ליזהר בזה, ורבניות מגישות תה לרבנים, וכו'.

(נא) והעזר מקודש להא"א מבוטשאטש שם כ' דלכה"פ יעצום עיניו כשאשה מגשת לו.

(נב) וא"כ שאלתן, האם עצה זו יהני בסוגיין ג"כ. שי' שבה"ל כ' דלא מהני. אך הוא ס"ל דגם הפיכת ראשו לא מהני. וא"כ, לדידן שמוכנים להקל כבדה"ש בהפיכת ראשו, האם נקל בעצימת עינים.

(נג) ונראה, דלכה"פ צירוף מיהא הוי.

(נד) עוד קולא בסוגיין, מקורו הוא בגמ' הנ"ל, ששמואל הגיש בשמאלו, ומכאן ילפינן שע"י שנוי מותר.

(נה) יש שאמרו דהך היתר של שנוי של יד שמואל, היינו בזמניהם, אבל בזמננו אין אנו מקפידים באיזה יד להגיש, א"כ אינו שנוי ואינו מועיל. ותימה לומר דבר כזה, דלדבריהם עד לשנים האחרונות היו מקפידים להגיש רק ביד החזקה, ועכשיו בדור שלנו התחילו לא להקפיד. כי שום א' מהאחרונים לא כתב את זה, ע"כ ס"ל דהשתנה רק בזמן האחרון.

(נו) ואם ס"ל כך, עליהם להביא ראיה לכך. ומשום שאין ראיה, קולא זו נוהגת בזמננו במלא תוקפו.

(נז) וההיתר הוא מדין היכר ותזכורת, שהואיל וצריך לעשות בצורה מסויימת, מזכיר שיש ליזהר מקורבה וחיבה. וכ"ש אם עושה כמו שכ' הערוה"ש, שמחליף מימינו לשמאלו, דעשיית פעולה זו מזכירו. ואיטר יד יעשה להיפך.

(נח) בדה"ש בביאורים ד"ה כגון כ' דמי ששולט בב' ידיו, הואיל ועיקר הוא ההיכר וזכירה ע"י מעשה, יכול להחליף מיד ליד, וסגי.

(נט) [אם היה בשמאלו, ומחליף לימין שלו, לכאן' לא מהני, כי חז"ל אמרו דההיכר הוא העברה ליד החלשה. וחידש הבדה"ש דה"ה להחליף ליד השוה. אבל להחליף ליד החזקה, לא הקילו.]

(ס) מלבד הערוה"ש, פשטות הסוגיא דאי"צ להחליף, אלא סגי אם הרים והגיש ע"י שמאל לחוד.

(סא) ופשוט, דהנ"מ כשבחר בשמאל ולא בימין. אבל אם ימין שלו עסוק באותו רגע, א"כ אינו היכר במה שלקח משמאלו. ומסתברא, דכשיד ימין עסוק, והרים ביד שמאל, אם מניחו

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

ע"ג שולחן, ומרימו עכשיו שוב בשמאל, דמהני, דעכשיו שפיר יש היכר, והוא בשמאלו, ומהני אפ' ימינו עסוק.

(סב) עוד קולא, להניחו על כר וכסת. וביאר בדה"ש, דההיכר הוא מהא דהוא צריך להביאו עכשיו אצלו מעצמו.

(סג) שבה"ל למד שאין קולא זו כדי להתיר איסור הגשה, ומטעם היכר, אלא שאם עשתה כך, לא היה כאן הגשה בכלל, כי הוא מגיש לעצמו.

(סד) והנפק"מ, היה קערה שלו מלאה עם דברים אחרים, ומחמת כן לא היתה לה ברירה להניחו שם אלא לצדדים, לבדה"ש אין כאן היכר. אך שבה"ל מיקל בה.

(סה) [היתר זו של שנוי, יל"ע איך מהני לאיסור הערוי והמזיגה. כלומר, למעלה הבאנו ג' צדדים מהו האיסור, וכאן מבואר דשנוי בשלב השלישי מהני. וא"כ יל"ע, האם זה מגלה מהו האיסור, דאלת"ה איך שנוי אח"כ מהני לאיסור שעבר כבר. ואולי, אם מכין בפניו, על דעת להגיש בשנוי, יש תזכורת כבר, ומותר. אלא שיל"ע, מה יקרה עם עכשיו אינה מגשת, האם יש איסור במה שהכין בפניו. ואינו ברור לי כעת.]

--- סעי' י"א – הצעת המיטה ---

אסורה להציע מטתו בפניו; ודוקא פריסת סדינים והמכסה שהוא דרך חבה, אבל הצעת הכרים והכסתות שהוא טורח ואינה דרך חבה, שרי. ושלא בפניו, הכל מותר אפילו הוא יודע שהיא מצעת אותם.

הצעת המיטה

(א) אע"פ ששו"ע דיבר על עשיית האשה עבור בעלה, כ' חכמ"א ערוה"ש שדיבר בהווה שדרכה של אשה לעשות מלאכות הבית, אבל באמת שייכים גם לבעל עבור אשתו.

(ב) ויסוד הענין, דברים של טורח אינם אסורים, רק דברים של חיבה.

(ג) כגון, עצם פריסת הסדינים על המזרון או השמיכה, זה טורח ואין בו חיבה. אבל סתם 'לנער' 'לרענן' המיטה, אינו מעשה טורח אלא של חיבה, ואסורה.

(ד) הבא"ח^{קמט} בשם לחם ושמלה הואיל והגדר בין עבדות לחיבה אינו ברור, והואיל ויש היתר של שלא בפניו, יעשו הכל רק שלא בפניו. ולדינא^ק, הקיצשו"ע בספרו של הלכה למעשה לא כ' כמש"כ בלחו"ש, אלא היקל בכל מה שהוא עבדות. והכי נקטינן. אבל תמיד יש מעלה שלא יסתכל, ואז מוציא עצמו מכל הסוגיא בכלל.

(ה) האיסור הוא רק כשהוא לפניו או לפניה, אבל שלא בפניו מותר בכל ענין.

(ו) היה מקום לומר, דכל האיסור של סעי' זו הוא מיטות של ימיהם, שבשעות היום היו מפרקים אותה, ולקראת הלילה היו מעמידים המיטה, וא"כ הכנתו הוא מתייחס להשינה, משא"כ מיטות שלנו, כל מה שהוא עושה אינו קשור לשינה, אלא הוא לצורך היום, וגם, כל מה שעושה אינו 'יש מאין' אלא 'יש מיש'. ומושג זה ראינו בהלכות הכנה בשבת, שאם עושה לצורך היום שרי.

^{קמט} צו כ"ה.

^ק דרכי טהרה נקט כבא"ח.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ז) ולדינא, יראתי להקל יותר ממה שראיתי בספרים אחרים.
- (ח) שי' שבה"ל מתיר הצעת המיטה כשאינו לצורך שינה אלא לצורך שיראה מסודר עכשיו. ואם הוא לעכשיו וגם עבור השינה אינו מיקל. וקשה מאוד להבחין מתי הוא גם לצורך שינה, ואז יאסר.
- (ט) פשטיה דסוגיא, כרים וכסתות שאסר שו"ע היינו של מיטה שהיא של שינה. ולכן דבר חדש כתבו בשם רח"ק אליבא דהילכתא^{קנא} שאשה נדה לסדר כר של ליל הסדר מותר רק שלא בפניו. אלמא בפניו אסור. והניחא כשהוא של ספה, שהוא שוכב [וג"ז חידוש נורא], אבל כר רגיל על כסא רגיל, וכן כר של ספה רגילה, קשה מאוד להחמיר.
- (י) דבר פלא בשי' שבה"ל^{קנב} אסור לאשה נדה לערוך השולחן עם סכו"ם וכו' בפניו. וצע"ג, ולא קיי"ל הכי.
- (יא) אין צורך לכתוב שמותר לה לצחצח נעליו, אפ' בפניו [כשאינם עליו, עכ"פ].

--- סעי' י"ב – מים לפניו ידיו לרגליו ---

אסורה ליצוק לו מים לרחוץ פניו ידיו ורגליו, אפילו אינה נוגעת בו ואפילו הם מים צוננים.

ליצוק מים

- (א) הא דכ' אפ' צוננים, היינו לאפוקי מא' מראשונים שאסר רק פושרים.
- (ב) גם סעי' זו שייכת בין לאשה עבור בעלה ובין לבעל עבור אשתו. כ"כ ערוה"ש.
- (ג) בעיקר האיסור יל"ע, האם קאי על עצם שפיכת המים עליו, או"ד קאי על ההכנה ג"כ.
- (ד) ומהא דכ' שו"ע אפ' אינה נוגעת בו' ע"כ איירי בהשפיכה, דאי על ההכנה מאי קאמר. וגם מבואר מהט"ז סק"ח, דמסביר שמצד הושטה הוי לן להתיר כיון שהוא נגיעה ע"י דבר אחר [אשה לכלי, כלי למים, מים לבעל], וא"כ נתחדש לנו איסור חדש משום חיבה.
- (ה) מאידך, הש"ך סקט"ז מביא בשם רבינו יונה דאפ' לתת בפניו קיתון של מים אסורה. חו"ד, חכמ"א, לחו"ש, ב"ח, בא"ח, כולם נקטו כהש"ך.
- (ו) כגון, למלאות לה אמבטיה בפניה, אסור. ולכאו' הפיכת ראשו ורובו מהני גם לענין זה.
- (ז) מאידך, השלטי גיבורים כהט"ז, והכי מדויק בהרא"ש ועוד ראשונים, וכ"כ דרכ"ת וערוה"ש.
- (ח) והנה, אפ' אם נחמיר כהני דעות, יש כמה היתירים. א', שלא בפניו מותר לכו"ע. חולה יש קולות, לקמיה בס"ד. מקלחת, יש סברא גדולה לומר דרק מים הראשונים שיוצאים תכף ומיד הם אלו שנתן בפניה, אבל אלו שבאים בכח שני, לכאו' הוא לא נתן אותם, רק הם מגיעים מאליהם ע"י שהוא הסיר המעצור.
- (ט) כגון, ידיה מלוכלכות במטבח, לפתוח הברז עבורה, זרם הראשון אסור. זרם השני, הט"ז יקל, ואולי אף הש"ך, א"כ יש מקום להקל.

קנא פ"ח צ"ו.
קנב סיכום ה'.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (י) להדליק הדוד, אינו נתינת המים בפניה לכו"ע.
- (יא) **מעשה שהיה**, הדוד בביתם נתקלה, האם הבעל יכול להביא מיחם מים לתוך חדר אמבטיה עבור אשתו. ע"פ הנ"ל, אם לא שהיא לא נמצאת שם, או שתהפוך ראשה ורובה. ואם היא חולה, כגון אחרי לידה, היה מקום לדון להקל ע"פ הט"ז.
- (יב) ולערות לתוך האמבטיה כשהיא בתוכו, אסור בכל גווני, מלבד הסכנה שבו.
- (יג) מביאים בשם שבה"ל דאפ' להאוסרים ההכנה, הנ"מ המים, אבל שאר צרכי רחיצה, כגון מגבת וסבון אינו אסור להכין. אך באמת, המעיין בהש"ך, כשמביא רבינו יונה כ' לתת קיתון וכו' וכלים שירחץ בהם. וא"כ, דייק מהכא ד'אביזרי' רחיצה ג"כ אסור, או דייק דרק מים יחד עם שאר הדברים אסור. אבל לכא' חזינן דצרכי רחיצה אינו פשוט כ"כ, ודלא כאלו שס"ל דדבר פשוט הוא.
- (יד) ולדינא, לכא' יחמיר לעשות שלא בפניה.
- (טו) כשהט"ז אסר השפיכה, אסור אף בשנוי, כ"כ שי' שבה"ל.
- (טז) כשהש"ך אסר ההכנה, הא"א בוטשאטש באו"ח סי' ד' ס"ל דשנוי מהני. וחז"ש כ' דה"ה מרוחק ממנו נמי מותר כמו שמצינו אצל הגשת אוכל. בא"ח החמיר, וס"ל דשנוי ומרחק לא מהני.
- (יז) מים של מים אחרונים, נט"י, נעגע"ל וואסער, 'ורחץ', 'רחצה', הא"א בוטשאטש וחז"ש הנ"ל ס"ל דאיסור זו שייכת עליהם. אך כ' דהנ"מ כשהוא לא' מהם במיוחד, אבל לשניהם או לכמה אנשים, מותר.
- (יח) מאידך, הפרדס רימונים ס"ל דהבאת מים [שהט"ז היקל לגמרי] של מצוה אין בו משום חיבה. לדינא יש מקום להקל, והכי מלמדים, אע"פ שיש מקום להחמיר.
- (יט) [כל הנידון הוא ברחיצה שאינה של תענוג אלא של מצוה, אבל היכא שהמצוה הוא הרחיצה והתענוג, כגון בע"ש, אין מקום להקל בכלל].
- (כ) [כל מה שאמרנו לגבי רחיצת ידיים, בין לענין נט"י, בין לענין פתיחת הברז במטבח, יל"ע מדוע אסורה, הא שו"ע אסר רחיצת פניו ידיו ורגליו, אבל ידיו לחוד, מדוע נאסר??]

--- סעי' י"ג – שיגור הכוס ---

כשם שאסורה למזוג לו כך הוא אסור למזוג לה; ולא עוד, אלא אפילו לשלוח לה כוס של יין אסור, לא שנא כוס של ברכה לא שנא כוס אחר, אם הוא מיוחד לה; אבל אם שותים הם מאותו הכוס ושתית איהי אבתרייהו, לית לן בה.

איסור שיגור הכוס

- (א) השו"ע כ' כשם', שהרחקה זו שייכת על שניהם. ויל"ע, מדוע פירט כאן, הלא כל ההרחקות השנויות למעלה שייכים ג"כ על שניהם. וי"ל, כי כאן השו"ע מצטט לשון הרשב"א, ועכשיו באה לחלק בין הוא להיא.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ב) וכשנעבור על הסימן, בכל המקומות ג"כ קאי על שניהם, כמש"כ בסעי' ח' כדי שיהיו שניהם זוכרים^{קנ}. ועמש"כ בהוספה בריש סעי' י'.
- (ג) מבואר בראב"ד, שהאיסור כאן הוא משום שזה כהרהור, ששם לב ונותן דעתו עליה, בקירוב גדול של שיגור הכוס.
- (ד) ועפי"ז, רק לו אסור, ולא לה, כי עניני הרהור שייכים יותר אצלו. ועפי"ז, אין היתר של שלא בפניו, כי האיסור הוא הנתינת דעת עליה. ומסתברא, ביין אסרו, ולא בשאר משקין, אע"פ שהם חשיבי [לקמיה בס"ד].
- (ה) עבר ושיגר, בסעי' הקודמים אמרנו שאין טעם לא לאכול ולשתות מה שהגישה. אבל כאן משמע קצת מלשון הרשב"א שאסור לאכול. ואם הוא משום נתינת דעת עליה, מובן טפי, כי זה כקיום לנתינת דעת עליה.
- (ו) ואע"פ שסברות הנ"ל אינם מכריחות, מ"מ אנו רואים שסוגיין אינו שווה לסוגיא של סעי' הקודמים.
- (ז) אמרנו למעלה, שמסברא יין דווקא, אבל לא שאר משקין אע"פ דחשיבי. וכ"ה סתימת שו"ע ונו"כ על הדף. אמנם, הצמח צדק כ' דכל שהוא משקה חשוב, בכלל איסור של סעי' שלנו. וכ"ה בספרו של ר"ש איידר, דכל שהוא חשוב כחמר מדינה בכלל סעי' זו.
- (ח) ואפ' אם החמירו במשקה חשוב, ומשקה המשכר, מ"מ להחמיר במיץ ענבים איננו רואה הסברא בזה, הא בעצם הוא מיץ פירות כמו מיץ תפוזים בעלמא, ואיך זה שייך לסעי' שלנו.
- (ט) ואע"פ שברכתו הגפן כמו יין, מ"מ מציאות אינו יין, ואינו משמח, ואינו חשוב. ולכן מסברא בעלמא היינו אומרים דאינו בכלל סעי' שלנו.
- (י) בשבע ברכות, לשגר לאשתו נדה הכוס לאחר ששתה ממנו, היינו סעי' שלנו. וכן קידוש, לא ישלח לה, רק יניח במקומו, והיא תיקח ותשתה. ור' משה^{קנ} מזכיר, דלאחר ששתה היא, שוב אסור לו לשתות ממנו, משום שיירים, ולכן יערה אותו לכוס אחר.
- (יא) ובקידוש, היכא שאינו רוצה שיניח והיא תיקח מעצמה, יש עוד עצה שלא לייחד א' עבודה, אלא יכין כפי מספר הסועדים, ואז כשהמגש עובר מא' לא', לא שיגר לה כוס כי לא יחד א' עבודה. ורק יהני כשאין לה כוס מיוחד עבודה.
- (יב) כשמישהו אחר מקדש, ומשגר לה, והוא רק מעביר, אי"ז שיגור שאסר שו"ע^{קנ}. רק יקפיד על דיני הגשה של סעי' י'.
- (יג) בסוגיין מצינו כמה קולות, ומקצתם כבר הזכרנו. כשאינו מיוחד עבודה; כשהוא רק מעביר, ומשיהו אחר משלח; היא מותרת לשלוח לו; ומיץ ענבים לכאו' הוא סניף להקל בכל מקרה, כי קשה להאמין שזה בכלל סוגיין.
- (יד) השפע טהרה^{קנ} לדברי יציב ס"ל דאע"פ ששו"ע אסר להדיא כוס של ברכה, הנ"מ שאר כוס של ברכה, אבל של קידוש, שאין בו רק משום כוס של ברכה, אלא גם ענין של טעימה

^{קנ} ראייה לסתור. ודאי שניהם צריכים לזכור, אבל רק היא לובשת בגדי נדה, ואין מי שאמר שהוא צריך ללבוש בגדי נדה. ועוד, מותר לו להתקשט, ומותר לו לגלות מקומות מכוסים וכו'. וא"כ השאר צריך ראייה שקאי על שניהם. וסברא יכול להיות ראייה...

^{קנ} ב' פ"ג.

^{קנ} להגיד לאחותו לתת לאשתו, הוי שיגור, דהוא המשלח. אבל אם אומר לה שאשתו קודמת לה, היא רק מזכירה למי מיועד, ונראה דשרי.

^{קנ} ב"ג.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

של כוס שיצא בה ידי חובת קידוש, אין בה איסור של סעי' שלנו שהוא משום הרהור, אלא הוא כסיום יציאה ידי חובה.

(טו) בא"ח^{קנ} כ' כל כוס של ברכה, כגון ברכהמ"ז ושל ליל הסדר, ולא כתב כוס של קידוש! וזה קצת דיוק כהדברי יציב, שהוא חידוש גדול. וצרף חידוש זו יחד עם הא דמיץ ענבים, ויש מקום לקולא.

(טז) לשגר בשנוי כגון שמאלו, או במרחק קצת, לא מצינו שזה מתיר כאן רק אצל סעי' י', כי כאן הנתינת דעת הוא האוסר, ולא מהני שנוי בהפעולה.

(יז) בדברי יואל^{קנט} כ' דכל כוס של ברכה אסורה, אפ' קידוש [דלא כהנ"ל], אלא, כל האיסור הוא שיגור, פירוש לשלח לה במקום אחר, אבל היכא שהיא נמצאת כאן איתו, אי"ז שיגור אלא הגשה, ויש בה דיני סעי' י', ושיגור של סעי' שלנו פירושו נתינת דעתו עליה כשאינה נמצאת כאן.

(יח) בס' חיי הלוי^{קנט} כ' דידוע דתשובה זו אע"פ שנמצא בשו"ת דברי יואל, מ"מ אינו דעת רבינו יואל, אלא השואל כתבוהו, ובטעות נדפס בתוך הספר, ובאמת דעתו של מורינו ר' יואל הא להחמיר בזה.

(יט) נטעי גבריא^{קס} כ' מילתא דמסתברא, אע"פ שהוא חידוש גדול, דשיגור פירוש שהוא שולח אליה, אבל היכא שהיא ביקשה את הכוס, אי"ז שיגור ונתינת דעת עליה, אלא מקיים בקשתה.

(כ) האיסור לשגר כוס, אבל לשגר הבקבוק והיא תמזוג לעצמה, אינו סעי' שלנו.

(כא) הדרכ"ת מ"ז מביא מקו"ח נ"ד דכל האיסור הוא כשהוא כוס המיוחד לה, אבל כוס שהוא ואחר [שבע"ר] שתו ממנו, היא מותרת לשתות ממנו מיד אחריו, אע"פ שלא היתה טעימת אחר ביניהם. וס"ל להמקו"ח דכן הוא דקדוק לשון שו"ע^{קסא}. ואע"פ דשבה"ל ס"ל שאין לסמוך ע"ז, מ"מ לדינא שומעין להקל.

(כב) ואחרי ככלות הכל, מיץ ענבים של קידוש, עם השפע טהרה בשם דברי יציב, עם הדברי יואל, כשהיא בקשה, יש מקום להקל [בשעה"ד].

(כג) וע"ע יעב"ץ קכ"ו לגבי אאע"ה ששיגר כוס לשרה אשתו באוהל אע"פ שהיתה נדה.

--- סעי' י"ד – מתי נוהגין הרחקות ---

כל אלו ההרחקות צריך להרחיק בין בימי נדותה בין בימי ליבונה, שהם כל ימי ספירתה, ואין חילוק בכל אלו בין רואה ממש למוצאת כתם. הגה: וי"א דאין להחמיר בימי ליבונה בענין איסור אכילה עמו בקערה (הגה במרדכי בשם ראבי"ה), וכן נוהגין להקל בזה, ויש להחמיר.

קנ"ז צו כ"ד.

קנ"ח א' ס"ד ב'.

קנ"ט ד' פ"ה מ"ט.

קס כ"ג.

קס"א ומשמע כוס מיוחד לו ולה, אסור, ורק כשהוא של ג' מותר.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

אפ' בימי ליבונה

- (א) נוהגין ומלמדין לאסור אפ' הרחקות של אכילה בזמן ליבונה, כמסק' הרמ"א. וש"ך מביא מנהג לאכול יחד סעודה אחרונה לפני טבילה כדי שתתרחצו לטבול. הש"ך מדחה הנוהגין כן, והכי נוהגין בזמננו, ואין מקילין בכלל.
- (ב) לכאור', אסור לו לשכב במיטת אשתו עד שידע בבירור שטבלה, ואינו מספיק השערת הדעת שטבלה כבר.
- (ג) בספר טהרת הבית מיקל לשכב במיטתה אע"פ שהחמיר בשאר הרחקות. ואולי סברתו משום דכל האיסור הוא הרהור, והלא יהרהר על תשמיש המותרת הלילה. לדינא אין להקל כזה.
- (ד) ואולי שומעין להקל, בישיבה [שיש הש"ך], שמשער שטבלה כבר.
- (ה) הנוד"ב הידוע בסי' קכ"ב שהבאנו כמה פעמים לגבי הבעל להיות ה'בלן' לוודא שטבלה כראוי, גם דן אם הוא יכול להכניס שערו תיה לתוך המים, ומצדד דאם אותה הפעולה שעושה לה בעודה אסורה היא זו שמתירה, אולי בכה"ג לא גזרו.
- (ו) ונראה, דאפ' להנוד"ב לא צידד להתיר אלא עצם נתינת השער במים, אבל שחוק וקלות ראש בעודה בשעה שמכניס שערו תיה אסורה, אפ' אם ברגע קט תיטהר, עדיין אסור, ודומה לנשיקה כשיורדת לטבול שאין שום בר דעת יכול להקל.
- (ז) כאן המקום להזכיר שאלה הידוע לגבי אשה שקבלה שבת בליל טבילתה, ושכחה לגזוז ציפורן אחת, האם הבעל יכול לגזוז עבודה בלי לגעת בה; נגיעה ע"י דבר אחר, דומה להא דנוד"ב, ויש הרמ"א שלנו; עכ"פ בהעדר עצה אחרת יש מקום להקל.

--- סעי' ט"ו, ט"ז י"ז – הרחקות בחולה ---

סעי' ט"ו: אם הוא חולה ואין לו מי שישמשו זולתה, מותרת לשמשו רק שתזהר ביותר שתוכל להזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.

סעי' ט"ז: אשה חולה והיא נדה, אסור לבעלה ליגע בה כדי לשמשה, כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה. וי"א דאם אין לה מי שישמשה, מותר בכל (הגהות ש"ד והגהות מרדכי פ"ק דשבת בשם הר"מ), וכן נוהגין אם צריכה הרבה לכך).

סעי' י"ז: אם בעלה רופא, אסור למשש לה הדפק. הגה: ולפי מה שכתבתי דנוהגין היתר אם צריכה אליו דמשמש לה, כ"ש דמותר למשש לה הדפק אם אין רופא אחר וצריכה אליו ויש סכנה בחליה, (כך דקדק הב"י מלשון הרמב"ן סימן קכ"ז), ועיין בא"ח סימן פ"ח אם מותר לנדה ליכנס לבית הכנסת ולהתפלל.

דיני הרחקות בחולה

- (א) יתבאר לך, דכשהוא חולה, תש כוחו ויצרו חלש, ולכן יש יותר קולות מהיכא שחלתה היא, דאז הוא ביצרו קיים.
- (ב) חולה בסוגיין, היינו לכה"פ חולה כל גופו/חולה שאין בו סכנה/נפל למשכב, אבל לא מחוש או מקצת חולי או צערא בעלמא. כ"כ דרכ"ת מ"ט.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (ג) כשהוא חולה, אם אין מישהו אחר, ואין ברירה, מותר כל הרחקות כדי לשמשו. וזה כולל הרחקות כמו הושטה וכו', אבל לא הרחקות שהם משום ערוה כגון קירבות וקלות ראש.
- (ד) ונגיעה, ישתדל ע"י הפסק דבר אחר, כגון בגד. ואם זה אי אפשר, נקל גם בזה. כ"כ קיצשו"ע ושאר פוסקים.
- (ה) רדב"ז כ' דאי"צ לשכור מישהו לטפל בו, אלא יכול להקל בעצמה. כלומר, עד כדי כך, לא. ומקום בושה, לכאו' ג"ז מקרי שאין אחר.
- (ו) ממשיך השו"ע, רק שתיזהר ביותר שתוכל ליזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו והצעת המטה בפניו.
- (ז) שבה"ל למד שו"ע שלעולם אסור באלו אם לא שהוא פיקו"נ.
- (ח) מזיגת הכוס השמיט מכאן, כך דייק הש"ך, וכ' דאשכחן בזה התרי טובי. ובאר היטב למד הש"ך להתיר מזיגת הכוס, למרות שהיה מקום ללמוד הש"ך להחמיר.
- (ט) חלתה היא, שו"ע כ' דאסור לבעלה לשמשה כגון להקימה ולהשכיבה ולסמכה. ורמ"א כ' דאם אין אחר, וצריכה הרבה לכך, מותר לבעלה לעזרה.
- (י) והואיל וכאן מקילין רק כשצריכין הרבה, כ' רדב"ז הנ"ל דכאן צריך לשכור אחר לטפל בה, ולא יעשה כן בעצמו. לחם ושמלה מביאו בסק"ל.
- (יא) וכמה צריך לשלם? ר' אלישיב הורה דאי"צ להגזים. אבל יותר מזה הגדר אינו ברור, וכ"כ שי' שבה"ל.
- (יב) למשל, אשתו בלידה, ישכור תומכת כדי לתמוך אשתו. ולעזרה לרדת במדרגות, יבקש מאשה אחרת. ואם אין בנמצא, יכול להקל, דלכה"פ יש בזה משום יישוב הדעת. וגם כאן יקפיד על הפסק בגד או דבר אחר. וכדברינו מבואר בערוה"ש סקכ"ו וכ"ז.
- (יג) כסא גלגלים, חו"ש היקל כשחלה הוא, כיון שבלא"ה האיסור אינו ברור. ולכאו' ה"ה חלתה היא יש להקל.
- (יד) שאר הרחקות כשחלתה היא, יש להקל כשאין ברירה [ועדיין קצת חמיר מהיכא שחלה הוא]. הכי משמע בשו"ע שהשמיט שאר הרחקות, ומקורו הוא תרוה"ד שהוא מקור סעי' שלנו. וכ"כ חכמ"א קס"ב.
- (טו) דעת השו"ע בענין נגיעה בה כשחלתה היא, מבואר שאין היתר. ומבואר, דגם כשיש סכנה אין היתר!
- (טז) למעשה, כאן ספרדים סומכין על פוסקים אשכנזים, ומקילים.
- (יז) וק', איך החמיר השו"ע בנגיעה במקום סכנה, וכי איסור דרבנן דוחה פיקו"נ. הש"ך סק"כ עוסק בזה, ותלה שיטתו כפי דעת הרמב"ם שלא תקרבו הוא איסור דאורייתא, וה"ה נגיעה שלא כדרך חיבה.
- (יח) ועפי"ז, שו"ע אסר נגיעה אפ' שלא כדרך חיבה, אפ' במקום סכנה. ולדינא, רבו החולקים, והכי קי"ל, ואפ' ספרדים נוקטים למעשה כאשכנזים בזה.

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

(יט) הש"ך הק' על דעת שו"ע ממעשים שבכל יום שנשים הולכים אצל רופא, ונוגעים. אג"מ^{קסג} מחלק בין בעלה לאיש אחר, דבעלה חמיר טפי. והש"ך, ע"כ הבין דאיירי בחשיב"ס, א"כ אין מקום לחילוק זה. ור' משה ס"ל אפ' ביש בו סכנה, מ"מ עדיין בעלה חמיר טפי, כי יש להם כבר רקע 'היסטוריה'.

(כ) נגיעה של חיבה במקום פיקו"נ, אפ' הרמב"ן דס"ל שזה מדרבנן יתכן שיסבור דיהרג ואל יעבור, כיון שהוא אביזרייהו דעריות.

(כא) הרמ"א שהיקל למשש הדופק, כ' משום דהוא פיקו"נ, ומשמע בלא"ה לא. אבל אי"ז דיוק נכון, דרק בא לבאר מדוע יש כאן 'כל שכן', אבל באמת אפ' בחולה רגיל יקל. וכ"כ רעק"א וקיצשו"ע. וע"ע בדה"ש מש"כ בזה.

(כב) סומא, מקילין לו נגיעה ע"י דבר אחר, או בהפסק בגד. ומי שאינו רגיל להיות סומא, אלא עכשיו יש לו בעיה [מעשה שהיה], גרוע מסומא רגיל כיון שאינו מורגל בכך, ולכן נקל לו אף יותר מזה אם צריך לכך.

(כג) חולה קורונה, ואין בו כח, לענין אם אשתו יכול להניח עליו תפילין, ע"י הפסק בגד כגון כפפות, כשאין אחר, נקל בזה.

(כד) מעשה שהיה, היתה צריכה טיפות בעינים, אך לא היתה חולה גמורה, אע"פ היקל ר' אלישיב לבעלה להטיף הטיפות לעיניה, כיום שבלא"ה אין איסורו ברור.

(כה) משמע, דאין ההתירים כאן משום דיני חולה כשל שבת בסי' שכ"ח, אלא משום צורך גמור ואין ברירה. נפק"מ, נפל אשתו, ואינה יכולה לקום מעצמה, האם רשאי להרימה, עכ"פ ע"י הפסק בגד. דהרי, אינה חולה בכלל, רק תקוע שם באמצע הרחוב. למעשה כולם הקילו, ולא ביארו מאין יצא להם הדבר. כשיש משום כבוד הבריות ודאי קיל טפי.

נדה בבהכנ"ס ובית החיים

(כו) הרמ"א מציין לסי' פ"ח דשם נתבאר מה דין נדה להתפלל, להיכנס לביהכ"נ, ולבית החיים.

(כז) ושם הרמ"א מביא יש אוסרים לה להזכיר שם ה' או להתפלל או להיכנס לביהכנ"ס בימי ראייתה [רק ימי ראייתה ולא כל ימי נידותה], וי"א דמותרת בכל ענין, והמנהג כסברא ראשונה. ומ"ב סק"ז כ' דבמדינותנו נוהגין היתר לעולם, רק לא תסתכל באותיות ס"ת בהגבהת התורה [הגבה דווקא, או שדיבר בהווה?]. ולא תיכנס לבית החיים עד שתטבול.

(כח) וע' בס' אורחות טהרה שכ' דאשה נדה לא תלך לביהכנ"ס, ומ"ב שהיקל הוא דעת יחיד.

(כט) ומלבד דהמ"ב לעולם אינו דעת יחיד, ובפרט כאן שהוא משם כמה גדולי אחרונים, ע"כ נדה שאסר האורחות טהרה לאו דווקא, דא"כ פנויות לעולם לא יכנסו, אלא ע"כ דיבר רק בימי ראייתה.

(ל) ועוד, החיי"א כמ"ב, וכ"כ רש"ז בשו"ש, וקנה בושם, ושפע טהרה – א"כ שפיר המנהג כמ"ב.

(לא) כותל המערבי, י"א דחמיר טפי מביהכנ"ס. ובשם ר' אלישיב דנדה כ"ז שלא טבלה לא תתחבו אצבעותיהם בפנים/לגעת [לאלו הנוהגים כן בימי היתר].

סימן קצ"ה – דברים האסורים בזמן נידותה

- (לב) פ"ת כאן בשם חמוד"נ, וכ"ה מ"ב שם, לא תלך אשה נדה לבית הקברות, עד שתטבול. במקום בושה, ושעה"ד, נקל.
- (לג) טהרת הבית ס"ל רק ימי ראייתה, ולא כל ימי נידתה, וכ"כ רש"ז שהוא מנהג ירושלים. מחיצה מהני. רחוק ד"א מהני.
- (לד) ואולי קברי צדיקים קיל טפי, וכ"ש קבר רחל, דאלת"ה, בנות סמינר מה יעשו.
- (לה) ר"ש איידר בשם ר' משה הואיל ולא תקנו טבילה לפנויות, א"כ הקליפות לא חל עלייהו.
- (לו) יש נוהגים שנשים לא הולכות ללוייה בכלל.
- (לז) בשם הגר"א אמרי שאשה לעולם לא תלך לבית החיים. ואולי משום הא, ולא פלוג. וע"ע מנח"י סי' י"ח.
- (לח) אגב, לבקר בקבר של נפטר בשנה הראשונה, י"א שלא ללכת, כי 'עסוק' במשפט של עצמו. וכתבו, דגדול שאני, כי משפטו כבר נסתים, ויושב כבר בגן עדן^{קסד}. וכ"ש במקום עגמת נפש.
- (לט) **בענין** הרחקות ביוה"כ ות"ב, עמש"כ בסי' קצ"ו סעי' י"א.

^{קסד} ודבר דומה שמעתי, דת"ח שהיה לו יסורים בעה"ז, משפטו מסתיים יותר מהר.